

**Puhe rististä on
hulluutta niiden mielestä,
jotka joutuvat
kadotukseen, mutta
meille, jotka pelastumme,
se on Jumalan voima.**

1. Kor. 1:18

Tässä numerossa

130 | Pääkirjoitus

131 | Perustalla

132 | Artikkelit

133 | Timo Junkkaala: Kristillisen kirkon tulevaisuus

140 | Janne Kylliäinen: Kierkegaard pietismin ja eksistentialismin välissä

147 | Ben Alex & Olli-Pekka Vainio: Kierkegaard ja rukous, Kierkegaard ja kirkko

152 | Raimo Mäkelä: Hamann Kierkegaardin virikkeiden antajana

160 | Kirjoja

162 | Meiltä ja muualta

165 | Sanan selitystä

Kirkot hajaannuksen edessä

Etiopialaisen Mekane Yesus -kirkon runsas kuukausi sitten lähettämä kirje Ruotsin luterilaiselle kirkolle on nostanut luterilaisuuden sisäisen teologisen keskustelun aivan uudelle tasolle Pohjolassa. Etiopialaiset katkaisevat yhteytensä sekä Ruotsiin että Yhdysvaltojen luterilaisiin (ELCA) kirkkojen uusien homopäätösten takia.

Luterilaiset saavat nyt konkreettisesti kokea saman hajaannuksen kuin anglikaanit seitsemän vuotta sitten. Silloin Tansanian anglikaanikirkko katkaisi välit Yhdysvaltojen anglikaanisen Episkopaalikirkon (ns. Spongin kirkko) kanssa. Syynä oli homoseksuaalisessa suhteessa elävän papin valinta piispan virkaan. Myöhemmin anglikaanien hajaannus on vain laajentunut. Sama näyttää tapahtuvan Afrikassa luterilaisten kohdalla, sillä monet evankeliset kirkot ovat jo antaneet tuken sa Mekane Yesus -kirkon päätöksille.

Tapahtumat osoittavat, että kaikkien tuntema ideologinen kiista saa yhä suurempia mittasuhteita. Vaikka aihe tuntuu triviaalilta eikä todellakaan kuulu merkittävimpiin teologian oppeihin, se on periaatteen tasolla suuri. Kyse on olennaisesta muutoksesta länsimaaisessa kulttuurissa. Tilanteet myös kärjistyvät, koska uutta ohjelmaa ajaa kansainvälisesti verkostoitunut ja hyvin koulutautunut ryhmittymä. Sen kohteena on perinteistä avioliittokäsitystä edustava kristillisuus.

Taistelu on kova, ja siihen on syytä herätä. Suomessa on oltu hämmentyneitä aggressiivisen homoliikkeen hyökkäysten edessä. Setan ja Tulkaa kaikki -liikkeen poliittiset aktivistit sekä voimakkaat yksilövaikuttajat ovat pyrkineet manipuloimaan mediaa mielensä mukaan. Tuloksena on

ollut varsin yksipuolinen ja homoliikkeen motiiveja kyseenalaistamaton uutisointi, joka on muodostunut hyökkäykseksi kirkon moraalikäsitteitä ja avioliittolakemystä vastaan. Konfliktit ovat voimistuneet aina poliittisten äänestysten alla. Aktivistit ovat halunneet mustamaalata julkisuudessa kaikki ne, jotka kannattavat kirkon perinteistä avioliittokäsitystä. Ammattitaidottomien ja objektiivisuutensa unohtaneiden journalistien myötävaikutuksella tämä on onnistunut varsin hyvin.

Tässä taistelussa kirkolla ei enää ole itseisarvoa vaan pelkkä välinearvo. Kansainvälisen homoliikkeen päätavoitteena on saada homoavioliitto hyväksytyksi mahdollisimman monen maan lainsäädännössä. Jopa Yhdysvaltain presidentti on valjastettu tämän toiminnan taakse. Suomessa uutta avioliittolakia on ajettu ensin kansanedustajien aloitteella ja myöhemmin kansalaisadressilla. Uusi laki halutaan voimaan vaikka väkisin. Setan ja alan muiden toimijoiden on tehtävä kaikkensa niin kauan, kuin he voivat ratsastaa postmodernismin aallolla. He pelkäävät protektionistisen konservatismen leviämistä ja ymmärtävät, että muutamassa vuodessa asetelmat yhteiskunnassa saattavat muuttua heille epäedullisiksi ainakin Euroopassa.

Suomessa homoliikkeen pääkohteena näyttää olevan luterilainen kirkko kahdesta syystä. Ensinnäkin hyvä asema kirkossa helpottaisi toimintaa yhteiskunnassa. Toiseksi näkemyksen viimeiset näkyvät vastustajat tulevat nimenomaan kirkon piiristä. Kun vastustajat on pelattu ulos kentältä, oman kapean ryhmän päämäärät on helpompi tavoittaa. Niinpä liike ilmeisesti liittoutuu kirkon liberaalisiiven kanssa ja ajaa melko häikäilemättömäs-

ti omia tavoitteitaan. Mikä muukaan voisi selittää sen, että liberaali suuntaus on valmis uhraamaan sekä korkean opillisen profiilin että lähetystyön jatkuvuuden tällaisen teologisesti kehällisen aiheen takia?

Kirkossa käytäntö ja oppi ovat nyt ristiriidassa. Laajat teologiset selvitykset olisivat kyllä olleet täysin yksiselitteisiä, jos niitä olisi haluttu kuulla. Kirkko ei ole tehnyt päätöksiä, joiden mukaan homoseksuaalisuuden harjoittamisesta olisi tullut moraalisesti hyväksyttävää. Kirkko ei myöskään ole muuttanut avioliittokäsitystään, jonka mukaan avioliitto on naisen ja miehen välinen julkinen liitto. Ratkaisevia kirkolliskokouksen päätöksiä ei ole Suomessa tehty – vielä. Vain Setan propagandassa esiintyy toisenlaisia väitteitä.

Jos muutos kuitenkin tapahtuu ja maamme seuraa Ruotsin esimerkkiä, myös oma kirkkomme tulee hajoamaan. Se ei hajoa kuten ELCA, jonka päätösten

jälkeen 340 seurakuntaa on jo nyt muostanut 130 000:n jäsenen NALC:in (North American Lutheran Church) ja noin 500 seurakuntaa ja ryhmää LCMC:n (Lutheran Churches in Mission for Christ). Luterilainen kirkkomme tulee hajoantumaan sisäisesti aina siihen saakka, että maahamme alkaa muodostua useita vapaita luterilaisia kirkkoja.

Olisi ollut juhlavampaa, jos vanhojen protestanttisten kirkkojen hajoaminen olisi tapahtunut teologisesti syvemmistä syistä. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Historiaa ei voi valita. Siksi sekä teologikunnan että seurakuntalaisten on elettävä edessä olevan tilanteen mukaan. Ilmeisesti Suomessa sadat papit kieltäytyvät vihkimästä homopareja. Paljon tulee olemaan myös niitä, jotka pelkän kirkolliskokouksen päätöksen jälkeen seuraavat Mekane Yesus -kirkon esimerkkiä. ●

Timo Eskola

● Perustalla

Tosi kristityllä voi aivan hyvin olla järkeä (niin, hänellä jopa täytyy olla sitä, jotta hän voisi uskoa vastoin järkeään), hän voi käyttää sitä kaikissa muissa suhteissa, käyttää sitä muiden kanssa seurustellessaan – –, hän voi hyvin ymmärtää kaikki vastaväitteet, jopa itse esittää ne muita paremmin – –. Ihmisen on kovin helppo laiminlyödä ymmärryksensä kehittämisen ja terävöittämisen vaivalloinen tehtävä ja hankkia itselleen jonkinlainen ylemmän tason hopsansaa ja puolustautua jokaisesta syytöstä vastaan huomauttamalla, että kyseessä on ylemmän tason ymmärrys. Uskovalla kristityllä on siis ymmärrystä ja hän käyttää sitä; hän kunnioittaa yleisinhimillisyyttä, ja jos jostakusta ei tule kristittyä, hän ei julista sen johtuvan ym-

märryksen puutteesta. Hänen kristinuskonsa perustuu siihen, että hän uskoo järjenvastaisesti, ja tässäkin yhteydessä hän käyttää järkeään – huolehtiakseen siitä, että hän uskoo järjenvastaisesti. Hölynpölyyn hän ei kuitenkaan voi uskoa järjenvastaisesti, kuten joku ehkä pelkää, sillä juuri järki paljastaa sen hölynpölyksi ja estää häntä uskomasta siihen. Sen sijaan hän käyttää järkeään niin paljon, että hän sitä käyttäessään havaitsee kristinuskon käsittämättömyyden, ja suhtautuu siihen sitten järjenvastaisesti uskoen. ●

Søren Kierkegaard: *Päättävä epäiteellinen jälkikirjoitus filosofian muruihin: miimis-pateettis-dialektinen kehittelmä, eksistentiaalinen kirjoitelma.* Alkuteos 1846. Suom. **Torsti Lehtinen** 1992. S. 571–572.

Artikkelit

133 | Kristillisen kirkon tulevaisuus

Timo Junkkaala piti kirkkokansan raamattupäivässä maaliskuussa puheen, jonka tässä numerossa julkaisemme.

140 | Kierkegaard pietismin ja eksistentialismin välissä

Janne Kylliäinen kirjoittaa eksistentialismin isänä tunnetun Søren Kierkegaardin suhteesta ja yhteyksistä pietismiin sekä siitä, miten tämä erosi pietisteistä.

147 | Kierkegaard ja rukous, Kierkegaard ja kirkko

Tanskalainen **Ben Alex** valottaa Kierkegaardin suhdetta rukoukseen ja **Olli-Pekka Vainio** teologiaan ja kirkkoon.

152 | Hamann Kierkegaardin virikkeiden antajana

Raimo Mäkeä kirjoittaa vaikutteista, joita tanskalainen Kierkegaard omaksui edellisellä vuosisadalla eläneeltä saksalaiselta Hamannilta.

Kristillisen kirkon tulevaisuus

Timo Junkkaala

Timo Junkkaala on teologian tohtori, kirkkohistorian dosentti ja Suomen Raamatutuopiston Säätiön toiminnanjohtaja. Hän piti seuraavan puheen kirkkokansan raamattupäivässä Lahden Ristin kirkossa 9.3.

Kristinuskon hiipuva vaikutus ja tyhjenevät kirkot

Kun viime syksynä hengellisillä syventymispäivillä sivuttiin kirkon tilaa ja tulevaisuutta, *Kotimaa* sanoi meidän turhaan synkistelevän. Kun sitten syksyllä kirkon nelivuotiskertomus kertoi vielä hälyttävämistä näkymistä kuin me olimme väläyttelleet, arkkipiispa aseenkantajineen antoi ymmärtää, että väärillä kysymyksillä oli päästy väärään lopputulokseen. Peilissä oli taas vika, kun kuva ei miellyttänyt.

Olemmeko siis pessimistejä? Näemmekö tilanteen huonompana kuin se on? Kun pessimisti sanoo, etteivät asiat voisi huonommin olla, sanooko optimisti, että kyllä voisivat?

Suomessa on nyt moni asia oikein hyvin. Nautimme sellaisesta taloudellisesta hyvinvoinnista, jollaista ei ole missään maailman kolkassa koskaan ollut. Voi vain kysyä, mikä vaikutus sillä kristillisellä uskolla, jonka tunnusta me täällä Pohjolas-kannamme ristinlipuissamme, on ollut siihen, että kaikki on niin kuin on. Tuskin koskaan tai missään myöskään kristillisellä kirkolla on ollut niin hyviä toimintamahdollisuuksia, niin paljon palkattuja työntekijöitä ja hienoja toimitiloja kuin Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla viime vuosikymmeninä.

”Sinä kerskut, että olet rikas, entistäkin varakkaampi etkä tarvitse enää mitään.”

Miten mahtanevat Laodikean seurakunnalle sanotut sanat sopia meidän kirkkoomme: ”Et tajua, mikä todella olet: surkea ja säälittävä, köyhä, sokea ja alaston” (Ilm. 3:17).

Muutama vuosikymmen sitten neuvostoliittolainen kommunistijohtajien ryhmä päätti Ruotsin-vierailullaan mennä ihan uteliaisuuttaan kirkkoon. Kotimaassahan sellainen ei ollut silloin mahdollista. He yllättyivät, kun suuressa tukholmalaissessa kirkossa oli hyvin vähän ihmisiä. Niinpä he kysyivät jumalanpalveluksen jälkeen paikallisilta papeilta, kuinka nämä olivat Ruotsissa onnistuneet siinä, missä he Neuvostoliitossa olivat epäonnistuneet, vaikka olivat käyttäneet koviakin otteita, nimittäin kirkkojen tyhjentämisessä ihmisistä.

Miten mekin olemme Suomessa onnistuneet kirkkojen tyhjentämisessä?

Siihen on tietysti useita syitä. Ruotsalainen pappi sanoi: ”Kun teette ihmisten olot oikein hyviksi, he eivät enää tule kirkkoon.” Ihminen ei kestä hyvinvointia. Hän luulee selviävänsä itse. Ovatko asiat siis hyvin, kun taloudellinen hyvinvointi ja oma mukavuus on saatu sellaisiksi, että voidaan unohtaa Jumala?

Joidenkuiden kirkonmiesten kritiikissä kirkon nelivuotiskertomuksen tai ainakin joidenkin siinä kuvattujen kyselyjen tuloksiin oli keskeistä, että oikeaa tulosta ihmisten uskosta ei heidän mielestään saada sitä kysymällä. Merkittävämpää on heidän mukaansa, miten ihmiset elävät. Jos osoitetaan välittämistä ja rakkautta, se on ainakin yhtä tärkeä osoitus kristillisestä uskosta kuin tuon uskon tunnustaminen.

Epäilemättä yhteiskunnassamme on sellaista kristillisen uskon vaikutusta, joka on ihan todellista, mutta jota ei uskon seuralaiseksi tunnusteta eikä tunnusteta.

Onko kaikki siis hyvin, kun kristillisen uskon myönteisiä vaikutuksia näkyy yhä? **David Bentley Hartin** mukaan sanoma Ristiinnaulitusta toi kerran tähän maailmaan sen hyvän, mitä meillä on. Hän kysyy, poistuuko se kaikki nyt, kun tuo sanoma työnnetään syrjään.

Ateistinen hyökkäys on ollut viime aikoina voimakas, ja sen tulokset näkyvät. Samaan aikaan kirkossa vallitsee suuri hämmennys. Lähimenneisyys osoittaa, että ateistinen yhteiskunta voi erittäin pahasti tuhota sitä, mitä kristinusko on saanut aikaan. Yhtä lailla on kuitenkin esimerkkejä siitä, että kristillisen kirkon oma sisäinen rapautuminen on aivan yhtä tuhoisaa, ellei vielä tuhoisampaa. Vainoissa jotkut säilyttävät uskonsa, mutta jos kirkko kadottaa Herransa, kuka silloin voi löytää tien perille?

Valoisa tulevaisuus – ja pimeä matka

Olen Raamatun tekstien valossa yrittänyt tiivistää aiheemme muutamaan teesiin.

Kristillisen kirkon tulevaisuus on valoisa. Sen päässä loistaa taivaan kirkkaus. Siitä kertoo se Raamatun jae, joka lähtemättömästi painui mieleeni eräänä lokakuuisena päivänä 15 vuotta sitten. Raamatutuopistolla oli joidenkuiden korviin tullut tieto siitä, että isäni oli kuolemaisillaan. Huoneeseeni tuli nuori mies, suoraan vanhilasta meidän raamattukouluumme joku aika aiemmin tullut, yhtä aikaa karski ja herkkä, katsoi silmiin, sanoi Ilmestyskirja 21:4, halasi minua ja meni pois.

Jeesukseen uskovilla on edessään valoisa tulevaisuus. ”Hän pyyhkii heidän silmistään joka ainoan kyyneleen. Kuolemaa ei enää ole, ei murhetta, valitusta eikä vaivaa, sillä kaikki entinen on kadonnut.”

Matkalla tulevaisuutta kohti kristillisellä kirkolla on paljon ”murhetta, valitusta ja vaivaa”. ”Maailmassa te olette

ahtaalla”, sanoi Jeesus (Joh. 16:33). ”Te ette kuulu maailmaan, koska minä olen teidät omikseni valinnut, ja siksi maailma vihaa teitä” (Joh. 15:19). ”Te saatte itkeä ja valittaa, mutta maailma iloitsee” (Joh. 16:20). Apostolien kirjeissään sitä kuvataan.

Eniten meitä kai askarruttaa, miten tämä matka ahdistuksen alla tulisi elää, jotta jaksaisi ja pääsisi siihen valoisaan tulevaisuuteen. Miten tässä lähitulevaisuudessa nyt pitäisi toimia?

Kirkon ja yksityisen kristityn tulevaisuus riippuu uskollisuudesta Herralle. Tämä viesti kulkee läpi Raamatun aina autiomaavaelluksesta ja profeettojen ja apostolien julistuksesta Johanneksen ilmestykseen, jossa se tiivistyy ns. seurakuntakirjeissä. ”Sinä olet tarkoin seurannut sanaani ja kestänyt, ja siksi minä puolestani tarkoin varjelen sinua ja pelastan sinut siitä koetuksen hetkestä, joka kohtaa koko maailman ja panee koetteille maan asukkaat” (Ilm. 3:10). Kirkon erityinen vaara on mukautuminen tähän maailmanaikaan. Siitä apostoli Paavali varoittaa (Room. 12:2).

Kristillisen kirkon tehtävä on erityisen mustasukkaisesti varjella Raamatun evankeliumia Jeesuksesta, hänen ristintyöstään, sovituksen salaisuudesta, syntien anteeksiantamuksesta ja kuoleman voittamisesta. Vaikka enkeli julistaisi muuta sanomaa, häntä ei pidä kuunnella. Ei saa antaa minkään lumota meitä, joiden silmien eteen Jeesus Kristus on kuvattu ristiinnaulittuna. (Gal. 1:6–9; 3:1.) Kristillisen kirkon on määrätietoisesti torjuttava harhaopit, jotka hämärtävät Kristuksen evankeliumin.

Muroman ja Tiililän varoitukset

Urho Muroma kirjoitti aikoinaan, että seurakunta voi elää ”vain siitä Kristuksesta, jonka kuvan Pyhä Henki on Raamatun lehdille luonut”. Hän jatkoi, että jos seura-

kunta irtautuu Jumalan sanasta, se jää ihmisten mielipiteiden varaan ja sortuu.

Oli kuin Muroma olisi kuunnellut nykyhetken keskusteluja, kun hän jatkoi: ”Jos minä sanon uskovani Kristukseen, mutta en usko Sanaan, joka minulle ilmoittaa, minkälainen Kristus on, niin minä pakostakin uskon toiseen Kristukseen kuin Jumalan Kristukseen.” Muroma piti tieteellistä raamatuntutkimusta tarpeellisenä ja hyödyllisenä mutta näki ympärillään sellaista rationalismia ja modernismia, joissa sanoudutaan irti kaikista keskeisistä uskonkohdista. Ei mikään ole vaarallisempaa kuin teologia, joka on irtautunut Jumalan ilmoituksesta ja seurakunnan uskosta. ”Kuriton jumaluusoppi” on Muroman mukaan kuin bakteeri, joka ”muuttaa veren vedeksi ja aiheuttaa näin kuoleman”.

Tätä kuolemaa me nyt katselemme. Uskon perusteita murentava, eksegetiikan nimellä kulkeva epäuskon kylvö on tehnyt pahaa jälkeä.

Eksegeettisten harharetkien rinnalla on kulkenut koko ajan toinenkin. Sen sanoitti hyvin viime kesänä **Margaret Wente**, yksi Kanadan tunnetuimmista kolumnisteista. Hän kirjoitti, että aiemmin merkittävä Kanadan yhdistynyt protestanttinen kirkko on kirjaimellisesti kuolemassa. Kirkon ikääntyneistä jäsenistä hän toteasi, että he uskovat moniin asioihin, mutta niihin ei välttämättä kuulu Jumala.

Vastaavassa tilanteessa olevia kirkkoja on valitettavasti monessa muussakin maassa. Wenten kirjoituksen teki kiintoisaksi se, mistä hän arvioi kirkon alamaen alkaneen. Kirkot tekivät hänen mukaansa suuren virheen lähtiessään 1960-luvulla rakentamaan tulevaisuuttaan suvaitsevuuden, tasa-arvon ja edistykseellisuuden ohjelmalla. Sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta tuli kirkon evankeliumi. Hengellisyys ja Jumala-suhde vaihdettiin yhteiskunnallisiin teemoihin.

Tuollaisen ohjelmanmuutoksen tehneet liberaaliset kirkot ovat nyt romahtamassa.

Jos sanoma hämärtyy ja alkaa yhä enemmän muistuttaa vesitettyjä poliittisia ohjelmia, kirkko lakkaa olemasta varsinaisesti kristillinen kirkko, vaikka sen toiminta jatkuu. Tällä tiellä toteutuu se satiirinen huomautus, että jos Jumala kuolisi, kirkko ei huomaisi mitään.

Kirkkokansan raamattupäivän nimen takana on *kirkkokansan herätyspäivät*, joita pidettiin 1960-luvulla. Niiden pääpuhujana oli muutamia kertoja professori **Osmo Tiilikä**, joka testamentissaan Suomen kirkolle kirjoitti näin: ”Olen suuresti mu-rehtinut elämäni loppuvuodet Suomen kirkon maallistumista, joka on ollut sekä tahallisesti sallittua että johdettua. Monivuotinen, hiljainen rukoukseni on ollut, että hyvä, kaikkivaltias Jumala antaisi kirkolle vielä uusia herätyksen aikoja, niin että kirkko keskittyisi varsinaiseen tehtäväänsä, evankeliumin julistamiseen ihmisten iankaikkiseksi autuudeksi. Vain Herramme risti ja ylösnousemus sekä korotus ja samalla Pyhän Hengen läsnäolo on kirkon perusta ja ainoa toivo. Kirkko tekee toisarvoista työtä syrjäyttäessään pääasian ja keskittyessään sosiaalisiin tehtäviin. Jos uusin uskon hylännyt teologia saa jatkuvasti turmella kirkkoa sisältäpäin, siitä tulee Baabel, ja Jumalan ekkleesia jää sen ulkopuolelle ja ehkä sortamaksikin. – Olen vain tajunnut, ettei kirkko ole kollektiivi, joka liikkuisi itsensä. Sitä liikuttavat joko ihmiset tai Pyhä Henki ihmisiä välikappaleinaan käyttäen. Jos kirkon liikkeelle saattajina ja työhön ohjaajina on uskoa vailla olevia henkilöitä, kirkko kulkee kohti turmiota. Siitä sitä varjeltiin hyvä Jumala.”

Juuri nyt kaikkien perinteisten kirkkojen asema Euroopassa horjuu. Ihmiset ovat suurin joukoin jättämässä kirkot, eivät vain kommunistisen materialismin kulottamassa idässä vaan myös

uusliberalistisen materialismin henkisesti rapauttamassa lännessä. Onkin jo esitetty, että jonkin ajan kuluttua perinteiset protestanttiset kirkot häviävät ja jäljelle jäävät vain roomalaiskatolinen ja ortodoksinen kirkko sekä joitakin karismaattisia ja evankelikaalisia kirkkoja.

Luterilaiset voivat poistua kartalta monella eri tavalla

Luterilaisilla on monta vaihtoehtoista mahdollisuutta poistua maailman kartalta. Yksi on jäsenkato ja sen myötä tapahtuva hiljainen hiipuminen. Kirkosta eroaminen on useimmissa lännen luterilaisissa kirkkoissa – niin kuin useimmissa muissakin perinteisissä kirkkoissa – edennyt sellaista vauhtia, että jos sama tahti jatkuu, voidaan jo laskea, montako vuosikymmentä tarvitaan siihen, kun viimeinen kirkosta poistuja sammuttaa valot jossakin Württembergin pietismialueella, Norjan raamattuvyöhykkeellä tai Suomen ruotsinkielisellä Pohjanmaalla.

Syksyllä 2012 julkaistu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nelivuotiskatsaus *Haastettu kirkko* osoitti, että yhä harvemmat suomalaiset jakavat kirkon opettaman uskon. Erityisen hälyttävää on, että suuri joukko nuoria aikuisia jättää kirkon.

Toinen mahdollisuus on sisällöllinen surkastuminen, joka lieenee perimmäinen syy jäsenkatoonkin.

Kolmas mahdollisuus on sulautuminen roomalaiskatoliseen kirkkoon. Ekuksen edistyessä on jo kysytty, tuleeko uskonpuhdistuksen juhluvuodesta 2017 ratkaiseva käänne luterilaisten paluussa äitikirkon yhteyteen. Roomalaiskatolisen kirkon ja luterilaisten kirkkojen vuonna 1999 allekirjoittama *Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista* päättyi toivomukseen näkyvän yhteyden toteutumisesta.

Suuri kysymys on, onko lähentyminen Rooman kirkon kanssa evankeliumin kan-

nalta siunaus vai kiros. Pelastaisiko yhteys roomalaiskatolisuuteen luterilaisen kirkon niin, ettei se menettäisi identiteettiään kristillisenä kirkkona? Vai merkitsisikö se sitä evankeliumin hämärtymistä, jota vastaan luterilainen uskonpuhdistus aikanaan nousi?

Näyttää siltä, että siinä, missä katolisesta kirkosta pitäisi nykyisin ottaa oppia, nimittäin pitäytymisessä Jumalan saanaan vastoin yleistä mielipidettä, Suomen luterilainen kirkko on siitä loitontunut. Vastaavasti siinä, missä pitäisi yhä tehdä tarkka ero roomalaiskatolisuuteen, nimittäin vanhurskauttamisopissa, Suomen kirkko on halunnut sitä lähentyä. Onko luterilaisessa kirkossa siis tapahtumassa kaksi sen omille perusteille vierasta kehitystä: yhtäältä loitontumista Raamatusta kirkon uskon ja opin ylimpänä ohjeena ja toisaalta lisääntyvää hämäryyttä evankeliumin kannalta tärkeimmässä kysymyksessä: miten ihminen pelastuu?

Miten usko voisi näkyä elämässä?

Tärkeää ei ole vain, että kirkon opetus pysyy Jumalan sanan mukaisena. Sama vaatimus koskee elämäämme. Kristillisen kirkon ja meidän jokaisen elämässä on olennaista myös, että elämässämme noudatamme Jumalan tahtoa. Silloin on ennen muuta kysymys rakkauden osoittamisesta lähimmäisillemme.

Näitä kehotuksia on Raamattu täynnä: ”Siunatkaa niitä, jotka teitä vainoavat, siunatkaa alkääkää kirotko. Iloitkaa iloitsevien kanssa, itkekää itkevien kanssa. Olkaa keskenänne yksimielisiä. Älkää pitäkö itseänne muita parempina, vaan asettukaa vähäosaisten rinnalle. Älkää olko omasta mielestänne viisaita. Älkää maksako kenellekään pahaa pahalla, vaan pyrkikää siihen, mikä on hyvää kaikkien silmissä. Jos mahdollista on ja jos teistä

riippuu, eläkää rauhassa kaikkien kanssa.” (Room. 12:14–18.) ”Tulkoon teidän lempeytenne kaikkien ihmisten tietoon” (Fil. 4:5). Pietari kehottaa vastaamaan jokaiselle, joka kysyy toivomme perustusta, mutta vastaamaan sävyisästi ja kunnioittavasti (1. Piet. 3:15–16).

Onko meidän lempeytemme tullut kaikkien ihmisten tietoon? Kirkon varhaisvaiheissa sellaisesta kerrotaan. Ihmiset hämmästelivät sitä, miten kristityt elivät ja auttoivat kaikkia avun tarpeessa olevia. Elämän todistus huusi yhdessä apostolisen saarnan kanssa. Sama näyttää toteutuneen keskiajan luostareissa ja uskonpuhdistuksessa. **Lutherin** yksi perusopetus oli, että sen hyvän, minkä saamme uskossa ottaa vastaan Jumalalta, tulee kauttamme virrata toisille. Se on samaa kuin mistä Paavali kirjoittaa: ”Hoivatkaa toinen toistanne niin kuin Kristus on teidät hoivaansa ottanut” (Room. 15:7). ”Antakaa toisillenne anteeksi, niin kuin Jumalakin on antanut teille anteeksi Kristuksen tähden” (Ef. 4:32).

Tämä uskon ja rakkaudenpalvelun yhteys toteutui vanhassa pietismissä, joka synnytti sekä lähetystyön että diakonian luterilaiseen kirkkoon. Olemmeko me kadottaneet tästä jotakin olennaista?

Onko siis olennaista, tunnustavatko ihmiset uskoa Jeesukseen vai se, miten he elävät suhteessa toisiinsa? Raamatun mukaan molemmat ovat tärkeitä ja liittyvät toisiinsa.

Samalla, on syytä muistaa kristillisen uskon ainutlaatuisuus. Kaikkialla maailmassa, jokaisessa uskonnoissa ja yhteiskunnassa korostetaan hyvän elämän tärkeyttä. Kaikki tietävät, että on parempi tehdä hyvää kuin pahaa. Kristillisen uskon ainutlaatuisuus on siinä, että sen mukaan se, mitä ihmisen tulee tehdä, ei ole kaiken keskus. Se on vasta seurausta siitä, mitä Jumala tekee. Ensimmäinen on lahja, sitten tehtävä.

Raamatun tie on aina se, että armosta syntyy usko ja uskoa seuraavat rakkaus ja teot. Koska rakkaus ja teot ovat aina puutteelliset, on aina aloitettava armosta, joka lahjoittaa ja vahvistaa uskon. Siksi on oikein kysyä uskoa Kristukseen. Juuri tämä oli noiden edellä mainittujen raamatunkohtien suuri salaisuus. Tätä sanomaa Raamattu on täynnä: ”Me rakastamme, koska Jumala on ensin rakastanut meitä” (1. Joh. 4:19).

Kun Neuvostoliitto sortui, uuden Venäjän rakentajat pyysivät kirkolta apua kansan moraalien rakentamisessa. Papit sanoivat: ”Ei voi juoda raikasta vettä, kun lähde on tukittu. Kun on 70 vuotta saarnattu ateismia, ei voi odottaa evankeliumin hyviä hedelmiä.” Sillä, mihin uskotaan, on vaikutusta siihen, miten eletään.

Erityisen suuri kysymys on, miten kristillinen usko siirretään seuraavalle sukupolvelle. Kirkon tulevaisuus ratkaistaan ehkä sittenkin vielä enemmän kodeissa kuin seurakunnissa.

Synkistelystä iloon

Kun on saatu synnit anteeksi ja kuljetaan Jeesuksen seurassa, valo pilkottaa jo pilvien lomassa. Usko on kuin lintu, joka laulaa jo, vaikka vielä on pimeää.

Jeesus ei sano vain: ”Maailmassa te ollette ahtaalla, mutta pysykää rohkeina; minä olen voittanut maailman” (Joh. 16:33). Ratkaiseva taistelu pahaa vastaan on jo käyty Golgatalla. Voitto on jo saatu tyhjällä haudalla. Siksi Jeesus sanoo monen kertaan niille, joilla on vielä raskas matka edessään: ”Älkää huolehtiko hengestänne... Älkää murehtiko... Älkää huolehtiko huomispäivästä... (Matt. 6:25–34), ja jatkaa: ”Tulkaa minun luokseni, kaikki työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon.” (Matt. 11:28.) Apostoli Paavali jatkaa: ”Älkää olko mistään huolissanne, vaan saattakaa aina se, mitä

tarvitsette, rukoillen, anoen ja kiittäen Jumalan tietoon. Silloin Jumalan rauha, joka ylittää kaiken ymmärryksen, varjelee teidän sydämenne ja ajatuksenne niin että pysytte Kristuksessa Jeesuksessa.” (Fil. 4:6–7.) Tuossa samassa yhteydessä ovat sitten jopa nämäkin sanat: ”Iloitkaa aina Herrassa! Sanon vielä kerran: iloitkaa!” (Fil. 4:4.)

Johanneksen ilmestyksen ns. seurakuntakirjeissä on pari toistuvaa kiintoisaa seikkaa, jotka voivat auttaa tuohon iloon. Yksi on tämä: ”Minä tiedän sinun tekosi.” ”Minä teidän sinun ahdinkosi ja köyhyytesi.” ”Minä tiedän, missä sinä asut.” Jumala tietää sinut ja sinun asiasi ja asuinpaikkasikin. Siinä jotain samaa kuin Elihun lohdutuksessa ahdistukseensa nääntyvälle Jobille: ”Sinun asiasi on kyllä vireillä.” Lohduttaisiko se sinua tänään? Riittäisikö, että Jumala tietää eikä ole hylännyt?

Toinen toistuva piirre seurakuntakirjeissä on, että köyhyydessä ja ahdistuksessa elävistä seurakunnista Herralla oli enemmän myönteistä sanottavaa kuin yltäkylläisyyden keskellä elävistä. Jos olet ahdingossa, olet ehkä lähempänä Herraa kuin olet tullut ajatelleeksi. Psalminkirjoittajakin vakuuttaa: ”Herra on lähellä niitä, joilla on särkynyt sydän, hän pelastaa ne, joilla on murtunut mieli” (Ps. 34:19). Älä unohda matkan varrella tätä Jumalan lupasta: ”Kun hän huutaa minua, minä vastaan. Minä olen hänen tukena ahdingossa, pelastan hänet ja nostan taas kunniaan.” (Ps. 91:15.)

Mikä siis on hyvä tulevaisuus? Niin hyvät olotko, ettei kukaan tarvitse Jumalaa? Vai ahdistus, joka panee kääntymään Jumalan puoleen?

Millä passilla perille?

Kristillisellä kirkolla on siis lopulta edessään valoisa tulevaisuus. Kysymyksemme

on: Olemmehan me siinä tulevaisuudessa mukana, siis niiden joukossa, joista Johanneksen ilmestyksessä sanotaan, että he tulevat suuresta ahdistuksesta ja ovat valkaisseet vaatteensa Karitsan veressä? Perille Jumalan taivaaseen pääsevät ne, joiden synnit on annettu anteeksi Jeesuksen sovitus työn tähden.

Siinä passissa, jolla mennään taivaan portista, sanotaan: ”Sinun syntisi ovat anteeksi annetut.” Tärkeintä elämässä on saada syntinsä anteeksi. Tärkeintä on päästä perille Jumalan taivaaseen.

Kerrotaan, että vanhan Itävalta-Unkarin hallitsijan hautajaisissa oli tapana, että kirkon ovet olivat kiinni, kun hallitsijan ruumista tuotiin. Saattajien tuli koputtaa kirkon oveen. Sisältä kysyttiin: ”Kuka haluaa päästä sisään?” Siihen vastattiin: ”Itävallan keisari ja Unkarin apostolinen kuningas.” Silloin sisältä sanottiin: ”En tunne häntä.” Uuteen kysymykseen vastaus kuului: ”Hänen keisarillinen ja kuninkaallinen majesteettinsa.” Vastaus oli jälleen: ”En tunne häntä”. Kolmannen koputuksen ja kysymyksen jälkeen vastattiin: ”Köyhä syntinen.” Silloin vastaus oli: ”Hänet minä tunnen.” Kirkon ovi avattiin.

Tunnussana on yhä sama: ”Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä”.

Kun kaiken vaivan keskellä saadaan uskoa Vapahtajaan ja pitäydytään häneen ja hänen sanaansa, hän varjelee meidät kaikissa vaiheissa.

Paha on jo hävinnyt, vaikka se vielä riehuu. Kotiranta siintää jo.

Näyttääpä siis nyt ja lähitulevaisuudessa miltä tahansa, meillä ei ole hätää. Risti pysyy, hauta on edelleen tyhjä, ja taivaaseen ovi on auki – syntisille. ●

Joseph Ratzinger, Benedictus XVI

Jeesuksen viimeiset päivät

Kristityille Jeesus Nasaretilainen on Jumalan Poika, joka kuoli maailman syntien puolesta ja joka nousi kuolleista synnin, kuoleman ja perkeleen kukistajana. Ei-kristityille hän on melkein mitä tahansa muuta: myytti, poliittinen vallankumouksellinen tai viisas opettaja, jonka julistuksen hänen seuraajansa ymmärsivät väärin.

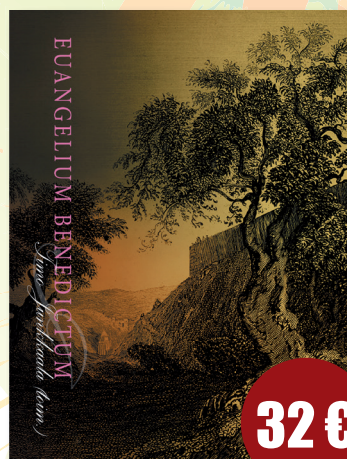
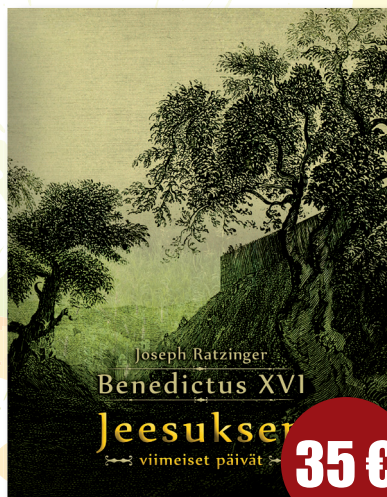
Tässä toisessa Jeesus Nasaretilaista käsittelevässä kirjassaan Joseph Ratzinger, paavi Benedictus XVI, keskittyy Jeesuksen elämän viimeisiin tapahtumiin. Miksi uskonnolliset johtajat torjuivat Jeesuksen? Perustiko Jeesus kirkon työnsä jatkajaksi? Miten Jeesus tulkitse kärsimyksensä ja kuolemansa? Nousiko Jeesus todella kuolleista?

Kirjassa loistaa laajasti oppinut tiedemies, suuri ajattelija ja hengellinen paimen. Benedictus XVI:n Jumalan sanasta nostama haaste Jeesuksen opetuksen, elämän, kuoleman ja ylösnousemisen merkityksen pohdintaan on vaikea panna syrjään ja ohittaa. Kuka oletkin, mitä tämä ihminen merkitsee sinulle?

Timo Junkkaala (toim.)

Euangelium benedictum – Siunattu evankeliumi: Katolisuus ja luterilaisuus Jeesuksen sanoman jäljillä

Kirja pohtii paavi Benedictus XVI:n Jeesus-kirjoja sekä katolisuutta ja evankelis-luterilaisen kirkon asemaa tämän päivän Suomessa.

www.perussanoma.fi puh. 09 5123 9120 | tilauspalvelu@perussanoma.fi

PERUSSANOMA - USKON JA TIEDON LÄHTEELLÄ

● Kierkegaard pietismin ja eksistentialismin välissä

Janne Kylliäinen

Janne Kylliäinen on valtiotieteen tohtori ja Leppävaaran lukion uskonnon ja filosofian opettaja ja asuu Helsingissä. Hänen väitöskirjansa on *Living Poetically in the Modern Age: the Situational Aspects of Kierkegaard's Thought* (Helsinki 2009).

Kierkegaard ja hänen pseudonyyminsä

Søren Kierkegaard (1813–1855) on epäilemättä kautta aikain tutkituin pohjoismaalainen filosofina ja teologina. Hänestä kirjoitettujen väitöskirjojen ja tutkimusten joukko on valtava. Tämä on ehkä hieman paradoksaalista. Hän ei näet itse ollut akateeminen filosofi eikä teologi. Hän ei koskaan opettanut yliopistossa eikä ilmeisesti olisi sellaista edes halunnut. Hän piti itseään ennen muuta uskonnollisena kirjailijana. Omalla nimellään hän julkaisi vain yksittäisille yksilöille osoitettuja uskonnollisia puheita, ei tieteellisiä tutkielmia. Ainoa poikkeus on väitöskirja *Ironian käsitteestä* (1841), joka sekin on varsin outo ja monimielinen tieteelliseksi tutkielmaksi.

Akateeminen maailma onkin perinteisesti ollut kiinnostuneempi Kierkegaardin pseudonyymisistä eli nimimerkeillä julkaistuista teoksista kuin noista omalla nimellä julkaistuista uskonnollisista puheista. Monissa pseudonyymisissä teoksissaan Kierkegaard ottaa osaa aikansa tieteelliseen keskusteluun. Nekin teokset suhtautuvat kuitenkin poleemisesti tieteellisen tutkimuksen ihanteisiin. Esimerkiksi ”Johannes Climacusen” nimissä julkaistu *Päättävä epätieteellinen jälkikirjoitus*

(1846) ja ”Anti-Climacusen” *Kuolemansairaus* (1849) kyseenalaistavat tieteellisen objektiivisuuden ja kylmänviileän teoreettisuuden arvon. Näiden vastapainona ne korostavat totuuden omakohtaista sisäistämistä ja kristillistä huolta ihmisen hengen tilasta.

Tieteen näkökulmasta Kierkegaardin teokset ovat varsin arveluttavalla tavalla juuttuneet yksikön ensimmäisen persoonan näkökulmaan. Parantumattoman subjektiivisena ajattelijana Kierkegaard ei suostu antautumaan tieteellisen objektiivisuuden valtaan. Filosofisemmissa teoksissaankin hän pitää itsepäisesti kiinni subjektiivisesta olemassaolosta, yksilön omakohtaisesta olemassaolosta, jota hän nimittää *eksistenssiksi*. Metafyysiset, tietoteoreettiset ja eettiset opit kiinnostavat häntä vain sikäli kuin niillä on merkitystä yksilön omakohtaiselle olemassaololle.

Kristilliseen dogmatiikkaan nojaavista tutkielmista ja Kierkegaardin omalla nimellään julkaisemista kristillisistä puheista löytyy vastaavasti vain vähän oppinutta keskustelua kristillisistä dogmeista. Hän ja hänen teologisoivat nimimerkinsä ”Vigilius Haufniensis”, ”Anti-Climacus” ja ”H.H.” eivät puutu perinteisiin kristillisiin oppeihin vaan ottavat ne annettuina. Sen sijaan heitä kiinnostavat yksilöä omakohtaisesti koskettavat kysymykset. Millaista on elää uskossa, rakaudessa, toivossa – ja millaista on elää kaksimielisyyden tilassa, ahdistuksessa, epätoivossa? Mitä merkitsee Kristuksen seuraaminen tässä ja nyt?

Kierkegaardin tuotanto synnytti 1900-luvulla akateemiseen maailmaan filosofisten ja teologisten suuntausten

Tanskan Kuninkaallisen kirjaston
valokuvakokoelma, Kööpenhamina.
Kuva perustuu H. P. Hansenin piirroks-
seen Kierkegaardista v. 1854.

joukon – saksalaisen eksistenssifilosofi-
an ja ranskalaisen eksistentialismin, **Karl
Barthin** dialektisen teologian ja **Rudolf
Bultmannin** eksistentiaalteologian. Us-
konnollisena kirjailijana Kierkegaard tun-
tuu kuitenkin itse olevan kotoisin jostain
muusta kuin akateemisesta maailmasta.

Seuraavassa on tarkoituksena selvitel-
lä, olisivatko Kierkegaardin omakohtai-
sen, subjektiivista sisäisyyttä korostavan
lähestymistavan juuret (ainakin osittain)
pietismissä. Kristillisen opin ymmärtä-
minen omakohtaisesti ja pyrkimys elää se
omakohtaisesti todeksi opin oppineen ja
akateemisen selvittelyn sijaan – eikö tämä
tunnu hyvinkin tutulta? Eikö juuri tämä
ollut **Johann Arndtista** ja **Philipp Jakob
Speneristä** lähteneen pietistisen liikkeen
ydin?

Jos suhtautuu hyvin kriittisesti Kierke-
gaardin teologi- ja filosofiseuraajien työ-

hön ja pietismiin suurella pieteetillä, voi
eksistentialismin isänä tunnetun Kierke-
gaardin yhdistäminen pietismiin tuntua
ehkä kiusalliselta. Yhtä kiusallista tämä
voi olla sellaisesta henkilöstä, joka ko-
kee eksistentialismin ja eksistentialisti-
sen teologian rehellisenä ja aitona mutta
suhtautuu pietismistä alkunsa saaneisiin
liikkeisiin epäluuloisesti. Kierkegaard-
tutkijoiden keskuudessa kysymys Kierke-
gaardin pietistisistä juurista nousee joka
tapauksessa aika ajoin esiin. Tähän on sekä
historiallisia että sisällöllisiä perusteita.

Pietistinen tausta

Kierkegaard oli perhetaustansa ja ystä-
väpiirinsä kautta tiiviisti sidoksissa Köö-
penhaminan herrnhutilaisyhteisöön.
Isä, kauppias **Michael Pedersen Kierke-
gaard** (1756–1838), jonka vaikutus Sørenin

henkiseen kehitykseen on kenties ollut merkittävin, kuului herrnhutilaisen veljesseurakunnan johtokuntaan ja oli kertoman mukaan yhteisön uskollisimpia jäseniä. Perhe kävi seuroissa ilmeisesti tiiviisti. Ystäväpiiriin ydin muodostui yhteisön jäsenistä. Esimerkiksi Sørenin läheisin ystävä **Emil Boesen** ja Sørenin kihlattu **Regine Olsen** kuuluivat herrnhutilaisiin.

Herrnhutilaisuuden vaikutusta Kierkegaardiin ei ehkä kuitenkaan pidä liioitella. Hänen perheensä kävi näet säännöllisesti myös kirkon jumalanpalveluksissa, ja isällä oli ilmeisesti läheinen suhde muiden muassa **Jacob Mynsteriin** (1775–1854), tulevaan Sjællandin piispaan, joka suhtautui varauksellisesti maallikkoliikkeisiin. Mynsterin näkemykset tulivat Sørenillekin tutuiksi jo nuorena, sillä isä kehotti poikiaan lukemaan Mynsterin saarnakokoelmia. Perheessä luettiin muutenkin paljon ja kaikenlaista kirjallisuutta. Kertoman mukaan Kierkegaardin itseoppinut isä luki jatkuvasti ja opiskeli intensiivisesti ja laajalti niin filosofiaa kuin teologiaakin. Samaan hän ohjasi lapsiaankin, joten Søren epäilemättä imi jo nuorena vaikutteita herrnhutilaisuuden ulkopuoleltakin. Koulu, jota Søren lapsuudessaan ja nuoruudessaan kävi, vaali ajan hengen mukaisesti klassista kreikkalaista ja roomalaista sivistystä. Hän onkin tutustunut esimerkiksi antiikin filosofian klassikoihin jo kouluaikoinaan. Yliopistossa hän opiskeli innokkaimmin juuri filosofiaa ja koki läheisimmiksi filosofian opettajansa. Tiedossa ei ole, kuinka usein Kierkegaard aikuistuttuaan kävi seuroissa. Herrnhutilaisuuden vaikutusta lapsuus- ja nuoruusiän jälkeen voi siis vain arvailla.

Pietismin jatkuvasta vaikutuksesta Kierkegaardiin on kuitenkin muita historiallisia todisteita. Hänen hyllystään löytyi näet varmasti pietististä kirjallisuutta. Hänen kuoltuaan hänen jäämistönsä huu- tokaupattiin. Luettelo myydyistä kirjoista

on yhä olemassa. Tämän perusteella tiedämme, että hänellä on ollut hyllyssään Arndtin, **Johann Gerhardin**, Spenerin, **Gerhard Tersteegenin** ja **Hans Adolph Brorsonin** teoksia. Tiedämme varmastikin, että Kierkegaard on myös lukenut näitä teoksia ja ainakin joitain niistä hyvinkin innokkaasti. Hänen jälkeensä jääneistä papereistaan ja muistikirjoistaan löytyy näet paljon merkintöjä ja huomautuksia niihin liittyen. Huomautusten sävy on yleensä hyvin kunnioittava. Varsinkin Tersteegeniä hän piti suurella arvolla.

Kierkegaardin tuntemasta arvostuksesta ja hengenheimolaisuudesta kertoo sekin, että joidenkin hänen keskeisten teostensa motot ovat peräisin pietistisestä kirjallisuudesta. *Kuolemansairauden* motto on peräisin **Nikolaus Ludwig von Zinzendorfilta**. Kun Kierkegaard paljasti kirjasessaan *Kirjailijantyöstäni* (1851) laajan ja päällisin puolin kirjavalta vaikuttavan tuotantonsa hengen ja tarkoituksen, hän valitsi motoksi seuraavat Tersteegenin säkeet:

*Wer glaubet, der ist groß und reich,
Er hat Gott und das Himmelreich.
Wer glaubet, der ist klein und arm,
Er schreiet nur: Herr Dich erbarm!*

Ken uskoo olevansa suuri ja rikas,
Hänen on Jumala ja Taivasten
valtakunta.

Ken uskoo olevansa pieni ja köyhä,
Hän huutaa vain: Herra sinua
armahtakoon!

Pietistisiä piirteitä Kierkegaardin tuotannossa ja ajattelussa

Vieläkin merkittävämpää on, että Kierkegaardin uskonnollisten tekstien lajityyppi näyttäisi olevan peräisin pietismistä. Kun hän alkoi vuonna 1843 julkaista uskonnol-

lisia puheitaan, hän ryhtyi käyttämään niistä nimitystä *opbyggelige Taler* 'rakentavat puheet'. Eräs Kierkegaardin mielenkäsitteistä onkin verbi *opbygge* 'rakentaa' ja siitä johdettu substantiivi *Opbyggelse* 'rakentaminen, rakentuminen'. Tausalla ovat perimmältään Paavalin kirjeissä tiuhaan esiintyvät sanat *oikodomeo* ja *oikodomee*, mutta vastaavat saksankieliset sanat *erbauen* ja *Erbauung* olivat ahkerassa käytössä myös pietismissä, jossa niillä viitattiin yksityiseen tai pienryhmissä tapahtuvaan hartaudenharjoitukseen. Kun Kierkegaard ryhtyi kirjoittamaan "rakentavia puheitaan", hänellä oli ilmeisesti mielessään juuri pietistinen hartauskirjallisuus, jollaista myös maallikot saattoivat julkaista. Kierkegaard näet nimenomaan tähdentää, etteivät hänen julkaisemansa uskonnolliset puheet ole saarnoja. Niiden kirjoittaja ei ole pappi vaan ilman apostolista auktoriteettia kirjoittava yksityishenkilö, joka kirjoittaa puheensa yhtä paljon itsensä kuin toisten yksilöiden rakennukseksi.

Tällainen hengeltään pietistinen, vaila auktoriteettia toteutettu, tasavertainen kommunikaatio on Kierkegaardin tavaramerkki. Hän sitoutuu siihen tietoisesti ja johdonmukaisesti. Hän ei tahdo julistaa ylhäältäpäin. Hän haluaa kirjoittaa lukijan rinnalta ja tuoda näin esiin ikuista Totuutta, joka on meidän kaikkien yläpuolella ja suhteessa jokaiseen yksilönä. Tasavertaisen ja epäsuoran kommunikaation menetelmää ja siihen liittyvää kieltäytymistä auktoriteettiasemasta voisi pitää puhtaasti nöyränä, ellei siihen sisältyisi myös poleemisuutta: virallisen kristillisyyden kritiikkiä ja jokaiselle yksilölle esitettyä haastetta kohdata ikuinen Totuus omakohtaisesti, omassa sisimmässään. Tässäkin suhteessa Kierkegaard lienee lähellä pietismä. Kaksoiteräinen, nöyrä, mutta samalla haastava poleemisuus lienee sekin pietismin hengen mukaista.

Kun Kierkegaard kuvasi laajan ja moninaisen tuotantonsa tarkoitusta, hän väitti sen tähdänneen yhden ainoan ongelman selvittämiseen: miten tulla kristityksi kristikunnassa eli tilanteessa ja ympäristössä, jossa kaikki jo ovat nimellisesti kristittyjä? Ongelmanasettelu voisi olla peräisin suoraan pietismin klasikoilta. Kierkegaardin ratkaisutkaan kyseiseen ongelmaan eivät ole kaukana pietistien ratkaisuista. Ensin, vuosien 1843–1849 tuotannossaan, Kierkegaard painottaa Spenerin tapaan eettis-uskonnollista sisäisyyttä ja omakohtaisuutta. Sitten, *Kristillisyyden harjoittamisesta* (1850) lähtien, hän korostaa **August Hermann Francken** tapaan, että kristillisyyden pitäisi ilmetä sanojen lisäksi myös käytännön elämässä ja arkisissa teoissa. Herrnhutilaisuuden vaikutusta taas on nähty samastumisessa Kristuksen kärsimyksiin. Varsinkin Kierkegaardin tuotannon loppupuolella korostuu väite, että jos Kristusta ryhtyy tässä syntisessä maailmassa aivan oikeasti seuraamaan, ihmisen osana on väistämättä kärsimys.

Kierkegaardin tuotannon jälkinäytöksen muodostavat vuosien 1854–1855 "kirkkotaistelun" kiistakirjoitukset, joissa hän hyökkäsi avoimesti sunnuntaikristillisyyttä, virkapappeutta ja valtionkirkkoa vastaan. Jos hänen strategiansa oli tähän asti ollut maltillisen eli kirkollisen pietismin mukainen, niin viimeisinä vuosinaan hän tuntuu omaksuneen radikaalipietistisen tyylin hyökätessään muun muassa edellä mainittua arvossa pitämänsä piispa Mynsteriä vastaan. Näin hän pyrki herättämään aikalaisensa tiedostamaan, kuinka kaukana tosiasiaassa olemme kristillisyydestä. Omalla tavallaan Kierkegaard toistaa siis tuotannossaan loppujen lopuksi pietististen liikkeiden koko kirjon.

Modernin ajan hajamielisyys ja eksistentiaalinen lähestymistapa

Edellä luonnosteltujen yhtäläisyyksien perusteella voisikin ehkä ajatella, että Kierkegaard oli vain pietismin aatteiden kirjallisesti lahjakas toistaja. Hänen myöhempi merkityksensä perustuu kuitenkin siihen, että hän oli myös muuta ja enemmän.

Kierkegaardin omalaatuisuus on ensinnäkin siinä, että hän esittää diagnoosin modernin ajan hajamielisyydestä, ja toiseksi siinä, että hän tarttuu ihmisenä olemiseen ja kristittynä olemiseen ymmärrystä virkistävällä tavalla. Hänen diagnoosinsa mukaan modernin ajan ongelma on, että liiallinen objektiivisen tiedon korostus on saanut ihmiset unohtamaan sen, minkä pitäisi olla heille läheisintä ja tärkeintä. On näet unohdettu, mitä on olla ihminen yksikön ensimmäisessä persoonassa, toisin sanoen, mitä on olla subjekti ja mitä tähän subjektina olemiseen liittyy. Samalla on unohdettu, mitä on olla kristitty. Jotta siis saataisiin palautetuksi mieleen, mitä on omakohtainen kristillisyyys, on ensin palautettava mieleen, millaista omakohtainen olemassaolo eli eksistenssi yleensä on. Sitten on osoitettava, miten ihmisen omakohtaisessa olemassaolossa kristinuskon voi muodostua ratkaisevan tärkeäksi.

Kirjailijana Kierkegaard omaksuu siis kutsumukseensa inhimillisen eksistenssin hahmottamisen kaunokirjallisten kuvausten ja filosofisen reflektoinnin keinoin. Kuten 1900-luvun reseptiohistoria osoittaa, näillä kuvauksilla ja analyyseillä on ollut yleiskulttuurista merkitystä. Ne ovat kiinnostaneet myös henkilöitä, jotka eivät ole olleet erityisen uskonnollisia. Kierkegaardille itselleen kyse oli kuitenkin perustavaa laatua olevasta herätystyöstä. Hänen kaunokirjallisten ja filosofisten teostensa varsinainen tarkoitus

oli osoittaa, kuinka yksilö voi edetä tähän aineelliseen todellisuuteen unohtuneesta esteettisestä eksistenssistä ensin eettis-uskonnolliseen ja sitten kristilliseen eksistenssiin.

Kaunokirjallista mielikuvitusta ja eläytymiskykyä sekä filosofista reflektiota tukenaan käyttävänä uskonnollisena kirjailijana Kierkegaard erottuu lähestymistavaltaan muista pietistisen hartauskirjallisuuden kirjoittajista. Lähestymistavan ansiona voi pitää, että se tuottaa laajan ja elävän tulkinnan siitä, mikä kristillisyydessä on olennaista ja mitä siihen kuuluu. Tarkkaavaisuuden piiri laajenee hurskaasta hartaudenharjoituksesta siihen eettis-uskonnollisen elämän kokonaisuuteen, jossa tällä hartaudenharjoituksella on paikkansa. Kertomataiteen keinoin näkökulma laajenee hartauselämästä ihmisenä olemisen kokonaisuuteen. Huomion piiriin tulee kristityksi tuleminen koko prosessi. Filosofisen reflektion ansiosta Kierkegaardin tekstit pureutuvat ihmisen konkreettiseen olemiseen tässä ja nyt, ajan ja ikuisuuden, äärellisen ja äärettömän leikkauspisteessä.

Kierkegaardin mukaan inhimillinen olemassaolo on dynaaminen prosessi, joka on avoin ja kesken loppuun saakka. Vastaavasti kristityksi tuleminen on tehtävä, jossa riittää tekemistä koko elämän ajaksi. Se on ensinnäkin dialektinen kehitysprosessi, jossa ihminen kokemustensa ja oman aktiviteettinsa yhteisvaikutuksesta kypsyy vastaanottamaan uskon. Tässä ei kuitenkaan vielä ole kaikki. Kristityksi tulemiseen kuuluu myös kristillisyyden harjoittaminen käytännössä. Vasta Kristuksen seuraamisen myötä kristinuskon käy todeksi ja todelliseksi yksilön elämässä.

Pelkkä tietyn uskon sieluntilan saavuttaminen evankeliumin kuulemisen välityksellä ei siis Kierkegaardin kuvausten valossa ole kaikki kaikessa kristinuskossa. Henkenä ihminen ei itse asiassa koskaan

edes ole pysyvässä olotilassa vaan koko ajan tulossa joksikin. Tästä näkökulmasta kristittynä oleminen hahmottuu päättymättömäksi tehtäväksi ja jatkuvaksi prosessiksi – kristityksi tulemiseksi.

Pietismistä poikkeavia painotuksia?

Käsityksensä pohjalta Kierkegaard haastaakin käsityksen, että ihminen voisi sanoa olevansa kristitty, ja tekee selvän pesäeron uskoon jo tullessiin ja uskoaan juhliviin tosiuskovaisiin. Hän kiistää itse olevansa kristitty. Tätä voisi pitää puhtaan vaatimattomuutena, mutta kyse on samalla myös sokraattisesta ironiasta.

Sokrates kiisti aikanaan olevansa sofistien lailla viisas ja sanoi sen sijaan olevansa filosofi, viisauden rakastaja ja tavoittelija. Tämä oli tietenkin vaatimattomuutta mutta samalla haasteen esittämistä viisaina esiintyville sofisteille ja ilmaisi Sokrateen ironista asennetta sofistien luuloteltua viisautta kohtaan. Vastaavasti Kierkegaard kiistää olevansa oikea kristitty ja toteaa vain rakastavansa ja tavoittelevansa kristillisyyttä. Tämäkin on vaatimattomuutta mutta sisältää samalla haasteen sekä tapakristityille että tosiuskovaisille.

Aikana, jolloin yhdet pitivät kristillisyyttä kirkon jäsenyyden myötä seuraavana itsestäänselvyytenä, toiset taas kuvittelivat, että juuri he olivat tosikristittyjä, koska kuuluivat herrnhutilaisiin tai **N. F. S. Grundtvigin** (1783–1872) seuraajiin, Kierkegaard ajatteli, että oli syytä hieman korottaa kristillisyyden arvoa ja hintaa markkinoilla. Kristityksi tulemisesta tuli tehdä kunnianarvoinen tehtävä, jossa jokaisella yksittäisellä yksilöllä riittäisi tekemistä loppuelämäksi.

Kristillisyyden arvon ja hinnan kohottaminen oli tärkeää myös apologeettisista syistä. 1800-luvun alkupuolen Kööpenhaminassa palvottiin sivistyneistön piiris-

sä taidetta, tiedettä ja filosofiaa. **G. W. F. Hegelin** (1770–1831) filosofiaa arvostettiin. Hegeliläiseen tapaan taiteen, tieteen ja filosofian ajateltiin edustavan vielä uskontoakin korkeampaa Hengen muotoa. Yksittäisen yksilön konkreettiseen todellisuuteen kiinnittynyttä kristillistä eksistenssiä – sitä, että yksittäinen yksilö pyrkii omana itsenään elämään kristillisesti – ei tämän maailmassa vaikuttavan Hengen maailmanhistoriallisten ilmentymien rinnalla pidetty minään. Tässä tilanteessa hyökkäys oli Kierkegaardista paras puolustus. Teoksissaan hän osoittaa, että taiteelle, tieteelle ja filosofialle omistautunut ihminen eksistoi vain esteettisesti ja on korkea-arvoisempaa, paljon vaativampaa, paljon kunnioitettavampaa ja todellisempaa eksistoida eettisesti ja kristillisesti. Näin Kierkegaard pyrki tekemään kristityksi tulemisesta kunnianarvoisen tehtävän ”pakanuuteen” vajonneen korkeakulttuurin keskellä.

Huomionarvoista ja luullakseni pietismistä poikkeavaa on paino, jonka eettinen ponnistelu tämän tehtävän suorittamisessa Kierkegaardin teksteissä saa. Eettisyys on niissä se yleisinhimillinen, universaalinen perusta, joka muodostaa taustan ja edellytyksen kristityksi tulemiselle. Moraalilaki on Kierkegaardille evankeliumin tajuamisen episteeminen ja heuristinen edellytys. Vain se, joka pyrkii elämään Jumalan tahdon mukaisesti mutta epäonnistuu siinä, tajuaa armon tarpeellisuuden ja osaa ”käyttää” armoa oikein. Kristillisen uskon tarve ja mieli avautuvat juuri eettis-uskonollisen vaatimuksen paineessa.

Voi ajatella, että Kierkegaardin tekstit olisivat näin ollen varsin raskaita ja painostavia ja asettaisivat vain lisää taakkoja syntisen ihmisen harteille. Näin jotkut kokevatkin. Oman kokemuksen mukaan näin ei kuitenkaan ole. Päinvastoin hänen tekstinsä ovat pikemminkin voimaannuttavia, kun ne asettavat – passiiviseksi

ja ympäripyöreäksi käyneen luterilaisen perinteen keskellä – kristityksi kastetulle ja nimetylle lukijalleen tavoitteen, jota kohti tämä voi elämässään loputtomasti pyrkiä. Tekstien virkistävä vaikutus perustuu ehkä myös siihen, että niiden kirjoittaja tiedosti itse olevansa kaukana täydellisestä mutta pohjimmiltaan luotti Jumalan rajattomaan armoon. Edellä lainatut Tersteegenin säkeet käsittääkseni todella luonnehtivat Kierkegaardin perimmäistä asennetta. Vaikka hän asettikin kristityn ihanteen äärettömän korkealle, hän samalla ajatteli, että pelastumisen edellytykset ovat suhteelliset: Jumala ottaa huomioon ihmisen äärellisyyden ja syntisyyden eikä vaadi keneltäkään enempää kuin mihin tällä on käytännössä edellytyksiä.

Sokraattisen ”vaatimattomuutensa” ja eettisen korostuksensa lisäksi Kierkegaard eroaa pietistisistä liikkeistä yksinäisyydessään ja ulkopuolisuudessaan. Yksinäisyys, pysyttäytyminen puolueiden, lahkien ja ryhmäkuntien ulkopuolella, oli Kierkegaardin itsensä mukaan olennainen osa hänen kirjailijantyötään. Ehkäpä juuri yksinäisyytensä ja ulkopuolisuutensa johdosta hän kykenee koskettamaan sellaisiakin lukijoita, jotka eivät tunne olevansa kotonaan uskovaisten tiiviissä joukossa. Kierkegaard itsekin tuntuu viihtyneen loppujen lopuksi paremmin Kööpenhaminan kaduilla kaikenlaisten ihmisten joukossa kuin harvojen ja valittujen samanhenkisten uskovaisten parissa.

Yleensä Kierkegaardia luonnehtivat yksilön vapauden korostaminen ja ahdasmielisyyden puute. Hän kirjoitti vaila auktoriteettia ja valta-asemaa jättäen lukijansa tekemään ratkaisunsa vapaasti omassa sisäisyydessään. Lukuun ottamatta ehkä viimeisiä, kirkkotaisteluun liittyneitä tekstejään hän ei vaatinut jäykkää, ulkoista yhdenmukaisuutta vaan jätti tilaa suhteellisuudelle ja yksilöllisyydelle.

Kierkegaard oli myös avoin joka suuntaan ja kommunikoi sekä kirjojensa sivuilla että kertomusten mukaan Kööpenhaminan kaduilla erotuksetta kaikkien kanssa. Vaikka hän siis sisimmässään vaalikin ehdotonta kristillisyyttä ja oli tiettyssä mielessä uskonnollinen fanaatikko, tässä suhteessa hän muistutti ihailemaansa Sokratesta, joka oli valmis keskustelemaan kenen tahansa kanssa ja osasi joustavasti asettua kulloisenkin keskustelukumppaninsa asemaan. ●

KIRJALLISUUTTA

- **Barnett, Christopher B.:** *Kierkegaard, Pietism and Holiness*. Farnham: Ashgate, 2011.
- **Kylliäinen, Janne:** ”Kierkegaard, Søren Aabye”, ”Kierkegaard: Keskeiset teokset ja ajatukset”, ”Kierkegaard: Receptio maailmalla ja Suomessa”. *Logos ensyklopedia*. Internet, 2010. (Ks. <http://filosofia.fi/ensyklopedia>.)
- **Lehtinen, Torsti:** *Søren Kierkegaard: intohimon, ahdistuksen ja huumorin filosofi*. Helsinki: Kirjapaja, 1990.
- **Stewart, Jon et al. (toim.):** *Kierkegaard's International Reception. Tome 1: Northern and Western Europe. (Kierkegaard Research: Sources, Reception and Resources, vol. 8)*. Ashgate, Farnham, 2009.
- **Thulstrup, Marie Mikulová:** ”Pietism”. Niels Thulstrup, Marie Mikulová Thulstrup (toim.): *Bibliotheca Kierkegaardiana 6. Kierkegaard and Great Traditions*. Kööpenhamina: Reitzels, 1981, 173–222.
- **Tudvad, Peter:** *Kierkegaards København*. Kööpenhamina: Politiken, 2004.
- **Vainio, Olli-Pekka:** *Ihmiseksi tuleminen: Søren Kierkegaardin teologia*. Helsinki: Kirjapaja, 2004.

Kiitokset **Soili Haveriselle** ja **Raimo Mäkelälle** aiheeseen johdattaneista keskusteluista.

● Kierkegaard ja rukous, Kierkegaard ja kirkko

Kierkegaardin syntymäpäivä 5.5. sattuu kirkkovuodessamme nyt rukoussunnuntaihin. Jotta asiaan olisi helpompi viitata kyseisen pyhän jumalanpalveluksissa, seuraavassa julkaistaan rukousta koskeva luku tanskalaisen **Ben Alexin** kirjasta *Søren Kierkegaard: ajattelijan elämä* (1997, suomeksi **Tytti Träff**, 1998).

Kierkegaardin juhlavuosi sattuu aikaan, jolloin meillä puhutaan kirkosta epätavallisen kiihkeästi. Siksi tässä julkaistaan myös katkelma **Olli Pekka Vainion** kirjasta *Ihmiseksi tuleminen: Søren Kierkegaardin teologia* (2004, 109–126).

Kierkegaard ja rukous

Kierkegaardin rukouksia käsitteleviä saarinoja siteerataan harvoin, vaikka hänen elämänsä oli ennen kaikkea saarna, jonka keskeisenä teimana oli rukous.

Samalla tavoin kuin filosofia opettaa elämään, rukous opettaa kuolemaan. Kun Kierkegaard makasi kuolinvuoteellaan, hänen elinikäinen ystävänsä Emil Boesen kysyi, pystyikö hän rukoilemaan rauha sydämessään. Kierkegaard vastasi: ”Pystyn. Ensin rukoilen, että saisin syntini anteeksi, ja sitten pyydän anteeksi kaikkea. Rukoilen myös, että olisin kuollessani vapaa epätoivosta, ja mieleeni tulevat usein sanat, joiden mukaan kuoleman pitäisi olla Jumalalle mieleen. Siksi rukoilen ja toivon, että saan hetkeä aikaisemmin tiedon kuoleman tulosta.” (Päiväkirjat.)

Kierkegardille rukous oli kristityn tapa odottaa kuolemaa ja iankaikkista elämää. Se oli suurin kuviteltavissa oleva ”maanpäällinen onni”.

Vaikka Kierkegaard oli vastahakoinen puhumaan omasta hartauselämästään (”Se on minulle liian totta käsiteltäväksi”, hän uskoutui päiväkirjalleen), hän kirjoitti paljon rukouksia päiväkirjoihinsa ja rakentaviin tutkielmiinsa, joista jotkut ovat kauniita kertomuksia pyhiinvaeltajan sinnikkäästä taivalluksesta Jumalan rinnalla. Kirjassaan *The Prayers of Kierkegaard* Perry LeFevre luettelee lähes sata näistä rukouksista. Rukoukset todistavat vaikuttavammin kuin mikään muu Kierkegaardin taistelusta masennusta vastaan ja siitä, kuinka hän pääsi Jumalan avulla vähitellen voitolle epäilystä ja epätoivosta uskon kasvassa ja sisäistymisen syvetessä: ”Jumala, opeta minua olemaan kiduttamatta itseäni, etten tekisi itsestäni tukahduttavan mietiskelyn marttyyria vaan oppisin hengittämään syvään uskossa.” (Päiväkirjat ja kirjoitukset.) Erään Kierkegaardin tutkielman otsikko, ”Vanhurskas taistelee rukouksessa Jumalan kanssa ja voittaa siinä missä Jumala voittaa”, olisi sopinut hänen elämänsä motoksi. LeFevre toteaa kiinnostuneena, että *Corsaren*-lehden polemiikkia edeltävinä kuukausina Kierkegaard aivan erityisesti omistautui rukoukselle.

Päiväkirjat todistavat, että Kierkegaard rukoili jatkuvasti ympärillään olevien ihmisten ja tarpeiden puolesta. Mutta ennen kaikkea Kierkegaard piti rukousta välikappaleena sydämen puhtauden ja Jumalan sisäisen tuntemisen saavuttamisessa. Rukous oli hänen tapansa tutkia vaikuttimiaan ja antaa sielunsa Jumalan käsiin. Aina kun hän lähestyi tällä tavoin Jumalaa, eritoten elämänsä kriisiaikoina, hän päätyi suunnattomaan kiittolisuuteen Jumalaa kohtaan. ”Hän antaa minun

itkeä edessään hiljaisessa yksinäisyydessä”, Kierkegaard kirjoitti päiväkirjaansa, ”purkaa kipuni yhä uudelleen eteensä ja saada siunattua lohtua siitä tiedosta, että hän välittää minusta. Ja hän antaa tuskien taipaleelle merkityksen, joka saattaa minut ihmetyksestä suunniltani.” Rukous oli ase, jonka avulla Kierkegaard taisteli melankoliaa ja epäilystä vastaan. Se tyynnytti hänen sydämensä lepoon Jumalassa.

Vaikka rukouksessa on voitonriemuiset voiman ja ilon hetkensä, ne ovat Kierkegaardin mielestä vain toisarvoisia palkintoja rukouselämään pyrkiville. Oman elämänsä mittaan Kierkegaard tuli huomaamaan, ettei rukouksen varsinainen tarkoitus ole auttaa ihmistä voittamaan maailma vaan auttaa Jumalaa voittamaan ihmissydän. Rukous on alttari maailman keskellä, paikka, johon jokainen voi tulla päivällä tai yöllä purkamaan sydäntään rukouksen luottamuksellisella kielellä. Rukous on ainut kieli, joka paljastaa ihmisen todellisen identiteetin. Mitä enemmän aikaa hän viettää tällaisessa rukouksessa, sitä aidompi persoona hänestä tulee. Vuosien mittaan rukous käy aina vain vaikeammaksi sitä mukaa kuin rukkoilija oivaltaa, ettei rukous ole niinkään keino päästä eroon ahdistuksesta ja epäonnesta kuin tapa hyväksyä ja kestää ne. Kun ihminen aloittaa rukoilemisen, hän puhuu Jumalalle tullakseen kuulluksi – lopulta hän on ihan hiljaa kuullakseen, mitä Jumala puhuu. ”Hetkellinen ihminen luulee ja kuvittelee hänen rukouksessaan olevan tärkeää, että Jumala kuulee mitä hän rukoilee, että siihen pitää pyrkiä”, Kierkegaard kirjoittaa päiväkirjoissaan. ”Ja kuitenkin iankaikkinen totuus on juuri päinvastainen: ihminen ei pääse rukouksessa kosketuksiin Jumalan kanssa silloin, kun Jumala kuulee mitä hän rukoo, vaan vasta sitten, kun ihminen jatkaa rukousta niin kauan että hän itse kuulee, mitä Jumala tahtoo. Hetkellinen ihminen

Kierkegaardin lausuma rukouksesta

- Oli aivan oikein vajota kerran Jumalaan ja sitten jäädä siihen, mutta koska ihminen on vajavainen olento, rukous merkitsee jatkuvaa pyrkimistä sisäiseen rukoukseen.
- Rukous on – hengitystä, ja mahdollisuus minuudelle samaa kuin happi hengitykselle.
- Olen keskittynyt kahteen asiaan: 1) koetan hinnalla millä hyvänsä pysyä intellektuaalisesti uskollisena, sanan kreikankielisessä merkityksessä, elämäni idealee, 2) jonka tulisi olla uskonnollisesti mahdollisimman jalo. Jälkimmäiseen tavoitteeseen ruukoilen apua Jumalalta.
- Paras apu kaikessa toiminnassa on rukous. Se estää ihmistä menemästä harhaan.
- Rukous – on lähinnä kaiken hiljaista luovuttamista Jumalalle, koska minulle ei ole koskaan oikein selvinnyt, kuinka minun pitäisi ruukoilla.
- Eikö se ole onnea, että voi milloin tahansa sulkea ovensa ja puhua Jumalan kanssa ilman välittäjää, tarvitsematta maksaa pääsymaksua Jumalan luokse?
- Hänelle tapahtui jotakin hämmästyttävää. Mitä hartaammin hän ruukoili, sitä vähemmän sanottavaa hänellä oli, ja viimein hän vaiken kokonaan.

rukoilee monisanaisesti ja esittää rukouksessaan vaatimuksia; todellinen rukoilija vain kuuntelee.”

Toisin sanoen rukous on itsensä unoh- tamista ja Jumalan ajattelemista. Rukouk- sessa ihminen luopuu houkutuksesta ma- nipuloida Jumalaa. Rukous ei pyri enää panemaan liikkeelle Jumalaa vaan tähtää siihen, että Jumala saa meidät liikkeel- le. Siksi rukouksen salaisuus on antau- tuminen. Vain ne, jotka lähestyvät Juma- laa täysin kuuliaisina, pitämättä itsellään mitään elämänsä tai olemuksensa osaa, täyttävät kristillisen rukouksen mitat, sil- lä vain he ovat valmiita ottamaan vastaan Jumalan vastauksen riippumatta siitä, mi- kä se on. Rukous on näkyvän maailman ulkopuolella oleva Arkhimedeiden piste, jonka ympärillä Jumala voi liikkua va- paasti. ”Jumala loi tyhjästä”, Kierkegaard sanoo, ”ja tahtoessaan käyttää ihmistä Ju- mala tekee hänestä olemattoman.”

Rukous ei siis tarkoita, että pyydäm- me Jumalaa vapauttamaan meidät kivus- ta ja kärsimyksestä ja tekemään meidät onnellisiksi. Rukous merkitsee kärsimis- tä iloiten merkinä siitä, että meillä on todellinen yhteys Jumalaan. Rukous on itselleen ja maailmalle kuolemista, sil- lä kuollessamme me vasta elämme. ”Ru- kouksessa ihminen kaivautuu aina vain lähemmäksi kärsimyksen ydintä”, Kier- kegaard sanoo. ”Mitä lähemmäksi Juma- laa ihminen pääsee, sitä lujemmin hän ankuroituu kärsimykseen.” Miksi? Sik- si, että Jumala on kärsivä Jumala ja kär- simys on Jumalan tapa pysytellä rakasta- van anonyyminä kärsivässä maailmassa. ”Tiedän, että rakkaudessa sinä kärsit minun kanssani enemmän kuin minä, oi Ikuinen Rakkaus”, Kierkegaard sanoo. Rukouksen juuret ovat sisäisessä kärsi- myksessä. Ja tästä kärsimyksestä nousee uusi minä, joka haluaa puhtain sydämin vain yhtä asiaa: Jumalan valtakuntaa ja uutta luomusta.

Kierkegaardin omia rukouksia

- Kun sydämessäni herää ajatus Sinus- ta, älköön se olko kuin säikky lintu, joka räpiköi edestakaisin, vaan kuin lapsi, joka herää unestaan taivaalli- nen hymy kasvoillaan.
- Taivaan Jumala, anna minun todel- la tuntea mitättömyyteni, ei tuskail- lakseni sitä vaan tunteakseni sel- vemmin sinun hyvyytesi suuruuden.
- Taivaallinen Isä! Älä nosta syntejäm- me meitä vastaan vaan nosta meidät syntejämme vastaan, niin ettei aja- tus sinusta joka kerta sielussamme herätessään muistuttaisi meitä sii- tä, mitä olemme tehneet, vaan siitä, mitä olemme saaneet anteeksi, ei sii- tä, kuinka pahasti olemme eksyneet, vaan siitä, kuinka sinä meidät pelas- tit!
- Herrani, anna minulle vielä kerran rohkeutta toivoa. Armollinen Juma- la, herätä minussa vielä kerran toivo, tee karu ja tyhjä mieleni hedelmälli- seksi.
- Isä taivaassa! Auta meitä muista- maan, että mitä meille tapahtuukin, kaikki tulee sinulta, eikä mikään si- nulta tuleva voi vahingoittaa meitä; ei, ei, siitä voi olla meille vain hyötyä.

Kierkegaard ja kirkko

Vaikka Kierkegaard toistuvasti korosti- kin yksilön arvoa yhteisön kustannuk- sella, oli hänkin sitä mieltä, että kristitty elää uskoaan todeksi yhteisön jäsenenä.

Kierkegaard näki omassa kirkossaan monia puutteita, mutta hän ei halunnut erota siitä. Hän ei halunnut perustaa vapaakirkkoa eikä muutenkaan hajottaa olemassa olevaa valtionkirkkoa. Sen sijaan hän julisti, kuinka valtionkirkon (tansk. *Bestaande kirke*, pysyvä, vakiintunut, kumoamaton) tulisi nimensä mukaisesti seistä pystyssä ja tunnustaa samalla Uuden testamentin kristitylle asettamat vaatimukset.

Viimeisinä Kierkegaardin elinvuosina hänen kritiikkinsä Tanskan kirkkoa kohtaan kävi yhä hyökkäävämmäksi. Kierkegaard ei kuitenkaan koskaan kritisoinut kirkkiaan sen tähden, että se oli kirkko, vaan siitä pelosta, että Tanskan luterilainen kirkko lakkaisi olemasta Kristuksen Kirkko.

Kirkko menettää todellisen hengellisen olemuksensa, jos seurakunta (*Menigheden*) samastetaan mihin tahansa joukkoon (*Massengden*). Tällöin valtiosta tulee Kristuksen ruumis ja maailmasta kirkko – ja kristinusko lakkaa käytännössä olemasta. Näin oli Kierkegaardin mielestä Tanskassa juuri käymässä. Kirkko oli luopunut tunnuserkeistään, Kristuksen seuraamisesta ja siihen perustuvasta vastakkainasettelusta maailman kanssa. Maailma vaatii jatkuvasti Kristuksen kirkkoa samastumaan itsensä kanssa. Oikean kirkon tuntomerkki on, että se aktiivisesti vastustaa tätä vaatimusta.

Kierkegaardin kirkkokritiikki oli varsin pisteliästä. Kierkegaard julisti lehtikirjoituksissaan, että jos tanskalainen pappi ripustaa oveensa kyltin ”Totuuden todistaja”, se on yhtä väärin jos kuka tahansa ripustaisi oveensa kyltin ”Lääkäri” tai sytyttäisi punaisen lyhdyn – prostituoidun merkin. Tanskan kirkko muistuttaa kristillistä kirkkoa yhtä paljon kuin lipasto tanssijaa. Papin ja näyttelijän ero on se, että näyttelijä myöntää olevansa näyttelijä. Kirkko ei ole enää kiinnostunut Uuden testamentin vaatimuksista, vaan kirkko on paikka, jossa ihmisten päälle heitetään

elämän aikana kolme asiaa, kasteessa vetä, häissä riisiä ja hautajaisissa multaa. Lopun aikaa kirkon jäsen saa puuhaila mitä lystää. Kirkkoa kiinnostavat vain tilastot, joiden pohjalta se pitää itseään kristillisenä.

– –

Vaikka Kierkegaardin suhde kirkkoon muodostuikin entistä jyrkemmäksi hänen viimeisenä elinvuotenaan, oli kirkolla Kierkegaardin teologiassa myös positiivinen rooli. Vaikka kirkko olisikin hoitanut tehtävänsä huonosti, se tästä huolimatta pysyy Jumalan toiminnan varsinaisena kanavana. Kristinuskon kohteena on aina kansa (*et Folk*). Jos tästä kansasta edes muutamat omaksuvat kristinuskon, muodostuu kirkko. Kirkon julistuksen kautta Jumala poimii ja herättää massasta yksilöitä elämään suhteessa itsensä kanssa. Vaarana kuitenkin on, että nämä kirkkoon nyt kuuluvat ja siihen myöhemmin liittyvät alkavat mukautua ja lakkaavat olemasta kristittyjä.

– – Ilman henkilökohtaista suhdetta Jumalaan elävä kirkon jäsen ei ole kristitty. Kuitenkin kun Jumala puhuttelee yksilöä, hän saattaa yksilön yhteyteen muiden samalla tavalla puhuteltujen kanssa. Tämä puhuttelu ei tapahdu irrallaan kirkon sakramentaalisesta elämästä. Kirkolla on apostolinen opetus ja pyhät toimitukset, joiden tehtävänä on herättää usko.

Kristitylle kirkko on Jumalan antama välttämätön väline uskon ylläpitämiseksi, koska vain kirkossa on tarjolla synninpäästö ja alttarin sakramentti. Kirkon julistuksen kautta kristityn eteen asetetaan Kristus lahjana ja esikuvana. Kristusta ja tämän esimerkkiä seuraava, mutta tässä usein epäonnistuva kristitty näkee Kristuksessa – ei vain korkean ihanteen – vaan Vapahtajan, joka armostaan antaa syntejä anteeksi.

Todellinen kirkko ei tyydy massaansa ja suuriin lukuihin, vaan se etsii aina yksilön, jonka se kutsuu ei-olemisesta olemi-

seen, hahmottomasta ja päämäärättömästä vaeltelusta minuuteen. Tässä mielessä kirkko yhteisönä on aina yksilöä suurempi, koska kirkolla on Jumalan sille uskoma sanoma. --

Vaikka Kierkegaard jaksoi pitkään uskoa kirkon uudistumisen mahdollisuuteen, hän luopui lopulta toivosta. Kierkegaard lakkasi osallistumasta jumalanpalveluksiin ja julisti niihin osallistumisen suureksi rikokseksi. Aikaisemmin ahkera kirkossa kävijä nähtiin nyt istumassa jumalanpalveluksen aikaan kirkkoa vastapäätä olevassa kahvilassa lukemassa lehteä niin, että kaikki kirkkoon menijät varmasti näkivät hänet.

Eräässä lehtikirjoituksessaan Kierkegaard pohdiskelee, kuinka kirkko toimisi, jos Jumala (jostain syystä) kieltäisi huvajelut hevosrattailla Kööpenhaminan ulkopuolella sijaitsevassa Dyrehavnin metsässä. Kirkolla olisi siis käsissään selvä ja epäämätön Jumalan kielto. Ihmiset eivät tietenkään sietäisi sitä, että heidän

suosittu retkeilypaikkansa suljettaisiin. Miten kirkko selvittäisi tämän tilanteen?

Tietenkin siten, että kirkon pappi siunaisi rattaita vetävät hevoset ristinmerkillä. Ehkäpä pappi tai jopa piispa voisi toimia ajurina. Näin elämä pysyisi entisellä mallillaan eikä kukaan loukkaantuisi kirkkoon. Lisäksi kirkko voittaisi myös siinä, että se voisi nyt kutsua hevosajelua jumalanpalvelukseksi.

Herransa lailla kristitty joutuu maailman sylkykupiksi. Jos kirkko alkaa vältellä tämän ristin kantamista, se alkaa mukautua maailmaan. Hyvin pian se alkaa myös halveksia ja vainota niitä, jotka haluavat vielä seurata ja tunnustaa Kristusta.

Kierkegaardin mukaan seurakunnan alituinen kiusaus on yrittää muuttaa taisteleva seurakunta riemuitsevaksi. Kirkko haluaa elää ilman ristiä jo tässä ajassa. Kirkko haluaa olla avoin kaikille. Se kaihtaa vastakkainasetteluja maailman kanssa. ●

Saman liha

RAAMATTU- JA LÄHETUSTEOLOGISET PÄIVÄT

11. – 13.8.2013 Sastamala

Karkun Evankelinen Opisto

Miten päästä lähelle Jeesusta? Huonon puheen ruumiin-avaus. Näin opetan Raamattua oikein. Luominen, järki ja kristillinen usko. Onko teologiasta hyötyä? Olavi Rimpiläinen kertoo tiestään.

MUKANA MM. professori Phillip Cary Yhdysvalloista, piispa Olavi Rimpiläinen, Antti Mustakallio, Aleksi Kuokkanen, Olli-Pekka Vainio, Soili Haverinen, Pekka Huhtinen, Ilmari Karimies, Timo Nisula.

SLEY | SUOMEN LUTERILAINEN
EVANKELIUMIYHDISTYS

Karkun
evankelinen
opisto

www.sley.fi/teologisetpaivat2013

● Hamann Kierkegaardin virikkeiden antajana

Raimo Mäkelä

Kierkegaard – hyvin tiedetty, vähän tunnettu

Søren Kierkegaardin runsaasta tuotannosta yksi teos oli aikanaan myyntimestä. Joitakin myytiin vain muutama kappale. Hänet löydettiin toden teolla vasta puoli vuosisataa hänen kuolemansa jälkeen. Nyt hänestä on kirjoitettu satoja tutkimuksia monilla kielillä, ja niitä tulee koko ajan lisää. Hänen teoksiaan on käännetty paljon. Hänen nimensä tietäminen kuuluu yleissivistykseen, mutta ani harva on lukenut häneltä mitään.

Kukaan ei elä eikä ajattele tyhjiössä. Vaikka filosofiasakin löydetään uutta tietoa ja uusia soveltamistarpeita, elämän ja ihmisen ja ajattelun peruskysymykset ovat ajattomia. Kierkegaard sanoikin, että jos aikoo kirjoittaa jotakin, on syytä ensin ottaa selville, mitä samasta asiasta on kirjoitettu aikaisemmin, ettei tulisi tehneeksi turhaa työtä! Hän itse oli myös ahkera lukija, ei vain tuottelias kirjoittaja. Tuotannossaan hän keskustelee – monilla kielillä – useiden kirjoittajien kanssa omalta ajaltaan ja menneiltä ajoilta.

Hamann – tuntematon

Kierkegaardiin merkittävästi vaikuttaneita ajattelijoita oli saksalainen **Immanuel Kantin** entinen ystävä ja kriitikko, tunustava kristitty **Johann Georg Hamann** (1730–1788). Hänen ajatteluaan on tunnettu ja ymmärretty vielä vähemmän kuin Kierkegaardin, vaikka hän kirjoitti maa-

Johann Georg Hamann 1730–1788.

Kuva: Wikipedia.

ilmankielellä. Hänetkin löydettiin kauan hänen kuolemansa jälkeen, oikeastaan vasta 1900-luvun jälkipuoliskolla, kun hänen kootut teoksensa oli julkaistu ja alettiin pitää Hamann-tutkijoiden kansainvälisiä kollokvioita vuodesta 1976 lähtien, ja erityisesti vuoden 1988 jälkeen, kun hänen kuolemastaan oli kulunut 200 vuotta. Aikaisemmin hän oli vain lyhyesti mainittu nimi kirjallisuuden-, filosofian- ja teologianhistoriassa. Tosin jo **Johann Wolfgang von Goethe** sanoi, että hän oli ”aikansa kirkkain pää”.

Suomessa Hamann on ollut lähes tutkimon.¹

¹ Poikkeuksia ovat **Arvi Häkkinen** teologin pro gradu -tutkielma *Sana armonvälineenä Johann Georg Hamannin ajattelu* (Helsinki 1975), **Jyrki Kivelän** filosofinen lisensiaatintutkimus *Uskon filosofit: Hume – Hamann – Kierkegaard* (Helsinki 1996), jota hän laajensi väitöskirjaksi *On the Affinities Between Hume and Kierkegaard* (Helsinki 2013), ja **Lauri Snellmanin** filosofinen pro

Hamann on aika yleisesti koettu vaikeatajuiseksi” ja ”hämäräksi”. Sen ohella tuntemattomuuteen on vaikuttanut Hamannin tietoinen asenne, joka on yhteinen hänelle ja Kierkegaardille ja jonka tämä on luultavasti omaksunut häneltä. Kierkegaard nimittäin oli lukenut Hamannia ja saanut tältä paljon vaikutteita ratkaisevassa nuoruuden vaiheessa 1835–1840, mistä hänen päiväkirjansa kertovat. Myöhemmin Kierkegaardilla on tästä suoranainen tunnustus, johon sisältyy myös kritiikkiä:

Eksistenssiä tai sisäisyyttä koskevalla suoralla tiedottamisella saavutettaisiin vain se, että spekulantti hyväntahtoisesti ottaisi tiedon vastaan ja sijoittaisi järjestelmänsä. Järjestelmä on vieraanvarainen! Kuten pikkuporvari, joka metsään lähtiessään tulee ajatelleeksi, että hänen nelipenkisissä Holstein-vaunuissaan on kylliksi tilaa, ottaa mukaan sekalaisen seurakunnan

gradu -tutkielma *Language, form of life and metacriticism in the philosophies of Johann Georg Hamann and Ludwig Wittgenstein* (Helsinki 2012). Hamannin ja Kierkegaardin suhdetta on tutkittu varsin vähän. Ne harvat, jotka ovat sitä käsitelleet, ihmettelevät tätä vähäisyyttä. Kivelän töiden lisäksi näitä harvinaisuuksia ovat Pohjois-Amerikassa julkaistut **Craig Quentin Hinkson**: *Kierkegaard's Theology: Cross and Grace, the Lutheran and Idealist Traditions in His Thought* (Chicago 1993), **John R. Betz**: *Hamann before Kierkegaard: a systematic theological oversight* aikakauskirjassa *Pro ecclesia* 16, no. 3 (Summer 2007) ja **Benjamin Cates**: *Christianity and communication: Kierkegaard, Hamann and the Necessity of Indirect Communication* (2009). Tämä kirjoitus hyödyntää näitä teoksia ja **Janne Kylliäisen** ja **Lauri Snellmanin** antamia viitteitä ja esittää omia huomioita. Yhtäläisyyksistä otetaan esille vain joitakin erityisen tärkeitä.

välittämättä siitä sopivatko he yhteen, samalla tavoin myös järjestelmä on vieraanvarainen – tilaa kyllä riittää. En tahdo salata sitä, että ihailen Hamannia, samalla kun mielelläni myönnän, että hänen ajatustensa joustavuudelta puuttuu yhdenmukaisuus ja hänen ylläluonnolliselta jännitteeltään itsekuri, sikäli kuin hän pyrki yhtenäiseen työskentelyyn. Mutta hänen lyhyissä sanoissaan on nerouden alkuperäisyyttä ja muodon ytimekkyyttä, joka täysin vastaa ajatuksen suunnittelematonta sinkoilua. Hän keskittyy ruumiineen ja sieluineen viimeiseen veripisaraansa asti yhteen sanaan, äärimmäisen lahjakkaan neron intohimoiseen vastalauseeseen olemassaolon järjestelmälle. Mutta järjestelmä on vieraanvarainen. Hamann-parka, [Karl Ludwig] Michelet [1801–1893, saksalainen filosofi, Hegelin oppilas] on alentanut sinut pelkäksi pykäläksi. Onko haudallasi koskaan ollut muistomerkkiä, sitä en tiedä, onko hautasi nyt tallattu, sitäkään en tiedä, mutta sen tiedän, että sinut on paholaisen vallalla ja voimalla puettu pykäläunivormuun ja pistetty riviin. (Päättävä epätieteellinen jälkikirjoitus, 1846, suom. ja sel. **Torsti Lehtinen** 1992, s. 256–257.)

”Epäsuora kommunikointi” ja paradoksaalisuus

Perustava Hamannin ja Kierkegaardin muodollis-periaatteellinen yhteisyys on siinä, mitä Kierkegaard nimittää ”epäsuoraksi kommunikoinniksi”. Se on siinä mielessä muodollista, että se koskee asioiden esittämisen tapaa. Kumpikin käyttää paljon vertauksia, joiden tulkinta jätetään tahallisesti usein lukijalle.

Hamann kiteyttää tiettyjä perusasioita seuraavilla lausumillaan: ”Vanhin kirjoitus on maalaus.” ”Vanhin kieli on

musiikki.” ”Runous on ihmiskunnan äidinkieli.” Maalaus, musiikki, runous, draama eivät ole (Kantin edellyttämää) ”puhdasta järkeä” eivätkä spekulatiota vaan paljon enemmän: kokonaisvaltaisia ilmaisutapoja ja siten eksistentiaalisesti haastavia.

Myös Jeesus ja häntä ennen Vanhan testamentin profeetat kommunikoivat epäsuorasti. Luultavasti malli on heiltä omaksuttukin. Esimerkiksi vertauksen tuhlaajapojasta ja hänen isästään ja vanhemmasta veljestään (Luuk. 15:11–32) Jeesus jättää tarkoituksellisesti vaille loppuratkaisua, joka kuulijan on itse tehtävä eksistentiaalisesti, omaa itseään koskevana. Vertaus vetää hänet mukaan aktiivisesti kyllä myös ajattelijana mutta ennen kaikkea koko persoonaltaan ja olemassaololtaan.

Tätä muistuttaa saksalaisen **Bertolt Brechtin** (1898–1956) eppinen teatteri tyyliä. Siinä katsoja pyritään vieraanuttamaan näytelmän tapahtumista niin, ettei hän eläydy katsomaansa vaan tietää kokemuksensa olevan näytelmää ja samalla joutuu ajattelemaan, mitä hänelle sillä sanotaan.

Kierkegaard aloittaa teoksensa *Pelko ja vapistus* (1843, suom. ja sel. **Torsti Lehtinen** 2001) lainaamalla Hamannia: ”Sen, mitä Tarquinius Superbus halusi puutarhassaan unikonkukkien avulla sanoa, ymmärsi hänen poikansa muttei viestinviejä.” Tarquinius Superbus oli Rooman etruskiaan seitsemäs ja viimeinen kuningas 500-luvulla eKr. Hänen poikansa Sextus Tarquinius sai hänen toimeksiantonsaan juonittelemalla valtaansa erään kaupungin ja lähetti viestinviejän Roomaan kysymään isältä, miten hänen tuli kaupungissa menetellä. Koska kuningas ei luottanut viestinviejään, hän ei vastannut kysymykseen vaan vei viestinviejän unikonkottarhaan ja sivalsi pisimpien unikoiden päälle kepillä poikki. Kun viestinviejä kertoi pojalle, mitä oli nähnyt, tämä tulkitsi

viestin oikein ja teloitutti kaupungin vaikutusvaltaisimmat miehet.

Kirjassaan *Toisto* (1843, suom. ja sel. **Olli Mäkinen** 2001) Kierkegaard lainaa suoraan Hamannia:

Ilmaisen itseäni useilla eri kielillä ja puhun sofistien kieltä, sanaleikkien, kreikkalaisten ja arabien, valkoisten, mustien ja kreolien kieltä, sekoitan yhteen kritiikkiä, mytologiaa ja arvoituksia ja argumentoin välillä inhimillisellä, välillä taas harvinaisella tavalla.

Myös salanimien käyttäminen on ”epäsuoraa kommunikointia”. Niitä Hamannilla ja Kierkegaardilla on useita. Niiden turvin lukijaa estetään muodostamasta käsitystä lukemastaan kirjoittajan perusteella. Asia puhuu silloin omalla painollaan, ei kirjoittajan auktoriteetista – tai sen puutteesta – riippuvaisena.

”Epäsuoralla kommunikoinnilla” tahdotaan myös ja ennen kaikkea ilmentää kristinuskon luonnetta, joka syvimmältään poikkeaa kaikesta inhimillisestä luovuudesta: ajattelusta, kokemuksesta ja uskonnosta ja on jopa näiden vastakohta ja koetaan sellaisena loukkaavaksi ja hylättäväksi.

Kristinuskon on paradoksaalista. Siksi se on hullutus ja pahennus. Kierkegaardia luonnehditaan ”paradoksin filosofiksi”. Paradoksi on keskeinen myös Hamannilla:

Kuka ihminen uskaltaisi puhua Paa-valin tavoin Jumalan hulluudesta ja Jumalan heikkoudesta? 1. Kor. 1:25. Ei kukaan muu kuin Henki, joka tutkii jumaluuden syvyydet, olisi voinut paljastaa meille tätä profetiaa, jonka tähtytymys toteutuu meidän ajassamme enemmän kuin koskaan ennen, niin ettei taivaan valtakuntaan ole kutsuttu monta ihmisten mielestä viisasta, ei monta vaikutusvaltaista, ei monta jalo-

sukuista ja että suuri Jumala on tahtonut osoittaa viisautensa ja vaikutusvaltansa juuri siten, että hän valitsee sen, mikä maailmassa on hulluutta, saatukseen viisaat häpeään, valitsee sen, mikä maailmassa on heikkoa, saatukseen häpeään sen, mikä on voimakasta, valitsee sen, mikä ei ole yhtään mitään, mikä on vähäpätöistä ja halveksittua, tehdäkseen tyhjäksi sen, mikä on joutain. Näin ei yksikään ihminen voi ylpeillä Jumalan edessä. (1. Kor. 1:25-29.)

Kristinuskon voidaan ottaa vastaan vain tällaisena paradoksaalisena hulluutena ja herjauksena. Paradoksaalista on sekin, että kristinuskon joutuu hylätyksi sekä silloin, kun sen torjutaan hulluutensa ja herjaavuutensa tähden, että silloin, kun se esitetään ilman hulluuttaan ja herjaavuuttaan. Tämä tosiasia sulkee pois kaiken ihmisen osuuden kristillisen uskon syntymisestä. Vain Jumala luo ja antaa ihmiselle sen uskon, joka suostuu sen hulluuteen ja herjaavuuteen.

Kristinuskon totuus tulee kuitenkin epäsuorasti esiin siinä, että se voidaan ilmaista yleisinhimillisin, maallisin analogioin. Ihmisessä on sille jokin tarttumapinta, jonka Jumala on häneen luonut. Se on Jumalan yleistä ilmoitusta.

Silti kristinuskon sisältö tulee ihmisen ulkopuolelta Jumalan lunastustyöstä, joka on Jumalan erityistä ilmoitusta. Luominen ja lunastus, yleinen ja erityinen ilmoitus, ovat eri asioita. Ne eivät samastu eivätkä sekoitu toisiinsa mutta Jumalan toimintana eivät myöskään irtaudu toisistaan vaan edellyttävät toisiaan ja läpäisevät toisensa.

Sokrates ja tietämättömyys

Kirjan *Ahdistus* (1844, suom. **Eila ja Johan Weckroth** 1964) Kierkegaard aloittaa näin:

Distinktion aika on ohitse. Järjestelmä on voittanut sen. Siitä puhuvat rakkautella meidän aikoinamme enää jotkut erikoisuutta tavoittelevat, jotka hautovat ajatuksissaan kauan sitten kadonnutta. Olkoon niin. Joka tapauksessa Sokrates oli se, mikä hän oli, yksinkertaisen viisas distinktionsa, sen erotelukykynsä ansiosta, jonka hän itse kehitti täydellisyyteensä. Eli kuten originelli Hamann kaksi vuosituhatta myöhemmin ihaillen totesi: Sokrates oli suuri sen vuoksi, että ”erotti toisistaan sen, minkä hän ymmärsi, ja sen, mitä hän ei ymmärtänyt”.

Sokrates oli tärkeä sekä Hamannille että Kierkegaardille. Yksi Hamannin kirjoista on nimeltään *Sokratische Denkwürdigkeiten*. Se tarkoittaa ’sitä, mikä Sokrateessa on muistamisen arvoista’. Sitä on paljon, mutta ydinasia on Sokrateen käsitys tiedosta ja tietämättömyydestä ja järjen rajoista. Järjellä ei voida todistaa minkään olemassaoloa. Se on ensin uskottava. Vasta sitten siihen, mikä uskotaan olemassa olevaksi, voidaan käyttää järkeä, onpa sitten kysymys karpäsen tai Jumalan olemassaolosta. ”Todistelussani en milloinkaan päädy olemassaoloon, vaan aina jo lähden olemassaolosta”, Kierkegaard sanoo. Tämä on mitä merkittävin ontologinen lausuma. Ontologia, käsitys olemisesta, edeltää kaikkea muuta, nimittäin tietämistä ja tieto-oppia, epistemologiaa, ja logiikkaa puhumattakaan metafysiikasta ja etiikasta.

Janne Kylliäinen mielestä Sokrates on Kierkegaardille jopa kristinuskoon tietä raivaava hahmo hiukan Johannes Kastajan tavoin. Sokrates saattaa meidät synnintuntoon. Hän on vähän kuin Paavalin Roomalaiskirjeessä omantunnon ääni, joka saa meidät tiedostamaan eromme Jumalasta/Totuudesta.

Todellisuuden systemoimattomuus

Muodollis-periaatteellisesti yhtäläistä Hamannille ja Kierkegaardille on myös, ettei heidän mielestään todellisuutta, elämää, historiaa, uskoa, Jumalaa voi panna systeemiin, ei filosofiseen eikä teologiseen. Kaikki on liian moninaista, monitahoista, monimuotoista ja yksilöllistä, jotta se voisi mahtua sellaiseen. Siitä tavoitetaan vain ”muruja”. Tämäkin on itse asiaansa Sokrateen ajatus ja asenne. Hänhän ei edes kirjoittanut mitään.

Kierkegaard sanoo tämän jo edellä esitettyssä Hamanniin liittyvässä lausumassaan. Nimellään Kierkegaardin kirja *Filosofisia muruja* (*Philosophiske Smuler*, 1844) näyttäisi viittaavan Hamannin muodollis-periaatteelliseen tunnustukseen:

Elämme täällä vain palasista (*Brocken*). Ajatuksemme ovat vain katkelmia (*Fragmente*). Tietomme on vajavaista (*Stückwerk*; tällä Luther saksansi Hamannin lainaamassa raamatunkohdassa 1. Kor. 13:9–10 olevan sanan *vajavainen* [tietäminen ja profetoiminen, täydellisen vastakohtana], kreik. *ek meruus* ’kokonaisuuden osa’). – – Totuuksiin, peruslauselmiin, systeemeihin en yllä. Palasia, katkelmia, mielijohteita, päähänpistoja.

Kierkegaard aloittaa tämän kirjan kysymyksellä (suom. Janne Kylliäinen, s. 1): ”Voiko ikuisella tietoisuudella olla historiallinen lähtökohta; voiko sellainen lähtökohta kiinnostaa muutenkin kuin historialliselta kannalta; voiko iäisen autuuden rakentaa historiallisen tiedon varaan?” Taustalla on Hamannin ja **Gottfried Ephraim Lessingin** (1729–1781) perustava kiista. Lessing vastaa kysymykseen kieltävästi: historiassa ei voi olla mitään ”ikuisia totuuksia”. Hamann vastaa

myöntävästi: iäinen autuus saadaan historiallisesta, siis suhteellisuuden kehityksessä tapahtuneesta ja sen välittävästä tiedosta ja vain siitä.

Hamannin ja Kierkegaardin kristinuskonkäsitys on kyllä klassinen ja sopusoinnussa yleiskirkollisten ja luterilaisten tunnustusten kanssa. Nämä eivät kuitenkaan sinänsä riittävästi kiinnosta heitä sellaisinaan. Heidän kristinuskonkäsityksellään on sisällön lisäksi yhteinen etumerkki, joka poikkeaa oikeaoppisuuden ”hengestä” ja asettaa heidät niiltä osin myös ristiriitaan sen kanssa tai ainakin omaan kategoriaansa.

Nimenomaan kristinuskon sanoma, joka on heille tärkeintä, kohtaa ihmisen yksilönä, ei systeemin eikä massan osana. Joidenkuiden mielestä Kierkegaard olisi omaksunut vahvan yksilöyden korostuksensa juuri Hamannilta. Kierkegaard puhuu totuuden sisäisyydestä ja subjektiivisuudesta sen ehdottomana edellytyksenä. Se ei tarkoita totuuden objektiivisuuden torjumista vaan pelkän objektiivisuuden riittämättömyyttä. Objektiivisen on tultava myös subjektiiviseksi, henkilökohtaisesti sisäistetyksi. Kristillisyyteen kuuluu kolme ulottuvuutta: objektiivisen tiedon totena pitäminen, sydämen suostuminen tähän ja turvautuminen eli luottaminen tämän todellisuuden Henkilöön.

Luther ja luterilaisuus, laki ja evankeliumi

Oswald Bayerin (1992) mielestä Hamann ymmärsi **Martti Lutheria** paremmin kuin kukaan muu tämän jälkeen. Ranskalainen protestanttistaustainen monen alan tutkija **Henri Corbin** luonnehti (1935) Hamannia ”luterilaisuuden filosofiksi”. Kierkegaard ei ehkä tuntenut kovin hyvin Lutherin kirjoituksia. Jotkut ovat sitä mieltä, että Kierkegaard tutustui Lutheriin Hamannin välityksellä.

Lutherin ja Hamannin välissä ovat luterilainen ortodoksia, pietismi, valistus ja alkava romantiikka. Niukat yleisluonnehdinnat Hamannista leimaavat hänet pietistiksi. Hänellä olikin pietistisiä korostuksia, erityisesti uskon henkilökoh-taisuuden edellyttäminen. Hän kuului valistukseen mutta oli myös sen ankara kriitikko erityisesti sen järjen korostamisen ja palvonnan tähden. Pitäessään tärkeänä muutakin kuin järkeä hänestä tuli myös romantiikan tienraivaaja.

Hamann lähtee ajattelussaan Kristuksesta Jumalihmisenä: ”Jumalallisten ja inhimillisten *idiomien communicatio* on kaiken tietämisen ja koko näkyvän talouden yksi peruslaki ja pääavain.” Kysymys on alun perin Kristuksesta muttei vain hänestä vaan yleistäen koko todellisuudesta. Tämä käsitys todellisuudesta distinktiivisenä ykeytenä ja tiedostamisesta personaalisena tapahtumana koskee myös lain ja evankeliumin suhdetta, jota Hamann luonnehtii seuraavasti:

Kristillisen uskon salaisuus ei ole *Jumalan ihmisiltä vaatimissa palveluksissa, uhreissa eikä lupauksissa* vaan päinvastoin sellaisissa *lupauksissa, täyttymyksissä ja uhrautumisissa*, jotka Jumala on tehnyt – ihmisten parhaaksi, ei tärkeimmässä eikä suurimmassa käskyssä, jonka hän on sälyttänyt [ihmisille], vaan parhaassa, mitä hän on lahjoittanut, ei lain säätämisessä eikä siveysopissa, jotka koskevat vain ihmisten mielipiteitä ja ihmisten tekoja, vaan tekemällä jumalallisia päätöksiä jumalallisten tekojen, töiden ja toimenpiteiden välityksellä koko maailman pelastukseksi.

Tämä liittyy Hamannin erityisellä tavalla Lutheriin. Luterilainen ortodoksia on hänelle liian kaavoihin kangistunutta, epädynaamista.

Käsitykseni mukaan ortodoksian teologiassa ja julistuksessa systematisoimain ja evankeliumin suhde menetti paljon merkitystään pietismissä: kaava osatiin ulkoa, eikä siitä löydetty enää mitään uutta eikä innostuttu. Tietyt elementit itse asiasta säilyivät, mutta lain ja evankeliumin hedelmällinen keskinäinen suhde kadotettiin. Se oli voimakkaan pietismin suurin ja kohtalokkain heikkous.

Tämä puhdasoppisuudessa tapahtunut kaventuma oli Kierkegaardinkin peruskokemus luterilaisuudesta. Siinä kaikki on kohdallaan mutta vailla voimaa. Armosta on tullut itsestään selvää, kuin matematiikkaa: synty + armo = vanhurskaus – ja samalla ”halpaa”, niin kuin sitten **Dietrich Bonhoeffer** lähes sata vuotta myöhemmin asian ilmaisi. Tämä oli Kierkegaardin ankara kriitikko aikansa Tanskan luterilaista kansankirkkoa kohtaan ja samalla ainakin osittain koko luterilaisuutta kohtaan.

Jumalan käsky on Kierkegaardin mukaan lain formaalinen vaatimus, ja laki itsessään on käskyn sisältö Raamatun ilmoituksessa. Kristuksen esikuvaisuuden vaatimus ja lahja pakottavat ihmistä Kristuksen kaltaiseen rakkauden palvelukseen ja toimintaan. Kristus on esikuva ja sovittaja, lain täyttymys ja siten sen tuho. Se on armoa ja evankeliumia.

Kierkegaard mielsi erittäin selvästi, että kristillisyyden on Jeesukseen sitoutumista ja Jeesuksen seuraamista. Hän puhuu paljon Jeesuksesta esikuvana ja kokee itsensäkin sen edessä kelvottomaksi: hän ei ole kristitty. Jeesuksen esikuvaisuus on lakia. Evankeliumia on hänen sovitustekonsa. Kierkegaard ei sekoita näitä kahta toisiinsa. Ainakin tässä hän tosiasiallisesti jakaa Lutherin sanoman ytimen. Tämähän sanoi vanhoilla päivillään, että lain ja evankeliumin oikean suhteen oivaltaminen oli hänen hengellinen ja reformatorinen peruskokemuksensa. Hän sanoi myös, että

lain ja evankeliumin oikea suhde on teologian varsinainen menetelmä.

Kierkegaard mieltää lain ja evankeliumin vaikutuksen myös seuraavasti. ”Kedon kukka ja taivaan lintu” noudattavat täydellisesti Jumalan tahtoa, siis lakia. Siksi ne ovat myös huolettomia opettajia huolten painamille ihmisille: jos ja vain jos noudatetaan Jumalan tahtoa kuten nuo yksinkertaiset luontokappaleet (laki), olet vapaa huolista ja murheista (evankeliumi). Tämä on kuitenkin syntiselle mahdollista. Ihanne, lain täydellisen noudattamisen vaatimus, vain ajaa kohti oman vajavuuden tunnustamista ja siten kohti evankeliumia. Pitää ensin lukea Jaakobin kirje, vasta sitten Paavalia. Tie uskoon käy vain eettisen ponnistelun kautta, sillä siinä koettu haaksirikko synnyttää uskon eli anteeksiannon tarpeen. Vaikkei ponnistelu riitä, koska ihminen ei voi pelastua ansioillaan, sen vaatimus on uskon syntymiselle olennainen.

Eroavuuksia

Hamannilla ja Kierkegaardilla on kuitenkin ymmärrettävästi myös eroavuuksia. Ovathan he itsenäisiä ihmisiä ja omaperäisiä ajattelijoita. Kierkegaard on saanut vai kutteita muiltakin ja Hamannin jälkeisiltä henkilöiltä. Heidän aikansakin on toinen.

Eroavuuksiin on kiinnittänyt huomiota Betz. Kun hän ot sikoi artikkelinsa Hamann

Before Kierkegaard, tämä *before* ei ole vain kronologiaa vaan sisältää myös arvostuksen.

Hamann ei vaikuttanut vain Kierkegaardiin vaan myös ”sellaiseen olemukseltaan pakanaan kuin Goethen, jota puolestaan ihaili **Nietzsche**”. Kaikkiaan Hamannin modernin sekulaarisen järjen kritiikki on murskaavampi, ja hän korostaa selvemmin järjen välttämätöntä alistamista uskolle. Hamann myös tajusi selvemmin, että modernin eurooppalaisen ajattelun oli pakko johtaa nihilismiin, niin kuin Nietzschekin sitten tapahtui sata vuotta myöhemmin.

Hamann myös esitti tasapainoisemman kokonaiskäsitelmän kristillisestä uskosta, jossa esteettisyydelläkin on paikkansa. Kierkegaardille Hamann ei ole riittävän dialektinen. Hamann näkee Kierkegaardia ratkaisevasti selvemmin, että Jumala on nimenomaan laskeutunut maailmaan ja historiaan, toimii niissä ja on kohdattavissa niissä. Tässä Hamannin sukulaisuus Lutherin kanssa on merkittävä. ●

Lauri Snellmanin Hamann-artikkeli, joka selvittää tätä asiaa, julkaistaan seuraavassa numerossa 4/2013.

Perustassa 2/2002 s. 5–12 on julkaistu tanskalaisen **Leif Andersenin** dramaattisen fiktiivinen essee *Sörenin paluu*. Se sopii myös dialogisesti esitettäväksi, niin kuin on tapahtunut kahdesti Perustan teologisilla opintopäivillä.

Kierkegaardin 200-vuotisjuhlanumeromme tarkoituksena on myös innostaa järjestämään merkkivuoden johdosta merkkipäivän tuntumassa tai myöhemmin ohjelmia seurakunnissa, järjestöissä ja oppilaitoksissa ja antaa aineistoa niihin. Kierkegaard-tuntijoita ei tosin Suomessa ole paljon käytettävissä, mutta kirjallisuutta on.

OPKON KESÄLEIRI

“VALLOITTAVA YHTEISÖ”

VALKEALASSA 17.-21.7.2013

Raamatun tutkistelua Efesolaiskirjeen pohjalta
Luentoja ja seminaareja ajankohtaisista aiheista
Keskustelua ja rukousta pienryhmissä
Saunomista, retkeilyä, musiikkia, rentoa yhdessäoloa
Lapsille ja nuorille omat ohjelmat

Tarkempi leiriohjelma ja ilmoittautumisohjeet:
opko.fi/kesaleiri, p. (09 612 9940, opko@opko.fi).

NUORENA TEHDÄÄN ELÄMÄÄN VAIKUTTAVIA ARVOVALINTOJA

Suomessa on paljon nuoria ja opiskelijoita, jotka eivät ole kuulleet evankeliumia ymmärrettävällä tavalla. Siksi kerromme uudelle sukupolvelle Jeesuksesta, opetamme Raamattua ja varustamme heitä elämään kristittyinä juhlassa ja arjessa.

Olemme avanneet uuden internetsivuston OPKOn työn tueksi. Olet tervetullut mukaan työhön! Tutustu osoitteessa: **opko.lahja.fi**

Jussi Mäkelä

pääsihteeri

Kirjoja

161 | ”Ei koskaan enää Masadaa”

Reijo Huuskonen esittelee teol. tri **Pauli Huuhtasen** kirjan *Masadan piiritys*, joka on hyödyllinen Israelin-matkaajille ja mm. historiasta kiinnostuneille. Kirjoittajalta on aikaisemmin ilmestynyt samaa ajanjaksoa, juutalaissotaa, käsittelevä tieteellinen teos.

● "Ei enää koskaan Masadaa!"

Pauli Huuhtanen: *Masadan piiritys.*
Kesuura Oy 2012. 167 s.

Masadan vuorilinnoitus Kuolleenmeren rannalla Israelissa on ollut Unescon maailmanperintöluettelossa vuodesta 2001. Ei ihme, sillä paikka on vaikuttava ja tarjoaa turistille historian dramatiikkaa. Juutalainen **Flavius Josefus** kuvaa linnoituksen viime vaiheita kirjassaan *Juutalaissodan historia*, jonka Käpylän seurakunnan kirkkoherranvirasta eläkkeellä oleva teol. tri **Pauli Huuhtanen** suomensi 2004 WSOY:n kustantamana. Hänen tieteelliseen tuotantonsa kuuluu teos *Juutalaissota 66–74 jKr: sodan syyt ja siihen osallistuneet ryhmät*. Suomen Eksegeettisen Seuran Julkaisuja 40. 1984. Tämä tutkimus on ilmeisenä lähtökohjana nyt ilmestyneelle romaanille. Huuhtasen edellinen romaani oli *Herodes* (2008).

Masada on innoittanut kirjailijoita kautta aikojen. Perussanoma tuotti 1998 amerikkalaisen **Roger Elwoodin** paksun fiktiivisen teoksen *Matkalla Masadaan*, jossa linnoituksen piiritys ja puolustajien traaginen joukkoitsemurha ovat loppuhuipennuksena.

Uudessa, suppeahkossa romaanissaan

Huuhtanen keskittyy juutalaissodan päätöshetkiin Jerusalemin kokeman valloituksen ja tuhoamisen jälkeen. Juutalaisten sotilaallisiin ryhmä, ns. tiktirimiehet, piti perhekuntineen puoliaan Masadalla seitsemän kuukautta 74 jKr, kunnes roomalaiset valtavan hiekkavallin ja piiritystornin avulla tunkeutuivat linnoitukseen. Puolustajat eivät antautuneet vangeiksi eivätkä valloittajat päässeet purkamaan raivoaan tavalla, joka olisi ollut odotettavissa. Arkeologiset löydöt vahvistavat Josefuksen kerrontaa. Huuhtasen romaani elävöittää monen nimeltä tunnetun henkilön kohtalon hetkiä.

Romaani palauttaa mieliin Huuhtasen mainitun tutkimuksen mukaisesti juutalaisuudelle tyypillisen jakautumisen erilaisiin puolueisiin ja ryhmiin. Vasta äärimäinen ulkoinen paine pakottaa heidät yhteistoimintaan. Hän sijoittaa linnoituksen viime päiviin myös rakkaustarinan, jollainen on hyvin saattanut tapahtua. Kirja on uskottavan tuntuisesti rakennettu ja helppolukuinen. Se valaisee slogan: "Ei enää koskaan Masadaa!" Israelin- ja Masadan-kävijöille se on erittäin hyödyllinen ja kenelle tahansa mielenkiintoinen. ●

Reijo Huuskonen

Jorma Pitkäsén
väitöstilaisuus Itä-
Suomen yliopistossa
Joensuussa on siirtynyt
viikolla aikaisemmin
ilmoitettua myöhemmäksi
eli perjantaiksi 10.5.
klo 12. Se on salissa AT
100. Väitöksen aiheena
on Jonas Laguksen
uskonkäsitys.

Meiltä ja muualta

163 | Pääsiäiseen kuuluvat asiat

Kodin kuvalehti kirjoitti, mitkä asiat oavt tärkeitä pääsiäisessä.

163 | Vatsa on heidän jumalansa

Jukka Rankki toteaa, että ruoka kiinnostaa ja huolettaa ihmisiä enemmän kuin hengelliset arvot.

163 | Vihkikaavalla onneen

Kaisla Joutsenniemi havaitsi väitöstutkimuksessaan, että avioliitolla on suotuisia terveysvaikutuksia.

164 | Kasassa uskon avulla

Matti Apunen puhuu kodin ja uskonnon puolesta ja sanoo niiden ehkäisevän syrjäytymistä.

164 | ”Suurin suomalainen”

René Nyberg on luonnehtinut Lutheria merkittäväksi ”suomalaiseksi”.

● Pääsiäiseen kuuluvat asiat

Näin otsikoi *Kodin kuvalehti* 7/2013 seuraavan pikku-uutisen:

Laskussa

- Pääsiäispäivien jumalanpalvelusten kävijämäärät
- Usko Jeesuksen kuolleista nousemiseen

Nousussa

- Pastellinväriset koristeet

- Seurakuntien pääsiäisvaellukset ja kuvaemat
- Perheiden yhteiset juhla-ateriat
- Pienten tete-narsissien myynti

Tiedot antoivat tiedottaja Tuulikki Terhe-
maa Kirkon tiedotuskeskuksesta, tuote-
ryhmäpäällikkö Päivi Nyström Tiimarista
ja toiminnanjohtaja Jyrki Jalkanen Kaup-
papuutarhaliitosta. ●

● "Vatsa on heidän jumalansa"

Tiede-lehdessä 3/2013 päätoimittaja **Jukka Rankki** sanoo pääkirjoituksessa:

Psykologian dosentti *Marjaana Lindeman* ennakoii jo kymmenen vuotta sitten *Tiede*-lehden haastattelussa ruokakohujen roimaa kasvua. Lindemanin mukaan hengellisten arvojen hiipuesssa terveys ja ruoka alkavat kiinnostaa ja huolettaa ihmisiä entistä enemmän. Jos ennen palvottiin

yläkertaa, nyt sen tilalle on astunut oma ruumis, jonka hyvinvoinnin turvaamiseksi tehdään kaikki mahdollinen ja mahdollinkin.

Kommentti: Tämän tiesi jo apostoli Paavalikirjoittaessaan vankilasta Roomasta filippiiläisille (3:19) niistä, jotka eivät usko Jumalaan: "Vatsa on heidän Jumalansa." ●

● Vihkikaavalla onneen

Tiede 3/2013 kertoo avioliiton mielenterveydellisesti suotuisasta merkityksestä:

Lapset eivät ilmeisesti aivan riitä aikuiselle täysipainoiseksi ihmissuhteeksi. Tähän viittaavat **Kaisla Joutsenniemen** kansanterveystieteen väitöstudiumin havainnot asumismuodon merkityksestä ruumiin ja mielen terveydelle. Avioliitossa asuviin verrattuna muiden kuin

kumppanin kanssa asuvien kuolleisuus oli suurempaa ja heillä oli myös enemmän mielenterveysongelmia. Monet tähän ryhmään kuuluvat asuvat lastensa kanssa.

Eniten ongelmia kasautuu kuitenkin niille, jotka asuvat aivan yksin. Varsinkin kumppanitta eläviltä keski-ikäisiltä miehiltä kunto menee tavallista helpommin retuperälle. Puolison kanssa tulisi

syödyksi enemmän vihanneksia ja juoduksi vähemmän, ja kun työstressi pakkottaa päättämään, ymmärtäväinen kuuntelija kotona huojentaa. – –

Sosiaalisuuden terveysvaikutuksia setvineiden tutkimusten viesti on musiikkia perinteisten perhearvojen vaalijoiden korville: avioliitto pitää terveempänä ja tyytyväisempänä. Tutkimus tutkimuksen jälkeen toistaa tuota sovinnaista sanomaa.

Havaintoa eivät horjuta edes nuoret aikuiset. Luulisi, ettei siinä iässä muodollinen avioliitto ole tavoitelluin vaihtoehto, vaan mieluummin seurustellaan vapaammin. Parin vuoden takainen tutkimus kui-

tenkin osoitti, että ainakin hollantilaisista tyytyväisimmät pari-kolmekymppiset ovat naimisissa. Avioliitto tai vakituinen seurustelu ei tee yhtä onnelliseksi, mutta näissäkin suhteissa elellään tyytyväisempinä kuin sinkkuna.

Avoliitossakin kumppanukset saavat yhteistalouden ja läheisyyden edut. Naimisissa suhteeseen sitoutumisen aste on kuitenkin keskimäärin suurempi, mikä saattaa selittää sen, miksi avioliitto erottuu edukseen. Aviopuolisot voivat myös nauttia siitä ylellisyydestä, että he noudattavat yhteiskunnan ihannekuvaa parisuhteessa. ●

● Kasassa uskon avulla

Image 193/25.10.2012 haastatteli Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtajaa **Matti Apusta**, joka vastasi kysymykseen.

Mitä sinulle merkitsee koti, uskonto ja isänmaa?

Näiden kaikkien suotuisia vaikutuksia on tarpeettomasti vähätelty. Kiitos vasemmistoölymystön, näistä on haettu järjes-

telmällisesti vikaa vuosikymmenien ajan. Mutta esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisemisessä sillä kodilla, perheellä, on ihan valtava vaikutus. Sama pätee uskontoon. Meillä on valtavasti puhetta siitä, minkälaista haittaa uskonnosta on ihmisille, mutta uskonnollisuuden yhteisöllisestä puolesta ei puhu juuri kukaan. Monet ihmiset ovat pyyneet kasassa uskon avulla. ●

● "Suurin suomalainen"

Kanavassa 2/2013 Suomen suurlähettiläänä Moskovassa toiminut **René Nyberg** kirjoittaa aartikkelissaan *Suomen suuri tarina*:

Olen joskus laskenut leikkiä venäläisille, että merkittävinkin elänyt suomalainen on Martti Luther. Tämäkin on osa

Suurta tarinaa, sen sivistyksellistä pohjaa, edellytyksiä sille, että Suomi kehittyi, säilyi hengissä ja vaurastui. Suomen ja Venäjän todellisen rajan muodostavat Ruotsin laki, Sveriges Rikes Lag, ja Lutherin opit, ei suinkaan kieli. Suomea puhuttiin vanhan Ruotsin valtakunnan ja Suomen itärajan molemmilla puolilla. ●

Sananselitystä

Sananselityksissä käsitellään kirkkovuoden kunkin pyhäpäivän yhtä evankeliumikirjan tekstiä. Selitykset on tarkoitettu sekä sanankuulijoille että sananjulistajien avuksi.

Tämä jakso alkaa 1. pääsiäisen jälkeisestä sunnuntaista ja päättyy 12. helluntain jälkeiseen sunnuntaihin.

Sydämen puhetta Jumalan kanssa

JOH. 16:23B-33

5. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ, RU-KOUSSUNNUNTAI 5.5.

Jeesuksen jäähyväispuheen keskellä on jatkuvasti opetuslasten kysymyksiä. Yksi toisensa jälkeen ja välillä kaikki yhdessä he ihmettelevät, mitä Jeesus oikein puheilaan mahtaa tarkoittaa. Tässä on menossa kuin raamattupiiri, jossa pohditaan vaikeita asioita ja etsitään vastauksia Jeesukselta. Hän joutuu selittämään samoja asioita monta kertaa. Tekstissämme opetuslapset yhtäkkiä oivaltavat, mitä Jeesus on tarkoittanut. Hän näyttää kuitenkin hiukan hillitsevän heidän intoaan. Kyllä he ovat jotain ymmärtäneet, mutta uusia vaikeita asioita on vielä edessä. Silti hänen kanssaan nekin keitetään.

Lupaus rukousten kuulemisesta tulee esiin neljättä kertaa jäähyväispuheessa (14:13; 15:7, 16; 16:23). Sanoista: ”mitä ikinä te pyydätte” nykylukija miettii kaikkia mahdollisia toiveitaan ja tarpeitaan. Uusi auto olisi mukava, samoin vähän parempi asunto tai kesämökki. Tai sitten pienissä arkisissa asioissa: ”Auta tänään töissä tai varjele matkani.”

Miten opetuslapset mahtoivat kuulla Jeesuksen lupauksen? Tilanne oli dramaattinen. Jeesus lähtisi aivan pian pois heidän luotaan. Läheisen ihmisen pikaisen kuoleman ajatteleminen tuntuu vaikealta. Nyt lähtijänä on Jeesus, joka on täydellisesti mullistanut oppilaidensa elämän. He ovat panneet kaiken likoon hänen tähtensä. Ilman Jeesusta elämässä ei olisi mitään merkitystä. Nyt hän kuitenkin sanoo kohta jättävänsä heidät. He ovat täynnä kysymyksiä siitä, miten he tämän jälkeen selviävät.

Tähän tilanteeseen Jeesus antaa lupauksen rukousten kuulemisesta. Kun hänen nimissään rukoillaan, siihen luvataan vas-

tata. Siis Jeesuksen pois lähtö ei merkitsekään kaiken loppua. Keskusteluyhteys hänen kanssaan säilyy. Hänelle saa edelleen puhua ja kertoa huolensa ja tarpeensa. Hän täyttää ne kuten tähänkin asti. Hänen seurassaan on saatu jokapäiväinen leipä. Hän nosti Pietarin uppoamasta järveen ja antoi heidän kulkea seurassaan oppimassa Jumalan valtakunnan asioita. Näitä he varmaan haluaisivat pyytää edelleenkin.

Jumalalle saa tietenkin esittää mitä pyyntöjä tahansa. Hän on Isä, joka iloitsee lapsensa pyynnöistä. Kuten tavallinen isä hänkään ei tietenkään vastaa kaikkiin pyyntöihin pyytäjän haluamalla tavalla. Hän nimittäin tietää paljon paremmin kuin me pyytäjät itse, mitä todellisuudessa tarvitsemme. Hän vahvistaa tätä kertomalla Jumalan asenteesta meitä kohtaan: ”Rakastaahan Isä itse teitä.” Esitän siis pyyntöni hänelle, joka enemmän kuin kukaan muu rakastaa minua. Kun esitän sen Jeesuksen nimessä, pyydän ikään kuin Jeesuksen allekirjoitusta rukoukseeni. Sen tulee olla sopusoinnussa hänen tahtonsa kanssa.

Jakeet 29 ja 30 kertovat opetuslasten innosta heidän ymmärrettyään, mitä Jeesus tarkoitti. He intoutuvat jopa sanomaan, että he uskovat, että Jeesus on tullut Jumalan luota. Olivat he tämän ennenkin uskoneet, mutta Jeesuksen paljastaessa heidän ajatuksiaan he saavat uuden oivalluksen vanhasta asiasta. Näin kristityn elämässä usein käy. Vanhat totuudet alkavat elää uudelleen. Tuntuu, kuin ei olisi koskaan lukenut jotain raamatunkohtaa, kun se yhtäkkiä avautuu ja puhuttelee.

Tekstin lopussa Jeesus kuitenkin muistuttaa elämän kovuudesta. Tulee vielä vaikeita aikoja. Joukot hajaantuvat. Jeesuskin on vaarassa unohtua. Hänellä on kuitenkin aina yhteys Isään. Eivät hänen oman sakaan lopulta yksin jää. Ahdistusten keskelläkin heille luvataan sisäinen rauha.

Kuuluisien ihmisten viimeisiä sanoja pidetään tärkeinä. Johanneksen evan-

keliumi on tallettanut Jeesuksen viimeisiä opetuksia seuraajilleen. Hän korostaa, että hänen opetuslastensa tulee rakastaa toisiaan, pysyä oksina viinipuussa ja muistaa, ettei opetuslapsi ole herransa suurempi. Jeesuksen tie ei ollut helppo, eikä meillekään luvata helppoa tietä. Maailma ei tule ymmärtämään Jeesuksen seuraajia, mutta nämä kestävät kaikki ahdingot, koska ovat voittajan puolella. ●

Eero Junkkaala

Teologian tohtori, teologisen
linjan johtaja ja raamattuteologi,
Suomen Raamattuopisto

Korotettu Herra

MARK. 16:14–20

HELATORSTAI 9.5.

Helatorstain sanomassa on monia ulottuvuuksia. Kun Jeesus moitti kovin sanoin opetuslasten epäuskoa, jolle hänen kuolemansa ja ylösnousemuksensa olivat osoitautuneet ylivoimaisiksi esteiksi, heidän heikkoutensa lohduttaa meitä, tuhansia vuosia myöhemmin eläviä kristittyjä. Meiltä ei odoteta ylivertaista uskon sankaruutta, kuten joissakin kristillisissä piireissä usein yhä julistetaan, vaan saamme aidosti elää armon ja anteeksiantamuksen lahjoista niin kuin apostolitkin.

Sanomaan sisältyy Markuksen evankeliumin versio Kristuksen antamasta lähetyskäskestä, kristillisen kirkon tärkeimmästä tehtävästä. Jakeen 16 maininta uskosta ja kasteesta on aina yhtä ajankohtainen ja väärin ymmärretty, erityisesti nuorten, nuorten aikuisten ja vastakääntyneiden parissa. He ovat usein perinteisen ja anabaptisen kastenäkemyksen ristitulella, jossa jakeen 16 suomennoksen näennäistä kronologista järjestystä käytetään luterilaisen kastenäkemyksen vasta-argumenttina. Näin ollen sen selittäminen, ettei kohta yritäkään antaa kronologista järjestystä uskolle ja kasteelle,

voi olla hyvinkin sielunhoidollista kastekysymysten kanssa painiville.

Helatorstain aiheen suuri ihme mainitaan päivän perikoopissa lyhyesti: ”Kun Herra Jeesus oli puhunut heille tämän, hänet otettiin ylös taivaaseen ja hän istuutui Jumalan oikealle puolelle” (Jae 19).

Jo pikainen Uuden testamentin tarkastelu osoittaa, että Kristuksen taivaaseenastumisella ja valtaistuimella oli suuri merkitys varhaiskristityille. Kristuksen tulevaan valtaistuimeen viitataan kaikissa synoptisissa evankeliumeissa, Luukkaan Apostolien teoissa ja sekä Paavalin että muiden kirjoittajien kirjeissä. Monet näistä kohdista korostavat vielä erityisesti, että Kristus tulee istumaan ”Voiman oikealle puolella” (Matt. 26:64; Mark. 14:62; Ap. t. 2:33, 5:31, 7:55; Room. 8:34; Ef. 1:20; Kol. 3:1; Hepr. 1:3, 8:1, 10:12, 12:2; 1. Piet. 3:22), siis hallitsijaksi Jumalan kanssa.

Kristuksen valtaistuimen ja sille nousemisen tematiikan ymmärtää paremmin varhaisen kristinuskon juutalaisten juurten kautta. Esikristillisen ajan juutalaisuus oli erityisen kiinnostunut juuri valtaistuimista ja Jumalan hovista. (Aiheesta voi lukea lisää **Timo Eskolan** teoksesta *Uuden testamentin narratiivinen teologia*.) Tämä korostus on ollut myös osa varhaiskristillistä teologiaa ja Kristuksen omaa julistusta. Hän on Daavidin Vesa, joka kukistaa synnin, kuoleman ja Paholaisen vallan. Hän on taivaallinen ylipappi, jonka pappeus on Melkisedekin pappeutta ja joka suorittaa ainutkertaisen syntiuhrin aidossa kaikkeinpyhimmässä. Hän on Ihmisen Poika, taivaallinen Messias. Hän on Immanuel, lihaksi tullut Jumala.

Nämä Messiaan tehtävän osat näkyvät erityisen selvästi Psalmissa 110, joka on Uuden testamentin tekstiaineistossa eniten lainattu psalmi: ”Herra sanoo minun herralleni: ’Istu oikealle puolelleni. Minä kukistan vihollisesi, panen heidät jalkojesi alle, korokkeeksi valtaistuimesi eteen.

Herra, Siionin valtiasta, ojentaa sinulle halitsijan sauvan. Ulottukoon sinun mahtisi myös vihollistesi yli!’ – Näin on Herra vannonut, eikä hän valaansa peruuta: ’Siinä olet pappi ikuisesti, sinun pappuutesi on Melkisedekin pappuutta.’” (Jae 1–2, 4.)

Tässä valossa Kristuksen taivaaseenastuminen on hänen toimintansa huipentuma. Siinä kuoleman voittanut Messias-kuningas, jota israelilaiset ja juutalaiset profeettalliset, eskatologiset ja apokalyptiset tekstit olivat odottaneet, astuu valtaistuimelleen, ja hänet kruunataan koko luomakunnan kuninkaaksi.

Ihmisen Poika ei kuitenkaan palaa Isän luo samanlaisena kuin hän oli lähtenyt. Nyt taivaaseen korotetaan ihmiseksi syntynyt, ristillä kuollut ja ylösnousemuksen esikoisena kirkastusruumiin saanut Poika.

Samalla Messiaan papillinen tehtäväkin sai täyttymyksen, kun hän vei täydellisen syntiuhrin aitoon kaikkeinpyhimpään, Isän Jumalan valtaistuimen eteen, Heparalaiskirjeen sanoin: ”Kristus ei menestyäkään ihmiskäsin tehtyyn pyhäkköön, joka on vain todellisen pyhäkön kuva, vaan itse taivaaseen ollakseen nyt Jumalan edessä puhumassa meidän puolestamme” (9:24). Toista uhria ei tarvita, Kristus on yhdellä ainoalla uhrilla tehnyt pysyvästi täydellisiksi ne, jotka pyhitetään (10:14).

Taivaaseenastuminen toimii tämän kaiken huipentumana ja sinettinä, kuten Psalmissa 110 muinoin luvattiin.

Eirenaios sanoi: ”Taivaaseenastuminen vahvistaa sen, mitä profeetta oli sanonut: ’Herra sanoo minun herralleni: Istu oikealle puolelleni. Minä kukistan vihollisesi, panen heidät jalkojesi alle, korokeeksi valtaistuimesi eteen.’” (*Adversus Haereses* 3.10.5.) Kristus todella oli se, joksi hän itseään väitti, Jumala meidän keskellämme, meidän puolestamme kuollut, haudattu, ylösnoussut ja korotettu valtaistuimelleen taivaaseen, ”hän, jota me

kristityt palvomme ja rakastamme koko sydämistämme taivaan, maan ja kaiken niissä olevan luojana”. ●

Timo Liiri

Nuorisopastori,
Suomen Raamattuopisto

Pyhän Hengen odotus

JOH. 15:26 – 16:4

6. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ 12.5.

Koti, työ ja synagoga olivat ne kiinnekohdat, joihin juutalaisen elämä rakentui. Jeesus aloitti julkisen toimintansa Kanaanin häistä. Kihlaus ja häät ovat usein esillä Uudessa testamentissa. Jumalan jo Vanhan testamentin aikaan antamasta elämän omasta laista useat käskyt suojaavat kotia ja perhesuhteita. Näin olemme kymmenestä käskystä ainakin neljännestä, kuudennessa, yhdeksännessä ja kymmenennessä oppineet. Jeesus vieraili mielellään ja usein kodeissa tukien näin kotien onnellista elämää.

Synagogayhteys tarjosi uskonelämän lähteen ja sosiaalisen verkoston. Oli pahinta laatua syrjäytymistä joutua erotetuksi synagogasta. Sellaista pelättiin (Joh. 12:42). Sen koki Jeesuksen parantama sokea (Joh. 9:22, 34). Hän on Raamatun mainitsemista ensimmäinen, joka joutui kärsimään Jeesus-uskon vuoksi. Yksi suurimpia todistuksia kristinuskon voimasta on, että kristityksi tulleet juutalaiset luopuivat synagogalaitoksen kannattelemaasta uskonnollisen ja sosiaalisen elämän verkostosta kääntyessään uskomaan Jeesukseen.

Viime vuosina olen varsin usein kuullut kysymyksen, olisiko nyt aika erota kirkosta. Kysyjä ovat huolestuttaneet kirkon maallistuminen, sen luopuminen raamatullisesta opetuksestaan ja Raamattuun pitäytyvien toisinaajattelijoiden syrjiminen. Olen vastannut viittaamalla kahden seikkaan. Ensinnäkään vaikeuksia ei

tule pelätä eikä paeta. Jeesus sanoi, että ahdistukset tulevat kaikille ja ne tulevat myös ”synagogaisten” piiristä. Toiseksi olen etsinyt synagogan ja kirkon vastavuutua ja todennut Jeesuksen lausuman: ”He erottavat teidät synagogasta” (Joh. 16:2). Jeesus näyttää pysytelleen synagogayhteydessä, vaikka erityisesti johtava papisto ja kirjanoppineet kohtelivat häntä kaltoin.

Jeesus ei kehota pakenemaan (Ilm. 18:4) tai väistymään vaan lupaa varustaa seuraajansa. Hän lähettää Pyhän Hengen, joka on Puolustaja. Sisäisissä epäilyksissämme tarvitsemme Puolustajaa, joka vakuuttaa meidät siitä, että olemme Jumalan lapsia (Room. 8:16), ja rukoilee puolestamme (Room. 8:26). Ulkoa tulevan mukautumispaineen alla, tuomioistuimissa ja arvovaltaisten ihmisten edessä Pyhä Henki, Puolustaja, antaa jopa oikeat sanat (Luuk. 12:11, 12). Pyhä Henki, Totuuden Henki, johtaa uskovat kohti sitä, mikä on totta ja siksi myös vapauttavaa (Joh. 8:32). Mikään ei estä Pyhän Hengen vaikuttamaa totuuden ja oikeuden tuntoa myös kristittyjen vastustajien omassatunnossa. Omaintunto todisti syyllisiksi esimerkiksi myös ne kirjanoppineet ja fariseukset, jotka raahasivat Jeesuksen eteen tuomittavaksi aviorikoksesta kiinni otetun naisen (Joh. 8:9) tai myöhemmin diakoni Stefanoksen kivittäjät (Ap. t. 7:54). He eivät kuitenkaan asettuneet syntisen rinnalle pyytämään anteeksiantamusta tai kivitettävän rinnalle itse kivien eteen vaan kävelivät pois ja menivät kotiinsa.

Jumala on jo luomisessa antanut kaikille tajun oikeasta ja väärästä. Raamatun mukaan myös Jumalan olemassaolon ja älykkään luomistyön välttämättömyys luomakunnan ja elämän suunnattomissa ihmeissä on niin ilmeistä, etteivät Jumalan kieltäjät voi uskottavasti millään puolustaa epäuskoaan (Room. 1:20). Raamattu jatkaa vielä ajatusta: vaikka ihmiset ei-

vät epäuskossaan haluaisikaan pitää kiinni Jumalan tuntemisesta eivätkä hänen tahtonsa noudattamisesta, he vain suurin ponnistuksin, jos ollenkaan, kykenevät puolustamaan luonnottomuuksiaan. Heidän omatuntonsa tuomitsee heidät, on sitten kysymys seksuaalisista synneistä, ahneudesta ja vääryydestä, häijyydestä ja piittaamattomuudesta, ylpeydestä, tottelemattomuudesta vanhemmille tai väkivaltaisuudesta. He eivät omantunnon syytöksissä nöyrry tekemään parannusta vaan apostolin mukaan osoittavat hyväksymistä niille, jotka käyttäytyvät samalla tavoin, ja vaativat yleistä hyväksymistä Raamatun ja omantuntonsa tuomitsemalle käyttäytymiselle (Room. 1:23–31). Usein tämä Jumalan sanan ja omantunnon tuomio käännetään uskovien tuomitsemis- haluksi. Jumala sanoo profeetta Miikan kautta: ”Jumala on ilmoittanut sinulle, ihminen, mikä hyvä on, ja mitä muuta Her- ra sinulta vaatii, kun että teet sitä, mikä oikein on, rakastat laupeutta, ja vaellat nöyrästi Jumalan edessä” (6:8).

Jeesus kutsuu seuraajansa: ”Te myös todistatte.” Siksi ei lakkaa todistus Jeesuksesta seurakunnan eikä maailmankaan keskellä, ei lähipiirissä, kodeissa, kouluissa, työpaikoilla eikä lähetystyön kaukaisilla kentillä niin kauan, kuin todistusta ei enää tarvita, sillä Jeesus tulee kirkkaudessa, ja kaikki saavat hänet nähdä. Silloin kysymykset saavat vastauksen, ja kiistat lakkaavat.

Suurinta on, kun saa todistaa, että Jeesuksen sovitustyön tähden saat uskoa suuretkin synnit, kaikki synnit, anteeksi iloon, rauhaan ja vapauteen saakka. ”Mene, mutta älä enää syntiä tee.” Päinvastoin, mene ja tee hyvää! Kristityn ensimmäiset hyvät teot ovat ne, kun hän korjaa entiset pahat tekonsa. ●

Keijo Rainerma

Rovasti, kirkkoherra,
Kankaanpään seurakunta

Pyhän Hengen vuodattaminen

JOH. 14:23–29

HELLUNTAIPÄIVÄ 19.5.

Tämä teksti on yksi Johanneksen evankeliumin ja koko Raamatun rikkaimpia sekä opillisessa että sielunhoidollisessa merkityksessä. Se sisältää, luterilaisittain ajatellen, sekä lain että evankeliumin koko niiden ehdottomuuden, kirkkauden ja avaruuden. Opillisesti teksti puhuu syvällisesti Jumalan kolminaisuudesta.

Jeesus puhuu poismenostaan. Hän lupaa kuitenkin, että Isä lähettää opetuslapsille Pyhän Hengen. Tämä lupaus täyttyi helluntaina. On oikein sanoa, että Isä on taivaassa ja Poika hänen oikealla puolellaan ja Jumalan kolmas persoona, Pyhä Henki, on maan päällä uskovien luona ja uskovissa, heidän sydämessään. Kun Pyhä Henki asuu uskovissa ja heidän luonaan, ovat myös Isä ja Poika heidän luonaan ja heissä. Kolminaisuuden persoonat ovat erillisiä mutteivät toisistaan irrotettavissa. Missä on yksi Kolminaisuuden persoonista, siellä on koko Pyhä Kolminaisuus. Isän valtaistuin taivaassa ja Pojan istuin Isän oikealla puolella eivät ole lokaalisesti sijoitettavissa mihinkään, vaan ne ovat kaikkialla tuonpuoleisessa ja tämänpuoleisessa maailmassa. Jumala täyttää kaikkeuden läsnäolollaan, kuten Paavali sanoo. Jumala myös toimii kaikkialla ja kaikessa kaikissa kolmessa persoonassaan.

Kolmiyhteyteen ja kolmiykseyteen perustuu myös, että Jeesuksen opetukset ovat Isän opetuksia ja myös Pyhä Henki puhuu sitä, mitä Poika opetti. Pyhä Henki tekee Jeesuksen sanat eläviksi ja vaikuttaviksi. Jeesuksen sanat viittaavat myös siihen, että kohtalaisen kauan hänen maailmassa olonsa jälkeen tapahtunut evankeliumeiden kirjoittaminen on riittävän luotettavaa. Opetuslapset eivät kir-

joitelleet omiaan teologiansa värittämänä eivätkä seurakuntateologiaa, jossa kymmenien vuosien perästä silloinen tilanne olisi sanellut sen, millaisia sanoja evankeliumeiden kirjoittajat keksivät asettaa Jeesuksen suuhun.

Jeesuksen sanoissa on läsnä laki koko vaativuudessaan. Hän yhdistää itseensä kohdistuvan rakkauden ja sanoihin kohdistuvan kuuliaisuuden ehdottomasti toisiinsa. Ristiriita näiden välillä ei ole mahdollinen. Jeesuksen opetusten ja vaatimusten edessä jokainen näkee vajavuutensa ja syntinsä. Se osoittaa samalla, kuinka puutteellista, jopa olematonta meidän rakkautemme häntä kohtaan on.

Jeesus puhuu myös siitä, että Pyhä Henki on Puolustaja. Toisessa paikassa Jeesus sanoo häntä Toiseksi Puolustajaksi, jolloin hän itse on se ensimmäinen. Puolustusta tarvitaan ennen kaikkea synnin ja lain syytöksiä vastaan. Sama Johannes sanoo kirjeessään: “Jos meidän sydämemme syyttää meitä (eli osoittaa rikkomuksemme ja rakkautemme puutteen), on Jumala suurempi kuin meidän sydämemme ja tietää kaiken.” Jeesus toimii puolustajanamme Isän edessä, ja Pyhä Henki puolustaa ja lohduttaa meitä omantuntomme syytöksiä vastaan. Jeesuksen sanojen pitäminen ei merkitse vain hänen käskyjensä mukaan elämistä vaan ensiksi ja ennen kaikkea hänen lupauksiinsa uskomista. “Se on minun käskyni, että uskotte minun.”

Tämä evankeliumi, jonka mukaan Jeesus antaa anteeksi synnit ja puolustaa meitä ja Pyhä Henki lohduttaa meitä, tuo myös rauhan, josta Jeesus puhui ja jonka hän lupasi antaa omilleen. Se on erilainen rauha kuin minkä maailma voi parhaimmillaankaan antaa. Se sisältää ikuisen turvallisuuden. ●

Arno Toivanen

Rovasti, emerituskirkkoherra, Iisalmi

Salattu Jumala

JOH. 3:1–15

PYHÄN KOLMINAISUUDEN PÄIVÄ
26.5.

Syvällisten hengellisten keskusteluiden käyminen öiseen aikaan ei ollut juutalaisuudessa outoa. Siksi ei ole tarpeen kummastella Nikodemoksen tuloa Jeesuksen luo yön pimeydessä eikä pitää syynä tähän menettelyyn pelkkää halua salata tapaaminen muulta uskonnolliselta johdolta. Asetelmaa ei muuta, että Nikodemos tunsi Jeesuksen teoissa, opetuksissa ja persoonassa puoleensavetävyyttä.

Moni on todennut, että olisi halunnut olla paikalla kuulemassa, kun Jeesus selitti kirjoituksia ylösnousemuksensa jälkeen Emmauksen tien kulkijoille – kyseessä oli varmasti yksi suurimmista raamattuopetuksista kautta aikain. Tämä kohtaaminen ja keskustelu eivät jää siitä juuri jälkeen. Lyhyt kirjallinen esityshän ei mitenkään sisällä kaikkea, mitä (tuossakaan) hetkessä sanottiin ja tapahtui. Siinä on eittämättä yksi mahtavimpia Jeesuksen käymiä keskusteluja ja hänen antamiaan opetuksia. Jeesushan liittyy siinä toisiinsa Jumalan valmistaman pelastustien (uudestisyntyminen) Jumalan sanaan ja lupauksiin (vesi ja Henki), edelleen Jumalan toimintaan (Hengen ihmisrajoituksista vapaa, uutta luova työ) ja lopulta häneen itseensä (Ihmisen Pojan korottaminen).

Keskustelussa Jeesus siis avaa Jumalan sanan asiantuntijalle ja sitä elämässään kaikin tavoin noudattamaan pyrkivälle fariseus Nikodemokselle Jumalan koko ilmoitussanan ytimen. Mitä varten Jumala lopulta on antanut ilmoituksensa? Mikä on sen päämäärä? Jeesuksen suusta yön pimeydessä kuuluvat sanat paljastavat, että Nikodemoksen ymmärryksessä ja elämässä oli vielä aivan ratkaisevia puutteita Jumalan ilmoituksesta käsin katsottuna. Häneltä puuttui kaikista olennaisin.

Nikodemokselle Jumalan ilmoituksessa keskeisintä oli laki, sen muodostama liittosuhde Jumalan ja hänen kansansa välillä, johon Nikodemos pyrki vastaamaan koko elämää koskevalla kuuliaisuudella. Näin ihmisen ja Jumalan välisessä suhteessa ihmisen oma osuus ja menettely olivat aivan yhtä tärkeät kuin Jumalan sanat ja teot.

Kun Nikodemos avaa keskustelun viittaamalla siihen, että Jeesuksen teot todistavat Jumalan olevan hänen kanssaan, Jeesus hänelle tyypilliseen tapaan tarttuu toisen osapuolen sanoihin ja ottaa niiden kautta tilanteen hallintaansa. Nikodemos siis lähtee liikkeelle siitä, kuka Jeesus on; että hänen täytyy tekojensa vuoksi olla ylhäältä, Jumalan lähettämä. Jeesus kääntää tämän lähtökohdan päinvastaiseksi: Kuka sinä olet, Nikodemos? Oletko sinä Jumalan valtakunnassa, lainopettaja? Tiedäthän, mikä tässä on ratkaisevaa? Ratkaisevaa ei ole, mitä lain noudattaminen on sinusta tehnyt, vaan mitä Jumala on elämässäsi tehnyt – tai haluaa tehdä. Onko hän saanut synnyttää sinut uudesti? Vain tällainen ihmisen voi nähdä Jumalan valtakunnan.

Jeesuksen vastaus Nikodemokselle on tyrmäävä. Jumalan sanan ydin ei olekaan hänen laissaan eikä siinä, miten hyvin ihmisen sen tuntee ja pitää. Tämä ei tuo ihmiselle elämää, kuten juutalaisuudessa ajateltiin. Tämä käsitys ei ota huomioon, että ihminen on itsessään vain katoava liha. Ihminen on syntinen olento, joka ei koskaan kykene Jumalan pyhyiden edellyttämään ehdottomasti täydelliseen elämään. Jeesuksen vastaus riistää Nikodemokselta (ja koko juutalaisuudelta) kaiken ylpeilyn ja turvan, jonka lain noudattaminen Jumalan edessä antoi. Se vei pohjan heidän identiteetiltään. Se väitti, että heidän pyhimmät käsityksensä olivat virheelliset.

Jumalan ilmoituksen, tekojen ja sanojen päämäärä oli toki ihmisen pelastuksessa,

mutta sen painopiste ei ollut syntisessä ihmisessä siten kuin juutalaiset asian mielsivät. Se on Jumalassa itsessään. Pelastus on alusta loppuun asti Jumalan tekoa ihmisesä. Nikodemos oli Jeesuksen teoista päässyt ymmärtämään, että Jeesuksen täytyi olla Jumalan lähettämä. Se, mitä kaikkea tämä lopulta sisälsi, oli Jeesuksen itsensä saatava kertoa. Hänen oli avattava tälle Jumalan sanan tuntijalle se, mitä hän Jumalan sanasta ei vielä tuntenut.

Kuten ajallinen elämä on syntymässä lahjaksi saatua, on myös ikuinen elämä. Siihen ei voi syntyä ihmisestä. Siihen on synnyttävä hänestä, joka on itsessään katoamaton elämä, Jumalasta. Siinä on kyse Jumalan uudesta luomistyöstä ihmisen kohdalla. Sen vaikuttaa ihmisessä Jumalan Henki. Missä ja miten tämä tapahtuu?

Jumalan Henki toimii Jumalan sanan kautta, kuuluvan ja näkyvän. Jo vanhan liiton tapahtumista Nikodemos tiesi, että Jumala vaikutti sanansa kautta, johon hän liitti myös ulkonaisesti havaittavia seikkoja. Näin oli tapahtunut Egyptin vit-sauksissa, autiomaavaelluksen aikana, pyhäkköteltan ja temppelin jumalanpalveluksessa. Näiden lisäksi oli vielä toteutumattomia profeettojen ennustuksia ja niihin liittyviä merkkejä.

Se, mitä juutalaiset, Nikodemos yhtenä heistä, olivat saaneet nähdä ja kuulla Jeesuksen kautta, oli juuri näiden ennustusten täyttymystä. Sairaita parani, riivat-
tuja vapautui, epäpuhtaita puhdistui. Kaiken päämäärä ja huipennus ei kuitenkaan olisi siinä, mitä Messias tekisi, vaan mitä hänelle itselleen tehtäisiin. Jumala valmistaa pelastuksen synnistä, tuomiosta ja kuolemasta siten, että hän itse suostuu kantamaan kaikkien ihmisten syntivelan. Viattoman on kuoltava kaikkien syyllisten edestä. Tämä tapahtuu, kun Jumalan Poika korotetaan ristille. Tähän koko Jumalan ilmoitus ja teot ovat tähänneet. Joka tähän turvautuu, se pelastuu. Siihen, joka

tähän turvautuu, Jumalan Henki on saanut puhalttaa ja synnyttää uuden elämän. Se ei perustu lakiin vaan armoon.

Näin Jeesuksen sanoista Nikodemokselle paljastuu, mikä tuo olennaisin puuttuva asia hänen elämässään on. Se on tuo mies, joka hänelle puhuu; hän puhuu sanoja, joissa on Henki ja elämä. Hän puhuu asioista, joista Nikodemoksella sen paremmin kuin muulla uskonnollisella eliitillä ei ollut hajuakaan. Vain Hengessä on elämä. Laissa kuolema. Siksi lainopettajan uskon kohteen oli muututtava. Muuta tietä Jumalan valtakunnan näkemiseen ei ole. ●

Ilkka Ryttilahti

Pastori, SROS:n

Uudenmaan aluejohtaja

Katoavat ja katoamattomat aarteet

LUUK. 16:19–31

2. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 2.6.

Jeesuksen värikästä ja koskettavaa kertomusta rikkaasta miehestä ja Lasarusesta on väliin käytetty liiankin innokkaasti selittämään kuolemanjälkeisen elämän yksityiskohtia. Tietenkin kysymykset siitä, mitä ihmiselle tapahtuu kuoleman jälkeen ja millaista siellä toisella puolella on, ovat kovin kiinnostavia. Ihminen haluaisi tietää.

Jeesuksen kertomus ei näytä keskittyvän tällaisen uteliaisuuden tyydyttämiseen. Kuva sykkii Lähi-idän rikasta kertomusperinnettä. Sen painopiste näyttää olevan muualla kuin Abrahamin helmoissa. Muualta Raamatusta saamme kyllä tukea sille ajatukselle, mikä tässäkin kertomuksessa välähtää esiin: Isä on valmistanut lapsilleen valoisan ja hyvän osan.

Tämän kertomuksen painopiste on toisaalla. Mihin ihminen käyttää tämän lyhyen elämänsä? Minkä varaan hän elä-

mänsä perustaa? Tästä suunnasta kertomus alkaa avautua. Evankeliumin kertomus on viisaasti sijoitettu sunnuntaihin, jonka teemana ovat rikkauden riskit. Ikuisen elämään liittyvät sunnuntait rakentuvat toisille teksteille.

Oliko Lasarus erityisen hurskas ja jumalinen köyhä? Oliko rikas mies puolestaan jumalaton materialisti? Sellaisista yksityiskohdista Jeesus ei puhu. Rikkaan miehen mahdolliseen uskonnollisuuteen ei puututa lainkaan.

Se käy selväksi, että rikas mies oli osannut nauttia elämästä ja sen yltäkylläisyydestä. Tämän loiston hän oli onnistunut haalimaan omin voimin kokoon. Oli hän sitten uskonnollinen tai ei, käy selväksi, että hänen elämänsä rakentui itse kootun omaisuuden varaan. Hänen huolettomuutensa elämän valinnoissa ja sokeutensa ympärillä olevaa todellisuutta kohtaan käyvät selväksi.

Tällaiseen virhelaskelmaan ei Lasaruksella ollut varaa. Hän kuului aikansa sosiaaliturvan piiriin: hän eli kerjäämällä. Ei siinä voinut paljoa laskea omaisuuden varaan, kun eli jätteillä. Rikas mies näytetty kertomuksessa varsin hyvässä valossa: juuri hänen portilleen Lasarus haakeutui, koska sillä portilla oli tapana jakaa ylijäämiä kerjäläisille. Sana kulki nopeasti kerjäläisten joukossa siitä, millä portilla leipää jaettiin. Yhtä nopeasti leipäjonot tänäänkin venyvät yli kadunkulmien.

Tähänkään teemaan – diakoniseen oikeudenmukaisuuteen – Jeesuksen kertomus ei näytä pysähtyvän, vaikka kuvasta käykin ilmeiseksi se läpi Vanhan testamentin kaikuva ajatus, että Jumala on köyhän ja sorretun puolella. Nopeasti rikkaan juhlapidoista ja Lasaruksen paiseista jatketaan tuolle puolelle rajan.

Jeesuksen kuulijoiden oli luultavasti paljon helpompi eläytyä kertomuksen värikylläisyyteen kuin meidän, jotka olemme jo kadottaneet suullisen kertomuksen

rikkaan perinteen. Alamme heti systematisoida ja järkeillä: mitähän se helma tässä teologisesti tarkoittaa, entä tuo juopa kuolleiden välillä? Sitten alkaa syntyä selitystä.

Kertomus ei ole luonteeltaan moralistinen. Rikasta miestä ei tuomita rikkaudesta. Hänen ylleen ei heitetä veronkierättämisen epäilyttävää varjoa. Lasaruksen Jumala-uskoon ei myöskään viitata sanallakaan. Rivien välistä voi toki lukea paljon.

Kertomuksen ensimmäinen kärki osuu elämän perustan oikeaan laskemiseen. ”Voi ihmisen tyhmyyttä!” yrittää kertomus huutaa, kun vielä on aikaa. Elämän arvostukset heilahtavat kertomuksessa aivan nurinpäin. Lasarus paljastuu yllättäen onnenpekaksi ja rikas mies oikeaksi oman elämänsä konkurssipesäksi. ”Sinä sait jo nauttia eläessäsi. Tällä puolella on Lasaruksen vuoro.”

Tässä voi nähdä ymmärtävän hymyn Jeesuksen kuulijoiden kasvoilla. Lasarus on jo voittanut heidän myötätuntonsa. Osat vaihtuvat kuin suomalaisessa kansansadussa, jossa kerjäläispojasta tulee lopulta mahtavan kuninkaan vävy poika kaikkien ylhäisten mutta tyhmien kossijoiden nenän edessä. Lapsi on jännittänyt kerjäläispojan puolesta, vaikka tietäinkin, miten satu päättyy. Aina kerjäläispoika lopulta voittaa.

Hyvän kertomuksen opetus osuu aina ulkoisia tapahtumia syvemmälle. Kertomus rikkaasta miehestä ja Lasarukselta uppoaa suoraan elämän salaisuuteen. ”Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa? Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin?” (Matt. 16:26.) Lopulta rikkauden ilot painavat pelottavan vähän koko ikuisuuden näkökulmasta.

Toinen kertomuksen kärki löytyy Abrahamin ja rikkaan miehen keskustelusta, aivan viimeisestä lauseesta, joka huijpentaa koko värikkään kuvan. Rikkaalla

miehellä on vielä omatunto jäljellä – ja myötätunto. Hän tajuaa joi hävinneensä pelin mutta tahtois vielä auttaa veljiään. Entä jos Lasarus ilmestyisi takaisin elävien kirjoihin? Jospa se riittäisi vakuuttamaan rikkaan miehen veljet iäisyyden vakavuudesta ja arvosta?

Eivät Jeesuksenkaan aikana kaikki uskoneet kuolemanjälkeisen elämään. Elämän ilot riittävät, sitten tulee loppu. Sen käsityksen ylle kertomus piirtää suuren huutomerkkin: voi, miten paha virhearvio ikuisuuden mittakaavassa!

Miten ihminen voisi vakuuttua iäisyydestä? Sana riittää – tai sitten ei mikään riitä. Ei iäisyysuskoa voi rakentaa ilmentyksiin, ei edes kuolleiden heräämisiin. Jumala puhuu sanassaan. Usko sitoutuu Moosekseen ja profeettoihin – ja heidän kuulemiseensa. Muuta ei anneta, ei rikkaalle eikä köyhälle. On kuultava Jumalaa hänen sanassaan. Siinä on todellinen viisaus elämässä ja kuolemassa. ●

Erkki Jokinen

Opistopastori, Suomen Raamattuopisto

Kutsu Jumalan valtakuntaan

LUUK. 14:16–24

3. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 9.6.

Jeesus kertoi vertauksensa fariseuksen talossa, fariseusten päivällisillä. Vertaus on vastaus pöytävieraalle, joka lausui Jeesukselle: ”Autuas se, joka saa olla aterialla Jumalan valtakunnassa.” Näin onkin. Jeesuksen julkisen toiminnan traaginen ristiriita oli, että häntä odotettiin palavasti. Messiaalle oli evankeliumien antaman kuvan perusteella valtava tilaus. Odotuksesta huolimatta Jeesus ei kelvannut. Hän oli vääränlainen Messias. Tämä näkyy selvästi myös päivän evankeliumissa: koolla olleessa hurskaassa pöytäseurueessa Messiaan odotus oli kovaa, mutta he eivät olleet halukkaita tulemaan Jumalan valtakuntaan kutsujan ehdoilla.

Tässä tilanteessa Jeesus kertoi vertauksensa. Se oli suunnattu juuri koolla olevalle joukolle. Paikalla oli fariseusten veljespiiri, hurskaita miehiä, kansan ihailemia lainopettajia. Kuitenkin he, jotka parhaiten tunsivat Kirjoitukset ja muita opettivat, torjuivat kiivaimmin Jumalan kutsun Pojassaan Jeesuksessa.

Se, mikä periaatteessa on toiveiden täyttymys, ei sitten syystä tai toisesta kiinnostakaan, niin kuin Jeesuksen vertauksessa tapahtui. Ajan tavan ja kulttuurin mukaisesti kutsusta kieltäytyminen esitetään kaikissa tapauksissa kohteliaasti, mutta vertauksen alkuperäiset kuulijat ovat osanneet niiden takaa lukea kutsutavien välinpitämättömyyden tai ylenkatseen kutsujaa kohtaan. Hänen seuransa ei sitten loppujen lopuksi kelpaakaan.

Kutsuttujen ja kieltäytyneiden tilalle talon isäntä kutsuu muita. Alkuperäiset kutsutut olivat arvovaltaista ja kunnioitettua väkeä kuten Jeesuksen kuulijat fariseuksen pidoissa. Tilalle isäntä käskee kutsumaan ”köyhät ja raajarikot, sokeat ja rammat”. Arvokkaisiin juhliin otetaan ne, jotka eivät ole arvostettujen joukossa, ne, jotka eivät koskaan voi vastata samalla mitalla isännän kestiystävyyteen.

Tässä vaiheessa olisi luontevaa pan-na vertaukselle napakasti piste. Kertomus kuitenkin jatkuu vielä, yllättävästi ja oudosti: kaikki on valmista, uudet vieraat ovat jo pöydässä. Päivällisten sijasta onkin alkamassa uusi kutsukierros: lisää väkeä kutsutaan pitoihin, ateria saa odottaa, kunnes maanteiltä ja aitoveriltä, turuilta ja toreilta on haalittu kasaan sekalainen seurakunta.

Tässä on pähkinänkuoressa ja profetian tavoin kerrottuna se, mikä on jo alkanut tapahtua ja tulee vielä selvemmin tapahtumaan. Kun Israelin kansan arvostettu hengellinen eliitti on torjunut Jeesuksen kutsun, se esitetään rahvaalle. Se, minkä päivällispöydän kunnioitetut fariseukset

hylkäävät, otetaan ”porttojen ja publikaanien” joukossa iloiten vastaan. Kansansa hengelliset sokeat, rammat ja raajarikot saavat pääsyn taivaan valtakunnan pitoihin.

Kutsu ei jää tähän. Se lähetetään maan- teille, missä pakanakansat kulkevat. Heilekin on avoinna Jumalan valtakunnan suuri pöytä. Luukkaan kaksoisteoksen toisessa osassa sitten kuvataan tämä jälkimmäinen vaihe: Apostolien teot kertoo evankeliumin nopeasta leviämisestä Rooman valtakunnan hellenistisen pakanaväestön keskuuteen. Teillä ja aivotvierillä sanoma otettiin iloiten vastaan.

Päivän evankeliumi päättyy eskatologisiin näköaloihin: ne, jotka sulkevat itsensä Jumalan valtakunnan ulkopuolelle, myös jäävät ulkopuolelle. Turhaa on silloin vetoaminen liittoon tai isiin, kuten Paavalikin painottaa. Ne, jotka itsekin tiesivät olevansa lähimpänä, Jumalan kansan eturivin paikoilla, ajavat itsensä paitsioon.

Vertauksen viesti on harvinaisen selvä. On paljon sellaisia, jotka teoriassa ovat halukkaita ja motivoituneita pääsemään Jumalan valtakuntaan. Valitettavasti vain heidän näkökulmastaan kutsu on jollain lailla pielessä. Ajankohta ei kelpaa, tai kutsuja on vääränlainen. Näin oli asia usein evankeliumeissa: ylpeät fariseukset, ihmeitä kinuava kansa, rikas nuorukainen. Kaikille heille periaatteen tai puheen tasolla Jumalan valtakunta oli tärkeintä. Sitten käytännön tasolla käy ilmi, ettei näin olekaan. Kaikkia heitä yhdistää yksi asia: he kaipaavat Jumalan valtakuntaa mutteivät Jumalan ehdoilla vaan omillaan.

Useimmille Jeesuksen aikalaisille polttavien ongelmien ei ollut suinkaan oma synti eikä sydämen kapina Jumalaa vastaan. Eivät he janonneet syntien anteeksiantamusta, he toivoivat vapautusta ihan muusta. Suurimman murheen Jeesuksen maanmiehille näyttää muodostaneen roo-

malaisten miehitys ja pakkovalta. Juutalaiset elivät kansana alistettuina omassa maassaan valloittajan raskaasti verottamina. Siksi varmasti useimmat toivoivat ja odottivat sotaisaa Pelastajaa, taistelevaa Messiasta, joka nostaisi kansansa Roomaa vastaan ja auttaisi Jumalan voimin lyömään roomalaisten maailmanmahdin. Monien silmissä välkkyi uusi Daavidin valtakunta, kulta, hopea ja runsasta satoa kantava maa.

Jeesuksen messiaanisuus oli jotakin aivan muuta. Siksi monet pettyivät häneen. Jeesus ei tullut tuomaan välitöntä vapautusta elämän murheista, ei yltäkylläistä rikkautta, kultaa tai hopeaa. Hän ei tyytynyt niin vähään. Jeesus tuli poistamaan vihollisuuden Jumalan ja ihmisen väliltä. Hän tuli tuomaan syntien anteeksiantamuksen ja Jumalan lapsen osan kaikille niille, jotka ottavat hänet vastaan.

Päivän evankeliumi on hyvin ajankohdainen postmodernissa ajassamme. Uskonnollisuus ja kiinnostus uskonnollisia asioita kohtaan ovat enemmänkin kasvaneet kuin vähentyneet. Ihmiset haluavat Jumalan kuitenkin vain omilla ehdoillaan. He unelmoivat taivaallisesta pitopöydästä mutta jäävät kotiin syömään omia eväitään: mieluummin minun Jumalani, joka tottelee minua, vaikka hän olisi epäjumala ja valhetta, kuin elävä Jumala, joka puuttuu elämäni ja ohjaa minua omaa tietään. ●

Lauri Vartiainen

Pastori, vararehtori,
Suomen Raamattuopisto

Kadonnut ja jälleen löytynyt

LUUK. 15:1–10

4. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 16.6.

Jotkin raamatuntekstit ovat meille hyvin tuttuja – puhkikuluneita, voisi sanoa. Tähän kategoriaan voisi laskea Luukkaan evankeliumin 15. luvun. Tällöin on

kuitenkin hyvä muistaa, että se, mikä ei ole mielessä, lakkaa pian olemasta todellisuudessakin. Tarvitsemme toistoa, kertausta ja saman asian vakuuttamista. Rakauden tunnustaminen alttarilla ei riitä koko avioliiton matkaevääksi. Sen uudeleen tunnustaminen, kerta toisensa jälkeen, tekee hyvää.

Luukkaan evankeliumin 15. lukua voidaan kutsua löytymisen ja juhlien luvuksi. Kertoohan se kadonneen lampaan, rahan ja ihmisen löytymisestä ja sitä seuraavasta suuresta ilojuhlasta. Kehyskertomuksena on fariseusten ja lainopettajien kritiikki. He paheksuivat Jeesusta, kun tämä otti seuraansa syntisinä pidettyjä ihmisiä ja jopa aterioi heidän kanssaan. Jeesuksen vertaukset ovat vastaus tähän kritiikkiin. Ne kertovat, miten Jumala toimii etsiessään kadonneita ihmisiä taivasten valtakuntaansa.

Jumala on vertauksien paimen ja nainen. Hän lähtee etsimään kadonnutta lammasta ja kolikkoa eli vertauksen kontekstissa elämäntyylinsä tai jopa pelkästään ammatinsa takia julkisyntistä juutalaista, joka oli erotettu Israelin seurakunnasta. Universaalisemmin sanottuna kyseessä on kadotukseen matkalla oleva syntinen ihminen.

Turvassa olevat lampaat ja tallessa olevat kolikot ovat kirjanoppineet ja fariseukset. Vaivoja säästämättä paimen etsii kadonneen lampaan. Kun hän on löytänyt tämän, ilo on valtava. Sitä jakamaan hän kutsuu ystävänsä ja naapurinsa. Samoin nainen käy tarkoin koko huoneen läpi etsiessään kadonnutta kolikkoa. Jälleen riemu on suuri kolikon löydyttyä. Sitä iloa jakamaan nainen kutsuu naapurinnaisekin.

Jokaisesta uudesta taivaan kansalaisesta iloitaan suunnattomasti. Koskaan ei taivas ole niin täynnä, että syntisten kutsuminen sinne pitäisi lopettaa. Tätä jatkuvaa prosessia ilmaisee tekstin krei-

kankielisen verbin preesens-muoto. Kirjanoppineiden ja fariseusten olisi pitänyt tietää tämä. ”Ilo taivaassa” ja ”ilo Jumalan enkeleillä” liittyvät jo Vanhan testamentin profeettojen lupaamaan täyttymyksen aikaan, jossa ilo on erityinen Messiaan ajan tuntomerkki. Lopulta elämä taivaassa on koko olemukseltaan iloa (Ilm. 19:6–7).

Entä miten Jeesuksen sanat: ”nuo, jotka eivät parannusta tarvitse” pitäisi ymmärtää, jos Jeesus viittaa heillä kehyskertomuksen lainoppineisiin ja fariseuksiin? Ensinnäkään Jeesus ei väitä, etteivät he olisi syntisiä. Kyllä hekin syntien anteeksiantoa tarvitsevat. Ryhmien ero on siinä, että fariseukset ja lainopettajat panivat toivonsa Jumalaan. Kansasta ja siten myös jumalanpalveluksesta erotettujen juutalaisten tilanne ei ollut lähtökohtaisesti yhtä hyvä. Toiseksi Jeesuksella näyttää olleen mielessä lainopettajia ja fariseuksia laajempi juutalaisten ryhmä: ne, jotka odottivat Jumalan pelastusta.

Kertomuksessa ei ole yllättävää, että Jumalalle ei ole yhdentekevää, mihin ihmiset joutuvat. Joutuvatko he hukkaan eli kadotukseen, vai tulevatko he löydettyiksi Jumalan valtakuntaan? Tätähän me osaamme odottaa Jumalalta. Samoin nyökyttämme päätämme kuullessamme sen kiireen ja vaivan, johon Jumala käy vuoksemme. Rakastava Jumala toimii näin. Hän keskeyttää kaiken muun ja rientää etsimään kadonnutta. Jumalan säälivä ja etsivä rakkaus heikkoja syntisiä kohtaan näkyy vertauksissa hyvin. Lammas on yksinään puolustuskyvytön eläin. Kolikko lattiakivien välissä ei nouse millään omin voimin. Samassa heikossa tilassa olivat myös Jeesuksen seuraan etsiytyneet syntiset ja publikaanit.

Yllättävää vertauksissa on, että sekä lammasta että kolikkoa verrataan kääntyneeseen ihmiseen, joka on tehnyt parannuksen. Miten lammas kääntyy? Miten kolikko tekee parannuksen? Ei miten-

kään. Nämä Jeesuksen vertaukset osoittavat terävästi, kuinka yksin Jumalan aloitteesta ja toiminnasta me ihmiset tulemme löydettyiksi eli parannuksen tehneiksi. Löydetty lammas ei edes kävele paimenen vieressä, vaan paimen kantaa sen. Yleensä ihminen ei edes osaa toivoa löydettyksi tulemista. Kun hän ottaa asiat itse hoidettavakseen, hänelle käy helposti kuten kehyskertomuksen fariseuksille ja lainoppineille: Jumalan toimintatapa ja viime kädessä itse pelastus eivät kelpaa.

Sen sijaan publikaanit ja syntiset olivat tulleet jakeen 1 mukaisesti kuulemaan Jeesusta, eivät siis hakemaan parantamisihmeitä tai leipää, eivät asettamaan Jeesusta ansaan sanoistaan. He, fariseusten ja kirjanoppineiden torjumien, etsivät sitä, joka antaisi Jumalan sanojen pudota taivaan mannan tavoin heidänkin päälleen. Tällaisia tulijoita Jumala ei torju. Heistä syntyy suuri ilo taivaassa. ●

Veli-Matti Kujala

Theologian maisteri, teologilinjan opettaja, Suomen Raamattuopisto

Tienraivaaja

LUUK. 1:57–66

JUHANNUSPÄIVÄ, JOHANNES
KASTAJAN PÄIVÄ 22.6.

”Sinun kädessäsi ovat elämäni päivät.” Psalmin 31 sanat muistuttavat, että Jumalalle mikään ei ole sattumaa. Hänelle kaikki aika on läsnä olevaa, sillä hän tuntee kaiken alusta loppuun saakka. Yksi päivä hänen silmissään on kuin tuhat vuotta, tuhat vuotta kuin yksi päivä. Meidän ihmisten sen sijaan tulee ottaa huomioon aika, jonka Jumala on antanut meille. On tärkeää uskoa syntien anteeksiantoon Kristuksessa, sillä siten saamme ikuisen elämän tämän elämän jälkeen. Näin teke-mällä asettaudumme Jumalan käyttöön. Hän lähettää uskoviaan palvelemaan häntä sanoilla ja töillä.

Tarkastelemme aikaa usein vain mekaanisesti. Raamattu sen sijaan ei aseta pelkästään aikayksiköitä toinen toisensa perään. Koko olemassaololla, jokaisella silmänräpäyksellä on yhteys Jumalaan, joka toimii kaiken aikaa. Hänellä on suunnitelma, jota varten on hänen luomansa ajallisuus, ajat ja hetket. Koko luomakunta, ihmiskunta mukaan lukien, on täysin riippuvainen Jumalan päätöksistä ja on hänen alaisuudessaan.

”Elisabetin aika”, josta päivän evankeliumi puhuu, oli osa Jumalan pelastussuunnitelmaa, josta hän oli tehnyt päätöksen jo ennen maailman luomista. Hänelle kaikki hetket ovat ”määrähetkiä”, ennalta vahvistettuja ja sopivia. Suuresta kokonaisuudesta voidaan erottaa ajankohtia tai ajanjaksoja, jotka on omistettu tietylle tarkoitukseksi. Raamattu korostaa, että kaikella on aikansa: on aika syntyä, kuolla, istuttaa, repiä istutus, surmata, parantaa.

Johannes Kastajan oli aika syntyä omaan tehtäväänsä, kun pappi Sakariaan ja hänen vaimonsa Elisabetin aika oli olla mukana yhtenä lenkinä niiden tapahtumien ketjussa, jotka toteuttavat Jumalan pelastussuunnitelman. He olivat molemmat hurskaita Jumalan edessä ja vaelisivat kaikkien Herran käskyjen ja säädösten mukaisesti nuhteettomina. Sellaisia Jumala voi erityisesti käyttää. He kuuluivat ilmeisesti maan hiljaisiin, niihin, jotka odottivat Jumalan lupaamaa lohdutusta ja lunastusta. Tämä odotus sai täytty-myksensä Jeesuksen syntyessä. Ennen sitä Jumala tarvitsi kuitenkin Johannes Kastajan, tienraivaajan tulevalle Messiaalle. Hänet lähetettiin kahden aikakauden taitteeseen ilmoittamaan Jeesuksesta.

Johanneksen lapsuudesta ei kerrota paljon. Päivän evankeliumi toteaa tärkeän asian: ”Herran käsi oli hänen yllään.” Hän siis kasvoi ja vahvistui Jumalan Hengen johdatussessa ja uskossa. Tämä maininta saa ajattelemaan, että lapsen hengellisessä

kasvussa vanhemmilla on suuri merkitys. He ovat Jumalan työvälaineitä ja antavat lapselleen esimerkin uskosta. Uskova etsii Jumalan tahtoa. Siitä Sakarias antoi hyvän esimerkin jo silloin, kun hän pitäytyi Jumalan päätökseen, vaikka monet kyseenalaistivat lapselle annettavan nimen. Sakariaan ainoa peruste *Johannes*-nimen antamiselle oli Jumalan tahto. Mykäksi tullut sai puhekyvyn, kun Jumala tarvitsi häntä todistajan tehtävään. ”Jumala on armollinen.”

Johannes Kastajalle nimetty päivä, juhannus, antaa aiheen tarkastella hänen merkitystään laajemminkin, kuin vain päivän tekstistä käsin. Hän oli autiomaassa siihen asti, kunnes hän astui ihmisten eteen. Yksinkertainen elämäntapa näkyi vaatetuksessa ja siinä, mitä hän söi. Olen-naista oli kuitenkin, mitä hän puhui. ”Hän tuli todistamaan, todistaaksensa valkeudesta, että kaikki uskoisivat hänen kauttansa” (Joh. 1:6, 7). Hänen toimintansa suuri merkitys näkyy siitä, että sen ajan-kohta määritellään tarkoin Raamatussa. Keisari Tiberius, maaherra Pontius Pilatus, neljännesruhtinaat Herodes, Filippus ja Lysanias sekä ylipapit Hannas ja Kaifas toimivat silloin, kun Jumalan sana tuli Johannekselle autiomaassa (Luuk. 3:1, 2).

Johannes puhui kansalle kirveestä, joka oli pantu puitten juurelle, ja kehotti tekemään parannuksen hedelmiä, sillä Abrahamiin vetoaminen kansan esi-isänä ei riittänyt. Abraham uskoi muttei muiden puolesta vaan esimerkkinä, jota muiden tulisi seurata, jotta Jumalan tarkoitukset saisivat toteutua. Meidänkin tulee uskoa. Viimeisellä tuomiolla on ihmisellä vain yksi turva: syntien anteeksianto, johon hän on tarttunut kiinni eläessään. Johanneksen julistuksen ydin oli johdattaa kuulijat mielenmuutokseen, parannukseen. Se oli mahdollista, koska Jumala oli tullut lähelle meitä Kristuksessa. Johannes oli täysin tietoinen siitä, että hän oli vain

edelläkävijä mutta tärkeällä paikalla. Lupaus Vapahtajasta, jonka Jumala antoi aikojen alussa, oli täyttynyt.

Kansanjoukot tulivat Johanneksen luo Jerusalemissa ja koko Juudeasta ja Jordanin ympäristöstä, kun hän julisti ja kastoi ne, jotka tunnustivat syntinsä. Myös Jeesus kastatti itsensä, vaikka oli synnitön. Näin hän osoitti ottavansa kannettavakseen meidän muiden synnit, jotka tarvitsemme sanan puhdistavaa kastetta. Siksi Johannes viittasi Jeesukseen ja kehotti uskomaan häneen. Hän iloitsi Jeesuksesta: ”Hänen tulee kasvaa, mutta minun vähentää” (Joh. 3:26–30). Edelläkävijä oli suorittanut tehtävänsä. Hänen edessään oli vielä vankila, koska hän oli rohkeasti nuhdellut Herodesta moraalittomuudesta. Yksinäisyydessä hän taisteli epäilysten kanssa, mutta Jumala piti hänestä huolen. Jeesus todisti kiusatusta ja väkivaltaisesti surmatusta edelläkävijästään, että vaimoista syntyneitten joukosta ei ole noussut suurempaa kuin Johannes Kastaja (Matt. 11:2–11). Hänen aikansa oli päättynyt.

Jumalan työ jatkuu. Hän on antanut meille ajan, joka ei ole sattumaa. Kuullessamme Jumalan sanan ikuisuus koskettaa meitä. Päästäksemme perille ikuisen elämään turvatkaamme Kristukseen. Nyt on hyvä aika, paranemisen aika, virvoituksen aika, kohdalleen asettamisen aika, hedelmällinen aika, otollinen aika, oikea aika ja sopiva aika, jotta me löytäisimme Jumalan (Ps. 32:6). ●

Antti Herkkola

Kirkkoherra, Kalvolan seurakunta,
Hämeenlinna

Armahtakaa!

LUUK. 6:36–42

5. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 23.6.

Raamatun kuva Jumalasta on aivan toisenlainen kuin ei-kristillisten uskontojen kuvitelmat lahjomattomasta voimasta, joka

kostaa käskyjen rikkojille ja niille, jotka jättävät käskyt täyttämättä. Tällainen ajatus löytyy myös Raamatusta, mutta se ei ole kuva Jumalasta. Se kertoo Aadamin ja Eevan ajatuksista syntiinlankeemuksen jälkeen. He pakenivat Jumalaa. Heidän käsityksensä Jumalasta oli muuttunut. He olivat sikäli oikeassa, että Jumala on koko maan tuomari. Hän on oikeuden Jumala. Sitä he eivät lankeemuksensa jälkeen luonnostaan kuitenkaan tienneet, että Jumala on anteeksi-antava ja armollinen syntistä kohtaan. Siksi he yrittivät piiloutua Jumalalta.

Puhuessaan Jumalan viisaudesta Paavali viittaa siihen, että ellei Jumala kerro armahtavaisuudestaan, se jää meiltä kätköön: ”Me julistamme, niin kuin on kirjoitettu, mitä silmä ei ole nähnyt eikä korva kuullut, mitä ihminen ei ole voinut sydämessään aavistaa, minkä Jumala on valmistanut niille, jotka häntä rakastavat” (1. Kor. 2:9).

Jumalan vanhurskaus ja pyhyys ohjaavat hänen omaa toimintaansa. Hän tuli rakkaudessaan hätään ja ahdinkoon joutuneen auttajaksi. Ihmiseksi tulleen hän otti meidän syntiemme rangaistuksen kärsittäväkseen. Jeesuksen Kristuksen kärsimys ja kuolema merkitsivät kaikkien ihmisten kaikkien syntien tuomitsemista. Siksi Jumala julistaa kaikille anteeksiannon, jotta kaikki myös uskoisivat ja tulisivat pelastetuiksi kadotuksesta ikuisen elämään.

Tämän päivän evankeliumin ytimenä ovat Jeesuksen sanat, joilla hän kuvaa Jumalan anteeksiantoa: ”Hyvä mitta, sullotu, pudistettu ja kukkurainen, annetaan teidän helmaanne.” Jumalan anteeksiantossa ei ole ”tyhjää” välissä. Se ei ole kauniita sanoja, joita kevyesti heitellään sinne ja tänne. Se ei ole epävarmaa vaan luotettavaa puhetta ja siten antaa täydellisesti sen, mitä lupaa. Olennaista on, että Jumalan anteeksianto on ilmaiseksi saatava lahja. Paavali korostaa sitä sanomalla: ”Armosta te olette pelastetut uskon kautta,

ette itsenne kautta – se on Jumalan lahja – ette tekojen kautta, ettei kukaan kerskaasi” (Ef. 2).

Jeesus kuvaa evankeliumin voiman sel-laiseksi, että se muuttaa ihmisten suhtautumista toisiinsa. Tapahtuu ketjureaktio. Ensin on Jumalan armahtava asenne meitä kohtaan. Hän ei osoita katkeruutta eikä anteeksiantamatonta mieltä. Hän vapahti meidät ja tuomitsi Jeesuksen. ”Jumala teki sen, mihin laki ei pystynyt, koska se oli ihmisen turmeltuneen luonnon vuoksi voimaton. Syntien sovittamiseksi hän lähetti tänne oman Poikansa syntisten ihmisten kaltaisena. Näin hän tuomitsi ihmisessä ihmisten synnin.” (Room. 8.) Apostoli Johannes sanoo, että jos Jumala on näin meitä rakastanut, niin mekin olemme velvolliset rakastamaan toinen toistamme. Me rakastamme, sillä hän on ensin rakastanut meitä.

Jeesuksen kehotus: ”Olkaa valmiit armahtamaan” annettiin nimenomaan hänen seuraajilleen: ”Mutta teille, jotka minua kuulette, minä sanon” (Luuk. 6:27). Uusi testamentti puhuu useaan otteeseen siitä, että kristittyjen tulee osoittaa rakkautta toisilleen. Armahtaminenkin on toisen rakastamista. Kristityt antavat todistuksen uskostaan osoittamalla samanlaista mielenlaatua toisilleen, kuin mitä ovat saaneet osakseen Jumalalta. Se ulottuu kuitenkin myös kristittyjen piirin ulkopuolelle. Kuka tahansa kristitty on suhteessa Jumalaan ollut luonnostaan ulkopuolinen. Kohdattuaan Jumalan rakkauden Jeesuksessa kristitty näkee kaikissa ihmisissä aivan kuin itsensä. ”Niin kuin minuun, niin Jumalan rakkaus kohdistuu kaikkiin ihmisiin.” Tällainen erotuksetta kaikkiin kohdistuva rakkaus on uudestisyntyneen, uuden luonnon tuntomerkki. Sen perustana on Jumalan universaalinen rakkaus.

Kristityn syliin on laskettu runsas mita täynnä Jumalan armahtavaa ja anteeksiantavaa hyvyttä. Siitä tulee jakaa kaikille, jotka kamppailevat syyllisyytensä

kanssa. ”Päästäkää vapaaksi, niin kuin teidätkin vapautetaan”, sanoo Jeesus. Armahtavuus osana kristillistä rakkautta ei valikoi eikä laskelmoi sitä, kenelle sitä haluaa osoittaa. Se ei perustu mieltymyksiin eikä sympatioihin puhumattakaan palkkion toivosta. Jumalan rakkauden tuntee selvimmin siitä, että se välittää kadonneista ja halveksituista. Se luo ihmisarvoa, nostaa ja vapauttaa. Jeesuksen vertauksessa laupias samarialainen ei jättänyt avutonta pulaan vaan osoitti uhrautuvaa rakkautta, jonka esikuvana on Kristuksen rakkaus. Se ei tee lähimmäiselle mitään pahaa. ”Kaikki se peittää, kaikki se uskoo, kaikki se toivoo, kaikki se kärsii.” Rakkaus innoittaa elämään Kristukselle ja toimimaan niin, että lähimmäinenkin pääsee sovintoon Jumalan kanssa.

Sokean on mahdotonta taluttaa toista sokeaa. Näkevän kohdalla on toisin. Jeesus tekee hengellisesti sokeasta hengellisesti näkevän. Kun hän sanoo, että oppilas on tullut opettajansa veroiseksi, se ei ole ylisanoja. Kokemus syntien anteeksiantosta vaikuttaa ihmissuhteisiin. On luonnollista, että se, joka on saanut Jumalalta anteeksi, antaa itse varauksetta anteeksi toisille. Ilman anteeksiantavaa mielenlaatua yhteys armollisen Jumalan kanssa hiipuu. Jumalan lapsi on valmis armahdamaan silloinkin, kun hänelle vääryyttä tehneet eivät pyydä anteeksi. Saattaa olla, että tällainen armahtavuus saa syyllisen ymmärtämään tilansa ja tekemään parannuksen. Jumalan rakkaus löytää näin tiensä ihmissydämeen. ●

Antti Herkkola

Herran palveluksessa

LUUK. 5:1–11

APOSTOLIEN PÄIVÄ 30.6.

Jeesuksen toiminnan alkuaikoina hänen ympärillään riitti tungosta (jae 1). Hänen

puheensa ja ihmetekonsa saivat ihmiset liikkeelle. Gennesaretin järven rannalle kokoontui kerralla niin paljon väkeä, että Jeesus valitsi saarnatuolikseen Simon Pietarin veneen, josta hän sitten opetti kansaa (jae 3).

”Vapahtajakin tulee työpaikkavierailulle kalaveneeseen ja koneitten äärelle. Hän ei tarvitse saarnatuolia eikä alttaritaulua. Hän on itse arki-ihmisen Herra. Hän tietää kenelle puhuu ja kuinka ja missä – siellä missä ihmiset ovat.” Näin runoilee edesmennyt Evijärven kirkkoherra **Olavi Kaukola** Se on -kirjassaan päivän sanasta. Jeesus tuli kalastajien työpaikalle ja heidän arkeensa.

Jeesus itse näyttää meille hyvän esimerkin siitä, mitä on oikea jalkautuminen ihmisten pariin. Kauppakeskus, ravirata, pesäpallostadion ovat arki-ihmisten paikkoja, joissa olisi hyvä papinkin vierailla, vaikkei siellä ole saarnatuolia eikä alttaritaulua. Siellä on niitä ihmisiä, joita ei kirkkoissa kohdata.

Puheensa jälkeen Jeesus kutsui Pietarin Herran apostoliksi eli tulevan ylösnousemuksen todistajaksi. Jeesus kutsui hänet opetuslapsekseen sanojen lisäksi havainnollisella teolla, joka kaikkialla tunnetaan nimellä ”Pietarin suuri kalansaalis”. Tästä kaikki kalastajat kaikkialla maailmassa näkevät päiväunia. Miten kaikki tapahtui?

Aamuyöstä oli kalastettu huonolla menestyksellä. Nyt Jeesus käski ammattimiehiä laskemaan verkot keskellä kirkasta päivää, joka on siihen tarkoitukseen huonoin aika. Vastoin järkeä ja ammattitaitoa Pietari kuitenkin totteli Jeesusta: ”Lasken vielä verkot, kun sinä niin käsket” (jae 5).

Kaiketi Jeesus oli päättänyt tehdä Pietarista apostolin ja nyt testasi kokelaansa kuuliaisuutta. Pietari selvisi tästä kuuliaisuuden kokeesta. Hän totteli Jeesusta koko kansanjoukon ja muiden kalastajien

nähdén, vaikka oli suuri vaara ja pelko joutua naurunalaiseksi. Kuuliaisuus pal-kittiin, ja Pietari sai kuuluisan suuren saa-liinsa.

Kun verkot repeilivät ja veneet olivat vähällä upota, Pietari lankesi polvilleen Jeesuksen jalkoihin. Hän tunsii hetkessä Jeesuksen pyhyiden ja oman arvottomuu-tensa ja syntisyytensä: ”Mene pois minun luotani, Herra! Minä olen syntinen mies.” (Jae 8.) On helppo sanoa toisten ihmisten mieliksi: ”Minäkin olen syntinen mies” – ja kaikkihan ovat syntisiä. On vaikeinta maailmassa rukoilla: ”Jumala, ole minulle syntiselle armollinen.” Näin opettaa **Thomas Wilcox** *Kalliissa hunajanpisarassa*, jo-ka kannattaa lukea.

Pietari oli maailman vaikeimman asian edessä, tunnustamassa Herralle, että hän on syntinen ihminen ja arvoton armon kerjäläinen. ”Mene pois minun luotani, Herra! Minä olen syntinen mies.” Näihin Pietarin sanoihin ovat monet ihmiset sa-mastuneet, kun ovat tajunneet Jumalan suuruuden ja pyhyiden ja oman keltotomuu-tensa pienenä ihmisenä suuren Ju-malan edessä.

Mitä Jeesus sanoi pelästyneelle kalasta-jalle? Hän rauhoitteli eikä ajanut syntis-tä luotaan: ”Älä pelkää. Tästä lähtien sinä olet ihmisten kalastaja.” (Jae 10.) Jeesusta, syntisten ystävää, ei tarvitse pelätä niin kauan, kuin saamme rukouksessa ja alta-rilla olla hänen jalkojensa juurella kuten Pietari. Jos hänet hylätään ja turvaudu-taan omiin ansioihin Jumalan edessä, on syytä todella pelätä.

Vertaus ihmisten kalastamisesta on ku-va lähetytystä. Meri on maailman kan-sat, joissa hengellinen kalastus tapahtuu. Verkko, jolla ihmisiä kalastetaan, on evan-geliumi eli ilosanoma Jumalan rakkau-desta Jeesuksessa Kristuksessa. Vene on Kristuksen kirkko, joka seilaa maailman merillä kohti kotisatamaa, taivasta. Apos-tolit ja evankeliumin julistajat kaikki-

na aikoina ovat kalastajia, jotka heittävät verkkoja ihmisten mereen. Jumala on itse saalistanut kaikki omat kalastajansa evan-geliumilla verkkoihinsa. Apostolit olivat näitä ensimmäisiä kalastajia. Lisää ih-misten kalastajia tarvitaan maailman lop-puun asti.

Pietarilta voimme oppia ainakin neljä asiaa. Hän oli kuuliainen Herralle ja teki, mitä Herra käski. Jumala kysyy meiltä pal-velijoiltaan ennen muuta kuuliaisuutta ja uskollisuutta niissä tehtävissä, jotka meil-le on uskottu.

Toiseksi Pietari joutui luopumaan omasta kunniastaan muiden ihmisten nähden, kun hän totteli Jeesuksen käskyä heittää verkot vesille. Kun Jeesus pyrkii elämämme Herraksi, koemme jotakin sa-mantapaista kuin Pietari. Välillä meidän on aloitettava alusta, kun Jumala puuttuu meidän suunnitelmiimme. ”Sinun käs-kystäsi, Herra” teen näin ja luovun omasta kunniani.

Kolmanneksi Pietari on hyvä esimerkki kristillisestä nöyryydestä, joka on Juma-lalle rehellinen. ”Herra, minä olen synti-nen ihminen.”

Neljänneksi Pietari oli altis Herran pal-velukseen. Hän jätti kaiken ja seurasi Jee-susta. Me emme voi samalla tavalla seu-rata Jeesusta kuin Pietari, koska hän ei ole näkyvällä tavalla keskelläme. Silti voimme Raamatun sanan avulla ja Pyhän Hengen voimasta jättää kaiken elämäm-me Jumalalle. Syntisyytemme tuntevina ihmisinä saamme turvautua Jumalan ar-moon niin kuin Pietarikin kauan sitten Gennesaretin järvellä. ”Minä olen synti-nen, mutta Herra ei mene pois, sillä ha-vainto ja poispyyntö on rukous eikä se ole invalidisoiva työmaatapaturma, kun kun-non miehestä tulee syntinen. Se on onni onnettomuudessa” runoilee **Olavi Kau-kola** *Se on* -kirjassaan. ●

Aki Paavola

Kirkkoherra, Evijärven seurakunta

Rakkauden laki

MATT. 5:20–30

7. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 7.7.

Etiikka on niin kuin korkeushyppy: aina voi rimaa korottaa – aina voi elää vielä paremmin. Pyrkimys edellyttää hyvän määrittelyä ja käsitystä pahasta. Ilman absoluuttia, Jumalaa, määrittely käy ylivoimaiseksi. Kristityt uskovat, että Jumala on hyvä ja suorastaan rakkaus. Jumalan kuvaksi luodulla on taju hyvästä. Tosin syntiinlankeemuksen seurauksena ihmisen arvostelukyky on heikentynyt, mutta Jumala on ilmoittanut tahtonsa ihmisen ymmärrettävin sanoin myös Pyhässä Raamatussa. Kymmenen käskyä ovat Jumalan antama elämän oma laki kaikille ja kaikiksi ajoiksi. ”Jumala on ilmoittanut sinulle, ihminen, mikä hyvä on, ja mitä muuta Herra sinulta vaatii, kuin että teet sitä, mikä oikein on, rakastat laupeutta ja vaelat nöyryästi Jumalan edessä” (Miik. 6:8). Näitä Jumalan käskyjä Jeesus selittää vuorisaarnan katekismustunnissaan.

Tiedämme elämää suojaavan viidennen käskyn: ”Älä tapa.” Oletko ollut vihoissasi veljellesi? Ovatko sanasi tai käytöksesi olleet loukkaavia ja vahingoittavia? Maalliselle laille riittää, että se täytetään ulkonaisten tekojen puolesta. Sydämen vihaan ei yhteiskunnan laki puutu, tosin viime aikoina kyllä vihapuheeseen. Jumalan laki puolestaan koskee tekojen ja sanojen lisäksi ajatuksia ja vaikuttimiakin. Vihaa, katkeruutta, kaunaa ja kostomieltä ei saa jäädä hautomaan, vaan on sovittava niin kiireesti, että rukouskin saa odottaa. Syn ti omallatunnolla ei ihminen saa iäisyyteen astua. Tähän kutsuu ja pyytää voimaa *Isä meidän* -rukouskin.

Toinen esimerkki synnistä sydämen tekona koskee kuudetta käskyä: ”Älä tee aviorikosta”, laajemmin: ”Älä tee huorin.” Jo himoitseva katse on syntiä. Me voimme leikkiä mielikuvituksemme kanssa, mut-

ta Jeesuksen mukaan synti on niin vakava asia, että silmä tai käsi kannattaa heittää menemään, jos se estää helvettiin joutumisen. Ovatko ajatuksesi puhtaat? Maallinen laki ei juuri tuomitse uskottomuuden eikä huoruuden rikkomuksista – media kylläkin – mutta Jumalan tahto ja laki vaativat totuutta ja puhtautta mieleen ja vaikuttimiin saakka. Himo on voimakasta omistamisen halua eli mitä suurinta itsekkyyttä ja siten rakkaudettomuutta. Yhdeksäs ja kymmenes käsky kieltävät himoitsemasta.

Jeesuksen katekismusoppitunti tekee ilmeisen selväksi, että meillä on paljon parannettavaa Jumalan edessä, vaikka olisimmekin kunnon kansalaisia. Sitä paitsi emme ole vielä puhuneet mitään laiminlyönneistä, sillä Jumala kutsuu meidät tekemään hyvää. On kysymys oikeasti siitä, mitä olemme tehneet tai jättäneet tekemättä käsillämme, jaloillamme, suullamme, silmillämme, ajatusmaailmassamme. Onneksi Jumalan käskyjen ulkonainen noudattaminen riittää turvaamaan yhteiskuntarauhan ja kohtuulliset ihmissuhteetkin, mutta sielulle pintakelpoisuutemme ei tuo rauhaa. Olemme pesunkestäviä fariseuksia, joilla näkyvän julkisuuden sisällä on syntiä rakastava sydän. Etiikan korkeushyppy ei ole meidän lajimme, eikä sellainen ole Jeesuksen tähtäyspisteenäkään.

Kristityt, varsinkin luterilaiset kristityt, ovatkin kalleimpana aarteenaan varjelleet sitä löytöä, joka esimerkiksi **Martti Lutherille** antoi rauhan tässä kysymyksessä: kuinka ikinä kelpaan Jumalalle? Sitä aarretta sanotaan uskonvanhurskaudeksi. Edellinen raamatunsuomennos johtaa tämän asian äärelle tekstin alussa uutta paremmin: ”Ellei teidän vanhurskautenne ole paljoa suurempi kuin kirjanoppineiden ja fariseusten, niin te ette pääse taivasten valtakuntaan” (Matt. 5:20). Ei ole ollenkaan kysymys

meidän vanhurskaudestamme, vaan Raamattu sanoo: ”Jumala on antanut Jeesuksen meille vanhurskaudeksi” (1. Kor. 1:30) ja: ”Tämä Jumalan vanhurskaus tulee uskosta Jeesukseen Kristukseen, ja sen saavat omakseen kaikki, jotka uskovat. Kaikki ovat samassa asemassa, sillä kaikki ovat syntiä tehneet ja ovat vailla Jumalan kirkkautta, mutta saavat hänen armostaan lahjaksi vanhurskauden, koska Kristus Jeesus on lunastanut heidät vapaiksi.” (Room. 3:22–24.)

Sama Jumalan sana ja sen kautta vaikuttava Pyhä Henki, joka näyttää todeksi syntimme, osoittavat myös ainoan vanhurskauden, joka Jumalan edessä kestää (Joh. 16:8). Tämä ”paljon suurempi vanhurskaus” on siis Jeesus Kristus. Tällä lahjavanhurskaudella, jonka saa uskomalla Jeesukseen, on suuret vaikutukset. Mieli saa rauhan Jumalan edessä, ja tulee halu noudattaa Jumalan tahtoa ja toppuutella omaa häijyä tahtoaan.

Kerrotaan Oslon joukkosurmaajan manifestissaan ilmaiseen edustavansa kulttuurikristillisyyttä mutta tietävänsä myös sellaista kristillisyyttä, jossa Jeesukseen uskotaan henkilökohtaisena Vapahtajana ja Herrana. Kulttuurikristillisyydellä ei ole voimaa vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen tai johtaa ikuiseen elämään, ei edes vaikuttaa kristillistä kulttuuria. Sen sijaan sellainen, joka uskoo Jeesukseen henkilökohtaisena Vapahtajana ja Herrana, tietää, että Jumalan käskyt ovat yhä voimassa. Elämän suojeleminen koskee ihmistä elämän alusta loppuun saakka. Uskollisuus puolisolalle ennen liittoa ja avioliiton aikana suojaa sellaista, mikä puolisoille ja lapsille on kaikkein arvokkainta ja vaikuttaa ratkaisevasti ihmisen ja koko yhteiskunnan elämään. On merkille pantavaa, että Jeesus ottaa esille juuri nämä kaksi käskyä. On mahdollista rakastaa ihmistä ja olla silti hyväksymättä kaikkia hänen tekojaan. Sen voivat kaikki lapsiaan rakasta-

vat mutta lasten tuhoisaa käyttäytymistä surevat vanhemmat kertoa. Ei ole mahdollista hyväksyä ihmisen väärää käyttäytymistä ja silti rakastaa.

Maassamme kasvavien ongelmien syynä ei ole, että jotkut ottavat kristillisyyden liian tosissaan, vaan se, että Raamatun sanaa ja sen synnyttämää uskoa ja kuuliaisuutta sanalle on yhä vähemmän. On turha kuvitella, että kristillinen kulttuuri ja moraalit säilyvät edes Pohjoismaissa, jos niiden synnyttäjistä ja ylläpitäjistä, Raamatun sanasta ja sen noudattamisesta, luovutaan. Tässä kierteessä nyt olemme. Ei kulttuurikristillisyyttä saa aikaan eikä pidä yllä kristillistä kulttuuria. Mitä tulee tilalle?

Jeesuksen katekismuspuhe osoittaa, että jokaista elämänaluetta, jota ei hallitse Kristus, hallitsee Antikristus. Antikristillinen kulttuuri on valheen kulttuuri, niin kuin Antikristus on valheen isä. Kristillisen kulttuurin vaihtoehto on väkivallan kulttuuri, niin totta kuin Antikristus on murhaaja. Ei mikään hallitus lakeja säätämällä kykene asettamaan tukkeita kasvavalle kovuudelle, häikäilemättömälle itsekkyydelle eikä piittaamattomuudelle, pohjattomalle ahneudelle eikä oman edun tavoittelulle, sosiaaliselle ja kulttuurin rappiolle, korruptiolle ja lopulta valheelle ja väkivallalle. Sen voi tehdä vain ihmiset sisältä käsin muuttava hengellinen herätys ja Jeesuksessa tarjolla oleva lahjavanhurskaus. ●

Keijo Rainerma

Kirkastettu Kristus

MATT. 17:1–8

KIRKASTUSSUNNUNTAI, KRISTUKSEN KIRKASTUMISEN PÄIVÄ 14.7.

Näköpiiriin jää Jeesus yksin

Jokainen haluaa itselleen hyviä, muihin jättäviä hetkiä. Tahdomme nousta arjen keskeltä kirkastusvuorelle. Etsimme

sellaisia tilanteita, jolloin kaikki vaiva ja taakka olisivat poissa. Pietarilla, Jaakobilla ja Johanneksella, tuolla opetuslasten ydinjoukolla, oli siihen suuri mahdollisuus, kun Jeesus kutsui heidät mukansa vuorelle yksinäisyyteen. Se mitä sitten tapahtui, oli ainakin Pietarille todellinen elämys, koska luemme siitä myöhemmin myös hänen kirjeestään (2. Piet. 1:16–18).

Halu jäädä vuorelle

Vuorella oli hyvä olla Jeesuksen kanssa. Mieli oli seesteinen, täynnä rauhaa, pyhää tunnetta ja tuntoa. Opetuslapset olivat valmiita vaikkapa kokonaan jäämään kirkastusvuorelle. ”Herra, on hyvä, että me olemme täällä. Jos tahdot, teen tänne kolme majaa, sinulle ja Moosekselle ja Eliaalle.” Mooses edustaa tässä lakia ja Elia vanhan liiton profeettoja.

Mistä vuorella puhuttiin? Jeesuksen pois lähdöstä, kärsimisestä (Luuk. 9:31). Edessä olevassa Golgatan kärsimyksessä, ristipuulla, oli toteutuva Jeesuksen rakauden kirkkaus. Niin tulivat täyttymään laki ja profeetat.

Jeesuksen kirkkaus

Herran Jeesuksen kirkastumisesta oli kysymys. Vuorella hänen ulkomuotonsa muuttui opetuslasten nähdessä (Mark. 9:2). Vuorella näkyi siis Jeesuksen kirkkautta ja valtasuuruutta, ei muiden. Se yllätti opetuslapset, koska heidän mielestään kukaan ”vaatteenvalkaisija maan päällä ei voi sellaista saada aikaan”.

Ääni taivaasta

Taivaasta kuultu ääni kertoi ydinsanojan, saman, joka kuultiin Jordanilla Jeesuksen kasteen yhteydessä. Siitä ymmärrämme, että Jeesus on todella Jumalan Poika, hän on Messias. Toiseksi se kertoo, että meidän tulee kuulla Jeesusta, asettua hänen oppilaakseen ja kuunnella ja totella hänen sanojaan. ”Kuulkaa häntä!” Olisi-

ko meidän opittava nykyajassa juuri tämä: poikkeuksellisten kokemusten sijasta katsokaa Herran sanaa, kuulkaamme Jeesuksen opetuksia. Meidän kirkastusvuoremme onkin Raamatussa!

Tärkein on Jeesus

Mikä sinulle on tässä kertomuksessa tärkeintä? Saako se sinut kaipaamaan erityisiä kokemuksia? Etsitkö sinä jonkinlaista kirkastusvuorikokemusta elämääsi? On Jumalan suurta, sanoisinko ”ylimääräistä” armoa, jos hän antaa sinulle sellaisia.

Tässä tekstissä ylikuonnollinen kokemus ei näytä olevan kuitenkaan keskeisin asia. Päällimmäiseksi opetuksiksi tästä kertomuksesta jää paljon arkisempi ja siksi jo kaista ihmistä koskeva huomio. Mikä se on? Se, että keskustaen, ytimeen jäi Jeesus yksin. Evankelista sanoo: ”He eivät enää nähneet ketään muuta kuin Jeesuksen yksin.” Kun tunnekuuhu meni ohitse, kun voimakkaat kokemukset lakkasivat, jäi Jeesus yksin opetuslasten kanssa. Se riitti.

Oppilaille olisi vuorella voinut jäädä Mooses yksin eli laki. Mutta laki ei tuo pelastusta.

Heille olisi voinut jäädä Elia, profeetta. Mutta tulevaisuuden ennustaminenkaan ei ole tärkeintä.

Autuuden asiassa Jeesus yksin on tärkein. Siksi oli ihanaa, että opetuslasten eteen jäi Jeesus yksin. Samalla tavalla Jumalan sana ja pyhä evankeliumi jättävät meidän eteemme, meidän näköpiiriimme, meidän sydämeemme tärkeimmäksi näkyksi ”Jeesuksen yksin”, Pelastajamme.

Hengellisessä laulussa lauletaan:

”Jeesus, Jeesus yksinänsä, / sulhasemme suloinen, / meidät kaikki verellensä / päästi alta syntien. / Kaiken synnin ristipuussa / Aadamista alkaen / kantoi Jeesus, nyt ei muussa / löydä turvaa syntinen.” (Siionin Kannel n:o 241.)

Kuinka apostoli Paavalille sanottiinkaan! ”Minun armoni riittää sinulle.”

Sama riittää meille: Jeesus yksin, armo yksin. Siinä on syntisen ihmisen kirkastusvuori joka päivä. ●

Seppo Suokunnas
Teologian tohtori, dosentti

Totuus ja harha

MATT. 7:15–23

9. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 21.7.

Jeesus varoittaa erittäin vakavin sanoin opetuslapsiaan hänen nimessään tapahtuvasta petoksesta. Lopunaikaa koskevasa puheessaan Jeesus vielä terävöittää tätä opetustaan (Matt. 24:4, 5, 11, 23, 24, 26).

Myös Paavali Galatalaiskirjeessä hätäilee uskovien puolesta: ”Olen hämmästynyt, kun te näin pian olette luopumassa hänestä, joka on armossaan kutsunut teitä, ja olette siirtymässä toisenlaiseen evankeliumiin” (1:6). ”Te mielettömät galatalaiset, kuka on teidät lumonnut? Asetettiinhan teidän silmienne eteen aivan avoimesti Jeesus Kristus ristiinnaulittuna” (3:1). ”Kuinka te nyt jälleen turvaudutte noihin heikkoihin ja surkeisiin alkuvoimiin? Aiotteko jälleen alistua niiden orjaksi?” (4:8). ”Te etenitte jo hyvää vauhtia. Kuka teidät on pysäyttänyt? Tehän ette enää tottele totuutta. Tämä ei ole lähtöisin ainakaan hänestä, joka teitä kutsuu. Pieni määrä hapatetta hapattaa koko taikanan.” (5:8–10.)

Ei ole olemassa yksinkertaista eikä helppoa tapaa erottaa taitavasti tehtyä väärennöstä aidosta, ei oikeita tunnustekoja harhauttavista tunnusteoista. Molemmat koetaan aidoiksi. Ne tapahtuvat jopa Jeesuksen nimessä.

Miten Augustinus sanoikaan: ”Raivotkoot teitä vastaan ne, jotka eivät tiedä, kuinka vaivalloisesti totuus löydetään. Raivotkoot teitä vastaan ne, jotka eivät tiedä, kuinka vaikea on sisäisen ihmisen silmän tulla terveeksi. Raivotkoot teitä vastaan ne, jotka eivät tiedä, kuinka monia nyyhkytyksiä ja huokauksia tarvitaan,

että onnistutaan saavuttamaan edes pikuruinen pisara Jumalan totuutta.”

Eksytys hämää, eikä kukaan myönnä helpolla, että häntä olisi petetty. Se olisi noloa. Jokainen haluaa uskoa loppuun asti hyvää sellaisesta, minkä itse on valinnut ja mihin on tunnesiteitä. Kriittisyys koetaan turhana epäluuloisuutena ja pahanpuhumisena. Arvostelija saattaa saada syytöksen: ”Sinä teet syntiä Pyhää Henkeä vastaan.”

Monet perustavat totuuden ja oikean tutkimisen kokemuksiin, näkyviin ilmiöihin, väitettyihin ihmeisiin, tunteisiin, mielentiloihin, siihen, kuinka paljon on seuraajia ja kokousyleisöä, väitettyihin uskoon tulemisiin, kuultuihin todistuspuheenvuoroihin, kokousten ilmapiiriin ja ennen kaikkea puhujan kykyyn koskettaa ihmisiä. Monen kannanottoja johtaa luottamus nykymedian väitteisiin. Mikään näistä arvostelun välineistä ei ole luotettava.

Usein tarvitaan aikaa, ennen kuin petos paljastuu ja sen oikea luonne tulee näkyviin vastaansanomattomalla tavalla. Tarvittiin aikaa, ennen kuin Oulun profetia paljastui tai **Markku Koivisto**. Nytkään osa kannattajista ei myönnä mitään harhaa olleen olemassa. On vain joitakin yllälyöntejä.

Ehkä kauhistuttavin esimerkki harhasta on ollut **Jim Jonesin** johtaman yli 900 uskovan kohtalo vuonna 1978 Guayanassa viidakkosiirtolassa (ks. http://fi.wikipedia.org/wiki/Kansan_Temppeli).

”Se vaara on aina olemassa, että tunteen luomiseksi kaivataan jotakin sellaista, mitä Sanassa ei löydy. Tällä keinolla Saatana johtaa monet Jumalan sanasta ihmimillisten päähänpistojen, vaikutelmien, mielijohteiden ja fanaattisen käytöksen pauloihin ja lopuksi selvästi Jumala sanan vastaiseen toimintaan. Olemme turvasa vain, jos käyttäydymme huolellisesti Jumalan sanan mukaan. Siinä on kaiken

totuuden ja voiman lähde. Jumalan elämä on hänen sanassaan. Sanansa välityksellä Jumala antaa Henkensä ihmisille.” (Robert D. Brinsmead.)

Seuraava linkki paljastaa meille, mitä saattaa tapahtua hengellisessä koukussa, kun tunteet päästetään valloilleen: <http://www.youtube.com/watch?v=fhSdOtyERuI&...>

Perusongelma on kuitenkin omassa sydämessämme. ”Petollinen on sydän ylitse kaiken ja pahanilkinen; kuka taitaa sen tuntea” (Jer. 17:9). Siksi ”yli kaiken varottavan varjele sydämesi, sillä sieltä elämä lähtee” (Sananl. 4:23 KR 1938). Jeesuksen sanojen mukaan sydäimestä lähtee pahoja ajatuksia, vilppiä, ylpeyttä ja uhmamieltä (Mark. 7:22–23). Ne halukkaasti liittoutuvat harhaan johtavan ”suden” ja Jeesuksen nimen hämäävän käyttäjän kanssa.

Tämä mahdollisuus elämässämme johtakoon meidät tunnustamaan virren (371:4) sanoin: ”Vaan miten sokeana nähdä voisi, / ja tiekö eksyneelle tuttu oisi, / mitenkä rampa pääsee liikkumaan, / mitenkä kuollut nousee haudastaan?” Itsevarmuus särkyköön. Meidän tulee suostua rukoilemaan: ”Ah ole, Jeesus, tienä eksyneelle, / virvoittajaksi tule väsyneelle / ja elämäksi mulle kuolleelle / ja totuudeksi valheen orjalle. / Voimallas ryöstä saalis saatantalta / ja sydäimestä särje synnin valta. / Tee rakkaammaksi mulle ristin tie, / se armon tuntemiseen minut vie.” (Virsi 371:7–8.)

Vain pysymällä lähellä Jeesusta ja hänen sanansa varassa pääsemme perille. ●

Olavi Peltola
Rovasti, Helsinki

Uskollisuus Jumalan lahjojen hoitamisessa

LUUK. 16:1–9

10. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 28.7.

Evankeliumikatkelma käsittelee epärehellistä taloudenhoitajaa. Tällaistaako talou-

denhoitajaa Jeesus vielä kehui? Jeesus ei kiittänyt taloudenhoitajan epärehellisyyttä vaan epärehellisen taloudenhoitajan viisautta. Mallia ei pidä ottaa epärehellisyydestä vaan viisaudesta.

Missä suhteessa taloudenhoitaja oli viisas? Tilinteon hetki oli tulossa, ja taloudenhoitaja toimi silloin, kun vielä oli aikaa toimia. Hän pyrki varmistamaan tulevaisuutensa, vaikka tekikin sen vääryyteen turvautuen.

Vaikka Jeesuksen kertomuksessa on yhtä ja toista vaikeasti ymmärrettävää, muutama asia käy kuitenkin varsin selvästi ilmi.

Tilinteon hetki lähestyy. Jokainen jouuu tekemään selkoa tekemisistään ja tekemättä jättämisistään, vieläpä sanoista ja ajatuksistakin. Kukin meistä on Jumalalle vastuussa elämästään. Viimeisenä päivänä Jumala kutsuu eteensä jokaisen koskaan eläneen ihmisen ja sanoo: ”Tee tiili toimistasi.”

Viimeisellä tuomiolla mittapuuna on Jumalan kymmenen käskyä, ei yleinen mielipide eivätkä minun omat käsityksetni oikeasta ja väärästä. Kymmenen käskyn valossa näen, etten ole elänyt Jumalan tahdon mukaisesti. Jos ehkä ulospäin näyttäisi tekojen tasolla jotakuinkin siivolta, niin ainakaan sanat tai viimeistään ajatukset eivät kestä päivänvaloa. Samoin kuin kertomuksen taloudenhoitaja tajuan, että olen elänyt väärin ja joudun siitä nyt tilille.

Viimeisellä tuomiolla menetettävänä ei ole vain työpaikka ja elintaso, vaan silloin on kyse elämästä ja kuolemasta – ikuisesta elämästä ja ikuisesta kuolemasta, tai vaasta ja kadotuksesta.

Taloudenhoitaja ymmärsi toivottoman tilanteensa ja ryhtyi ajoissa toimiin tulevaisuutta silmällä pitäen. Hän rupesi järjestelemään isäntänsä saatavia ja luomaan suhteita isännän velallisiin tulevaisuutensa varmistamiseksi. Näyttää siltä, että taloudenhoitaja toimi isäntänsä tappiok-

si. On myös arveltu, että ehkäpä taloudenhoitaja korjasi uusilla velkakirjoilla aikaisemmat kohtuuttomat velan ehdot kuten esimerkiksi korot oikeudenmukaisemmiksi.

Niin tai näin, tässä suhteessa taloudenhoitajasta ei ole enää esimerkiksi meille. Viisautta oli se, että hän tarttui toimeen ajoissa, ilman viivytyksiä. Se, miten hän asiaa hoiti, oli kuitenkin väärä tapa. Ensinnäkään hän ei vaikuttanut lainkaan katuvalta vaan päinvastoin yritti keplotella itsensä kuiville tempuilla ja konsteilla. Toiseksi raha ja omaisuus eivät voi pelastaa ketään.

Kymmenen käskyn edessä ei auta venkoilu. Käskyt rikkonut ansaitsee kadotuksen. Mitä pikemmin ihmiselle valkenee, että kyseessä on täydellinen vararikko, sitä parempi. Nimittäin silloin seuraa hetki, jolloin se lähdeittävä etsimään pelastusta jostain muualta kuin omista ansioista.

Taloudenhoitajan viisautta on siis järjestää asiat kuntoon suhteessa Jumalaan nyt, kun vielä on aikaa. Taloudenhoitajan viisautta on tajuta, että Jumalan edessä eivät omat ansiot riitä. Taloudenhoitajan viisautta on kääntyä Jeesuksen puoleen ja pyytää hänen apuaan.

Ihminen on saanut elämänsä Jumalalta ja on myös vastuussa elämästään Jumalalle. Miten sinä käytät Jumalan omaisuutta, elämääsi, jonka olet häneltä saanut?

Me olemme kaikki tuhlanneet Jumalan omaisuutta. Olemme haaskanneet elämäämme vääryyteen. Synti tuhoaa ja rikkoo elämää. Synnin takia Jumalan omaisuutta on mennyt hukkaan. Syntimme johdosta me Jumalan omaisuuden taloudenhoitajina olemme velassa. Tätä velkaa emme kykene hoitamaan omin ansioin. Mitä tehdä, kun Jumala sanoo: ”Tee tili toimistasi, minun talouttani sinä et enää hoida”?

Jos Jumala ottaa omaisuutensa parempaan talteen, meille jää vain ikuinen

kuolema. Jumala ei menettelisi siinä mitenkään epäoikeudenmukaisesti. Niinhän jokainen omaisuudestaan huolehtiva isäntä toimisi.

Jumala kuitenkin pani syntivelkamme Jeesuksen maksettavaksi. Sen, mitä Jumalan olisi kuulunut vaatia meiltä taloudenhoitajilta, hän vaatikin omalta Pojaltaan.

Ristinkuolemallaan ja ylösnousemuksellaan Jeesus lunasti meidät. Se tarkoittaa, että Jeesus maksoi velkamme ja osti meidät vapaiksi synnin ja kuoleman valasta. Jeesuksen lunastamalla ihmisellä on tilit selvinä viimeisellä tuomiolla: velat on maksettu.

Sinä ja minä saamme ottaa vastaan pelastuksen ilmaiseksi, lahjana, yksinkertaisesti uskon kautta. Me emme ansaitse lahjaa, mutta saamme sen armosta, ilman omia ansioita. Ethän halveksi tätä lahjaa, sillä se on suunnattoman kallisarvoinen. Vaikka pelastus on meille ilmainen, Jeesukselle se maksoi kaiken.

Lahjasta voi kieltäytyä. Otathan vastaan pelastuksen lahjan, ettei se jää kohdallasi hyödyttömäksi? Ethän torju luotasi Lunastajaa ja vapautusta syntivelasta? Otathan mallia taloudenhoitajan viisaudesta? ●

Sakari Ylönen

Kappalainen, Keminmaan seurakunta

Etsikkoaikoja

LUUK. 19:41–48

11. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 4.8.

Elisa ja Jeremia olivat olleet itkijäprofeettoja (2. Kun. 8:11–12, Jer. 8:18–23, 14:17). He toivat julki itse Jumalan sydänääniä, hänen suruaan kansan syntien tähden. Emme voi edes erottaa, kumpi itkee, Jumala vai profeetta. Näin on erityisesti Jeremian kokemuksissa. Vielä syvemmin Jumalan murhe ilmenee Jeesuksen ääneen itkemisessä. Kreikan verbi *klaioo* tarkoittaa juuri tätä. Hän ei itke omaa tulevaa

kärsimystään vaan sitä, että moni paaduttaa sydämensä ja hylkää Jumalan pelastusteon (Luuk. 23:26–31).

Palmusunnuntain riemu vaihtuu äkkiä Vapahtajan tuskaan, jota hän vielä kokee hengessään mutta pian myös fyysisesti pahojen ihmisten käsissä. ”Hän tuli omiensa tykö, mutta he eivät ottaneet häntä vastaan” (Joh. 1). Tämä on toistuva ilmiö kautta aikojen, mutta erityisesti loppunajallisessa luopumuksessa. Jeesus ilmaisee Isän Jumalan tuskan, kun hänen luomansa ja lunastamansa ihmiset myös tulevaisuudessa hylkäävät hänen kutsunsa. Jo ikuisuudessa Isän sydäntä painoi risti, kun hän päätti luoda ihmissuvun rakkautensa astioiksi, mutta ihmiset tulivat särkemään hänen sydämensä. Tätä tarkoittanevat Johanneksen ilmestyksen sanat ”Karitsasta, joka on teurastettu maailman perustamisesta asti” (13:8). Jo ikuisuudessa oli sen ristin varjo, joka nyt pystytetään tämän maan kamaralle.

Jeesuksen olivat vastaanottaneet suuret kansanjoukot, jotka vielä syvemmin ymmärtämättä hurraa-huutonsa todellista merkitystä kuitenkin ilmaisivat Jeesuksen tuovan rauhan Jumalan ja ihmisten välille (Luuk. 19:38). Tätä paheksuville fariseuksille Jeesus vastasi Habakukin kirjan sanoilla: jos ihmiset ovat vaiti, kivet huutavat (2:11). Kivet tulivatkin huutamaan, kun Jeesuksen ennustus Jerusalemin ja sen temppelin hävityksestä toteutuivat. Itkumuurilla nuo tonnien painoiset kivet vieläkin huutavat, koska omaisuuskansa ei tuntenut etsikkoaikaansa.

Etsikkoaika merkitsee sitä, että Jumalan kutsun edessä ihminen ymmärtää, mitä ”hänen rauhaansa sopii” (KR:n käännös on kyllä asiallisesti oikea mutta särkee yhteyden *rauha*-sanaan, joka esiintyy jo edellä jakeessa 38). Omassa viisautessaan ihminen ei koskaan voi ymmärtääkään tätä asiaa. Jumala kätkee sen häneltä. Vain hän voi avata tien pelastukseen (*ekrybee*,

aoristin passiivi). Olemme kuitenkin vastuullisia, sillä voimme hylätä tai vastaanottaa Jumalan kutsun, kun hän sen antaa. Etsikon aika, *kairos tees episkopees*, on se pian ohikiitävä hetki, jolloin Jumala etsii ja kutsuu. Näitä nyt-hetkiä on aina siellä, missä evankeliumia julistetaan, sillä siellä taivas on avoinna (2. Kor. 5–6).

Jeesus puhdisti temppelin sekä toimintansa alussa (Joh. 2) että sen lopussa (synoptiset evankeliumit). Hän osoitti Jumalan huoneen oikean käytön rukouksen huoneena ja samalla avoimena kaikille kansoille (Mark. 11:17). Siitä tulee rosvojen luola, jos siellä ei tehdä todellista parannusta vaan palataan entiseen menoon ja synteihin ”ryöstösaalista jakamaan”. Jeesus osoitti myös, mitä on oikea kiivaus Jumalan asiassa (Joh. 2:17). Se on suoraan mustasukkaista (kreikan *dzeelos*) kaiken antamista Kristukselle Jumalan kunniaksi, niin kuin hän on mustasukkainen jokaisesta omastaan (Jaak. 4:5). Kuinka vääristynyt onkaan nykyään käytetty halveksiva verbi ”jeesustella”, kun sillä tarkoitetaan hurskastelua ja pehmoilua! Siitä emme tunnista Jeesusta. Paavalin syntinen kiivaus ja uskonkiikko muuttuivat Jumalan käsissä hurskaaksi kiivaudeksi niiden puolesta, jotka ovat Jeesukselle kihlattuja (2. Kor. 11:2). Jumala on kuluttava tuli, joka ei siedä puolinaisuutta ja penseyttä (Ilm. 3:14–). Se tuli kuluttaa synnin pois muttei polta ihmistä karrelle. Ylösnoussut Kristus kehotti ensimmäisen rakkautensa menettäneitä palaamaan alkuun (Ilm. 2). Alkuun, ensimmäiseen rakkauteen palaaminen varjelee loppuunpalamiselta.

”Kidronin puron tuolle puolen” on meille kutsua yksinäisyyteen ja rukoukseen Jeesuksen esimerkin mukaisesti (Mark. 11:19). Kukaan ei jaksa taistella eikä pysyä rintamassa tai muurinaukos- sa, jollei hiljaisuudessa ja sanantutkimisessa vetäydy kaiken hälyn tuolle puolen.

Lutherin neuvo on hyvä. Mitä enemmän hänellä oli työtä, sitä enemmän hän otti aikaa rukoukseen. ●

Erkki Ranta

Teologian tohtori, Viinikan seurakunnan emerituskirkkoherra

Itsensä tutkiminen

LUUK. 18:9–14

12. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 11.8.

Päivän evankeliumissa kerrottu Jeesuksen vertaus oli suunnattu erityisesti niille, jotka olivat varmoja omasta vanhurskaudesta. Fariseuksen turvana eivät kuitenkaan olleet Jumalan lupaukset vaan hänen oma edistymisensä tiettyjen velvollisuuksien hoitamisessa. Näin hänen vanhurskautensa rakentuikin hiekalle eikä kalliolle. Siksi Jeesuksen oli horjutettava väärälle perustalle rakentaneen ihmisen väärää turvallisuudentunnetta.

Jeesus kuvailee, kuinka kaksi miestä menee rukoilemaan temppeliin. Ensiksi mainitaan fariseus. Miksi nuo kaksi, jotka eivät seurustele keskenään, menevät samaan aikaan temppeliin rukoilemaan? Miksi he myös lähtevät sieltä pois samaan aikaan? On luonnollista olettaa, että miehet osallistuivat jumalanpalvelukseen. Tähän viittaa myös ilmaisu: ”Publikaani seiso i taempana”, oikeastaan ”kaukana”.

Kun Raamattu puhuu rukoilemisesta, se voi viitata yhtä hyvin seurakunnan yhteiseen jumalanpalvelukseen kuin yksityisen ihmisen rukoukseen (Luuk. 1:9).

Publikaani oli jättäytynyt eroon muusta seurakunnasta. Jerusalemin temppelissä järjestettiin jumalanpalvelus kahdesti päivässä, aamulla ja iltapäivällä, sovitusuhrin uhraamisen aikoihin eli noin klo 15. Juutalaisilla oli tapana tuohon aikaan mennä päivittäin temppeliin jumalanpalvelukseen saadakseen papin lukeman siunauksen osakseen ja rukoillakseen suit-

sukseen polttamisen aikana. Erityisesti iltauhrin aika oli niin suosittu rukoilemisen ajankohta, että ihmiset rukoilivat tuohon aikaan kotonakin.

Suitsuttamisen aikaa pidettiin parhaimpana rukoushetkenä siitä syystä, että jumalanpalveluksen siinä vaiheessa karitsan uhraaminen oli peittänyt kansan synnit, joten tie Jumalan luo oli auki.

Rukoilivatko kertomuksen henkilöt temppelissä yhdessä vai yksin? Jakeeseen liittyy käännösongelma. Suomentajien sanotaan: ”Fariseus asettui paikalleen seisomaan ja rukoili itsekseen.” Alkutekstissä sana *itseks* (*pros heauton*) voi viitata rukoilemiseen ja seisomiseen. Jos se viittaa seisomiseen, ajatuksena olisi, että fariseus asettui jumalanpalvelukseen seisomaan itsekseen, siis erilleen muista. Näin jo seisontapaikan valinta kertoisi meille sen, minkä fariseus myöhemmin suusanallisestikin ilmoittaa: hän on toisten yläpuolella. Näin miehillä oli jotakin yhteistä: kumpikin tahtoi olla erillään muista, tosin erilaisista syistä. Toinen tuns i olevansa kaikkia muita huonompi, toinen kaikkia muita parempi.

Fariseus käy muun seurakunnan kuullen läpi asioita, jotka hänen mielestään osoittavat hänen olevan muiden yläpuolella. Hänen ongelmansa oli siinä, että kun hän katsoi tehneensä velvollisuutensa, hän saattoi mielestään perustellusti erottautua muusta kansasta. Näin Jeesus korostaa, ettei ihmisen asema Jumalan edessä tule sillä tavoin kuntoon, että hän koettaa täyttää kaikki hänelle uskotut velvollisuudet.

Publikaanin rukousta leimasi toisenlainen asenne kuin fariseuksella. Sen näki jo hänen ruumiinsa asennosta. Hän ei katsonut itseään arvolliseksi liittymään muihin seurakuntaväkeen eikä edes tohtinut kohottaa kasvojaan kohti taivasta, niin kuin muuten oli tapana. Publikaani tuns i päällään sekä ihmisten hylkäämisen että

Jumalan tuomion. Niinpä hänellä ei ollut Jumalalle tuotavana muuta kuin anteeksi-saamisen tarpeensa.

Raamattu kertoo miehen lyöneen rintaansa. Raamatussa tämä tuskaa ilmaiseva tapa mainitaan tämän lisäksi vain Jeesuksen ristiinnaulitsemisen yhteydessä (Luuk. 23:48). Eleet viestivät miehen tarpeesta saada anteeksi. Niiden kanssa sopivat yhteen myös hänen sanansa: ”Jumala, ole minulle syntiselle armollinen!” (Luuk. 18:13).

Luukas käyttää kreikan sanaa *hilaskomai*, joka on pohjana myös ’sovituspai-kaa’ tarkoittavalle sanalle *hilasterion*. Sitä käytetään Hepr. 9:5 ja 2:17–18:ssa, jossa *hilaskomai* on suomennettu *sovittamiseksi*. Niinpä voimme kääntää publikaanin rukouksen myös siten, että hän pyytää Jumalaa sovittamaan myös hänet, syntisen ihmisen.

Anteeksianto ei ole mahdollinen ilman sovittamista (Hepr. 9:22). Siksi publikaani rukoilee temppelissä, virheetöntä karit-saa uhrattaessa, että sovitus koskisi myös häntä.

Jeesus saattoi sanoa ainoastaan publikaanin noista kahdesta miehestä poistuneen temppelistä vanhurskaana. Jeesus korostaa miesten välisessä suhteessa tapahtunutta muutosta myös siten, että kun hän kertoi miesten temppeliin tulosta, hän mainitsi fariseuksen ensin. Nyt kun he poistuvat, hän mainitsee publikaanin ensin.

Saman asian Jeesus vielä vahvistaa päätettyään varsinaisen vertauksen toteamalla: ”Jokainen, joka itsensä korottaa, alennetaan, mutta joka itsensä alentaa, se korotetaan.”

Vertauksen miehet olivat temppelissä sovitusuhrin uhraamisen aikana. Me Heprealaiskirjeen kirjoittajan kanssa tiedämme, että Vanhan testamentin lakien mukaiset sovitusuhrit olivat viittaamassa täydelliseen uhriin, Kristukseen. Ilman

hänen verenvuodatustaan ei myöskään publikaani olisi saanut anteeksi. Se, joka turvaa Jeesuksen uhrikuoleman tuomaan sovittukseen omien mahdollisuuksiensa sijasta, saa täydellisen anteeksiannon. Se, joka korvaa Jumalan pelastavan tarkoituksen omilla aivoituksillaan, sulkee fariseuksen tavoin itse itsensä pelastuksen ulkopuolelle. ●

Jukka Norvanto

TL, lähetysteologi ja raamattukouluttaja, Medialähetys Sanansaattajat

Jeesus, parantajamme

MARK. 7:31–37

13. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 18.8.

Kreikkalaista teatteria

Siirtotyöläinen Joosef oli lähtenyt Betlehemin kototalosta Nasaretiin työnhakuun. Kuuden kilometrin päässä Sephoriksen valtaisa rakennustyömaa tarjosi töitä. Herodes Antipas, jota Jeesus kutsui ketuksi ja joka hallitsi Galileaa 4 eKr – 39 jKr, rakennutti kaupunkia roomalaiseen tyyliin: katuja, taloja, pankkeja, toreja, synagogia, hotelleja, palatsi ja jo Herodes Suuren alulle panema 5000 katsojapaikan teatteri (25 000 asukaan kaupungissa!). Tosin Galilean pääkaupunkia, nykyistä Zipporia, ei edes mainita evankeliumeissa. Vuodesta 20 jKr alueen keskuksesi tullut Tiberias-kin mainitaan vain ohimennen (Joh. 6:23). Kansallismielisessä Galileassa ei intoiltu miehittäjien hankkeista, mutta riittipä rakentajille töitä. Heidän joukossaan mainitaan Jeesuskin (Mark. 6:2, 3).

Kenties Jeesus rakensi teatteria, ehkä kävikin siellä ja ainakin lainasi teatteritermejä. Teatteri oli suosituin viihteen muoto noihin aikoihin. Näytelmät olivat kreikkanelistä kulttuuria kansalle. (**Carsten Peter Thiede**: *Kala Rooman keisarille*, Perussanoma 1999.) Kreikkalaisen kulttuurin vaikutuspiirissä Jeesus opetuslapsineen puhui aramean ja heprean lisäksi

kreikkaa. Niinpä keskustelu kreikkattaren kanssa aina uudelleen ajankohtaistuvasta riivaaja-aiheesta sujui ongelmitta, ja vauvattu pikkutyttö sai avun (Mark. 7:25–30) Pahan turmiovaltoihin synti, sairaus ja kuolema kuuluvat. Jeesus tuli ne voittamaan, ollaanpa riivaajista mitä mieltä tahansa.

Jeesus ei järjestänyt näytelmiä

Jeesus ei järjestänyt näytöksiä. Tärkeämpää kuin miltä asiat näyttävät, oli se, kuinka elämä oikeasti on. Evankeliumeissa on enemmän kuultavaa kuin nähtävää. Usko tulee kuulemisesta. Vaellamme uskossa, emme vielä näkemisessä, vaikka uskoakseni jokainen evankeliumin julistaja ja Jeesuksen todistaja mielellään tarjoaisivat näyttöä asiansa vakuudeksi. Tuomas sai todistuksen silmilleen ja sormilleen (Joh. 20:27). Toki Raamattu lupaa, että ihmeet ja merkit seuraavat niitä, jotka uskovat (Mark. 16:17). Yhtä selkeästi Raamattu osoittaa, että ihmeet voivat herättää ihmettelyä saamatta aikaan parannusta ja uskoa. Jumala vaikuttaa ja antaa uskon Sanan ja sakramenttien kautta. Tämä usko ei jää vaille seurauksia, joista suurin on rakkaus eli hyvät teot lähimmäiselle. Siitä olisi kerrottavana valtaisa ihmeiden tarina.

Välimereltä Jeesus kulkee Gennesaretille kymmenen vahvasti kreikkalaista kulttuuria edustavan kaupungin muodostaman alueen eli Dekapoliin halki. Liikutaan siis kreikkaa puhuvien pakanoiden keskellä. Puhuminen ja kuuleminen eivät onnistuneet millään kielellä siltä kuuroilta, joka tuotiin Jeesuksen luo suurin odotuksin. Siunattuja ihmisiä ovat kauta aikojen olleet nuo Jeesuksen luo tuojat, joiden hienona esikuvana oli Andreas (Joh. 1; 6; 12), vaikkei heitä yleensä nimeltä mainitakaan. Kuuronkaan nimeä ei mainita, vaikka hänestä varmaan melkoinen julkkis ja todistaja tulikin. Tärkeintä evankeliumeissa on yksi nimi, Jeesus. Me

puolestamme voimme sovittaa itsemme tuojien ja autettavan paikalle.

Nyt Jeesuksen toimissa oli nähtävääkin, muttei ollut näkijöitä. Jeesukseen ei tarvitse pettyä. Pettymyksiä tulee, jos Jeesuksen edustajat lupaavat sellaista, mistä Jeesus itse ei lupauksia antanut. Raamatun lupauksia on niin paljon, ettei itse keksittyjä lupauksia tarvita. Esimerkiksi kaikkien parantuminen sairauksistaan ei sisälly Jeesuksen lupauksiin, mutta kaikkien syntien anteeksiantamus syntinsä tunnustavalle ja Jeesukseen turvautuvalle sisältyy.

”Effatan” evankeliumi

Kuurouden aiheuttamat elämän rajoitukset ovat suuret. Kuulemisen, puhumisen ja puheselkeyden ongelmia on yllin kyllin, vaikkei kuuroja oltaisikaan. Jeesuksen ”effataa” tarvittaisiin. ”Mies ei kuuntele” on vaimojen tavallisin arvio miehestään. Joistakin liitoista ovat loppuneet sanat. Sukupolvien välinen kuilu voi revetä huolettaisuudeksi. Ihmiset uupuvat, koska tapaavat paljon ihmisiä mutteivät kohtaa yhtäkään. Elämän säröt ja vauriot peitetään hyvinvoinnin naamarein ja reippauden ritilöin. Ihminen on todellisesti läsnä vasta haavoissaan. Toisten heikkoudesta ja lankeemuksista luetaan lööpeistä. Emme näe ja emmekä kuule edes lähelle. Puhumme sohvalta valtamerten yli, mutta pöydän toiselle puolelle se on vaikeampaa. Ihmeitä ja muutoksia tapahtuu kuitenkin yhä siellä, missä Jeesus avaa sielun, kielen ja korvan siteet. Hän aloittaa siitä, kuinka asiat oikeasti ovat, ei siitä, miltä ne näyttävät.

Sanan kirkossa, jos missä, sanojen selkeys on elämän ja kuoleman kysymys. Elämme totuudesta ja kuolemme valheesta. Valheiden verkossa ja puolitutuuksien sumussa jumalallisen totuuden vartijatkin ovat alkaneet puhua sammaltaen, elleivät peräti vaienneet, ettei heitä

syytettäisi eivätkä ihmiset eroaisi kirkosta. Vieraiden lippujen kantajat kaappavat puhevallan. Hengelliset johtajat ja lauman puolesta uhrautuvat paimenet ovat katoava luonnonvara. Keskinkertaisia hallintomiehiä ja yhteiskunnallisia keskustelijoita on pilvin pimein. Ellei saarnaaja voi sanoa: ”*Haec dixit Dominus*” (’Näin sanoo Herra’), ei kannata sanoa mitään, sillä muut ovat sanoneet jo. Jeesuksen *effataa* tarvitsee kirkko, jotta sen edustajat voivat puhua Herran sanaa oikein sanoin ja rohkeasti (Ef. 6:19).

Kielletty on aina houkuttanut. Se tuskin on syy siihen, että Jeesuksen kiellosta huolimatta ihmiset julistivat Jumalan hyviä tekoja. Onko Jumala todennut: ”Taapahtukoon sitten teidän tahtonne” ja lopettanut hyvät tekonsa? Julistukselle ja ylistykselle on vaikea rakentaa tukkeita silloin, kun sydän on armohyvystä kylläinen. Tässä maailmassa tosin mikään todistus ei tapahdu sen paremmin pelkässä Hengessä kuin kirkkokäsikirjan mukaan, sillä aina on ihmistä mukana. Suuri vaikutus on kuitenkin sillä, jos ihmiset ovat tosissaan, sillä puolinaisuus lieene synneistä yleisin. ●

Keijo Rainerma

Perustan perinteiset teologiset opintopäivät aiheesta Herätys on sovittu pidettäväksi torstaista lauantaihin 2.-4.1.2014 Suomen Raamattuopistossa Kauniaisissa. Ulkomaisena vieraana Tomas Nygren Upsalasta, piispavieraana Jari Jolkkonen Kuopiosta, Kirkon tutkimuskeskuksesta Hanna Salomäki, kirkkohistorioitsijana muiden lisäksi Jouko Talonen Helsingistä.

Perusta

**Uskon ja ajattelun avuksi
40. vuosikerta
Ilmestyy kuudesti vuodessa.**

Julkaisijat

Suomen Evankelisuterilainen Opiskelija- ja Koululaistolähetys ry | OPKO
Suomen Raamattuopiston Säätiö | SROS
Suomen teologinen instituutti ry | STI

Vastaava päätoimittaja 2011–2013

Raimo Mäkelä | raimo.makela@kotiporssi.fi
050 910 9058

Toinen päätoimittaja 2011–2013

Timo Eskola | timo.eskola@teolinst.fi
09 668 9550

Toimitussihteeri ja taittaja

Paula Eskola | paula.eskola@sro.fi
050 361 4099

Ulkoasun suunnittelu

Teemu Junkkaala | teemu@gstj.fi

Toimitus 2001–2013

Juha Ahvio | juha.ahvio@elisanet.fi
Ville Kettunen | ville.kettunen@helsinki.fi
Jukka Norvanto | jukka@norvanto.fi
Leif Nummela | leif.nummela@uusitie.com
Olli-Pekka Vainio | olli-pekka.vainio@helsinki.fi
Juha Vähäsarja | juha.vahasarja@sro.fi

Neuvottelukunta 2011–2013

Puheenjohtaja: Keijo Rainerma, Juha Auvinen,
Leif Erikson, Ruth Franzén, Salli Hakala, Markku Ihonen, Tapani Innanen, Timo Junkkaala,
Sammeli Juntunen, Ilmari Karimies, Aleksi Kuokkanen, Jussi Miettinen, Pekka Mäkipää,
Olavi Peltola, Henrik Perret, Timo Pokki, Tapio Puolimatka, Erkki Ranta (varapuheenjohtaja),
Timo Rämä, Niilo Räsänen, Matti Sartonon,
Mauri Tervonen, Lauri Thurén, Aku Visala

Toimituksen osoite

PL 15, 02701 Kauniainen

Kustantaja

Perussanoma Oy

Tilauspalvelu ja osoitteenmuutokset

Yap | tilaajapalvelu@yap.fi
0303 9778

Tilauhinnat 2013

Opiskelijatilaus 15 €/vuosi, kestotilaus 36 €/vuosi, määräaikaistilaus 39 €/vuosi, irtotilaus 7 €.

Ilmoitushinnat

1/1 sivu: 130 mm (lev.) x 193 mm (kork.) 250 €,
½ sivu: vaaka 130 mm x 96,5 mm 140 €,
pysty 62,5 mm x 193 mm 140 €,
muut: 0,80 €/pmm, palstaleveys 62,5 mm.
Hintoihin lisätään alv. (23 %).

Ilmoitusten vastaanotto

aineistot.perusta@perussanoma.fi |
050 361 4099

Kirjapaino

Kirjapaino Uusimaa. Perusta-lehti painetaan ympäristöystävällisesti.

Aikakauslehtien liiton jäsen.
ISSN 0355-7111